

Załącznik do uchwały nr IV/48/2011  
Rady Gminy Hażlach z dnia 07.09.2011r.



# **Strategia Rozwoju Gminy Hażlach na lata 2011-2020**

  
PRZEWODNICZĄCA  
RADY GMINY  
Grażyna Krehut

Hażlach, sierpień 2011

## SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	4
1.1. Podstawy opracowania Strategii Rozwoju Gminy Hażlach	4
1.2. Definicja Strategii Rozwoju Gminy	4
1.3. Zasady planowania i realizacji ustaleń strategii rozwoju	6
1.4. Korzyści posiadania strategii rozwoju	8
1.5. Miejsce strategii rozwoju gminy w polityce inwestycyjnej gminy	8
1.6. Etapy przygotowania Strategii	10
2. DOKUMENTY STRATEGICZNE DOTYCZĄCE BEZPOŚREDNIO STRATEGII ROZWOJU GMINY	10
2.1. Dokumenty i opracowania sporządzone przez Gminę Hażlach	11
2.2. Opracowania strategiczne pozostałe	12
3. DIAGNOZA GMINY HAŻLACH	13
3.1. Charakterystyka obszaru Gminy Hażlach	13
3.1.1. Położenie Gminy w układzie geograficznym i administracyjnym	13
3.1.2. Miejsce Gminy Hażlach w podziale terytorialnym według Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do celów Statystycznych (NTS)	14
3.1.3. Historia Gminy Hażlach	15
3.1.4. Rolnictwo	23
3.1.5. Leśnictwo	25
3.1.6. Zasoby dóbr kultury	26
3.1.7. Pomniki przyrody	27
3.1.8. Pomniki pamięci na terenie Gminy Hażlach	28
3.2. Charakterystyka społeczna Gminy Hażlach	29
3.2.1. Demografia i wybrane dane statystyczne	29
3.2.2. Opieka zdrowotna i społeczna	32
3.2.3. Oświata	34
3.2.4. Kultura, aktywność społeczna	36
3.2.5. Bezrobocie	38
3.2.6. Sport i turystyka	39
3.2.7. Diagnoza społeczna Gminy Hażlach	41
3.3. Infrastruktura Gminy Hażlach	44
3.3.1. Działalność gospodarcza	44
3.3.2. Drogi i komunikacja	46

3.3.3. Wodociągi i kanalizacja	48
3.3.4. Elektroenergetyka i telekomunikacja, gazociągi	50
3.3.5. Budownictwo	51
4. ANALIZA SWOT	51
4.1. Wstęp	51
4.2. Mocne strony	52
4.3. Słabe strony	53
4.4. Szanse	55
4.5. Zagrożenia	55
5. WIZJA ROZWOJU GMINY	56
5.1. Uwarunkowania rozwoju Gminy	56
5.2. Misja Gminy – cele strategiczne nadrzędne	60
5.3. Cele operacyjne	63
5.4. Zadania	66
6. REALIZACJA STRATEGII	77
6.1. Wdrażanie strategii	77
6.2. Budżet gminy, finansowanie celów strategii	78
6.3. Fundusz sołecki a realizacja strategii	82
6.4. Monitoring realizacji strategii	83
6.5. Aktualizacja strategii	92
7. PODSUMOWANIE	93
8. ZAŁĄCZNIKI	93
8.1. Źródła opracowania strategii	93
8.2. Wykaz członków Zespołu ds. opracowania Strategii Rozwoju Gminy Hażlach	94

## **1. WSTĘP**

### **1.1. Podstawy opracowania Strategii Rozwoju Gminy Hażlach**

Strategia rozwoju gminy to długookresowy (perspektywiczny) program działania, określający strategiczne cele rozwoju oraz przyjmujący takie kierunki i priorytety działania (cele operacyjne i zadania realizacyjne), a także alokację środków finansowych, które są niezbędne do realizacji przyjętych zamierzeń rozwojowych (celów i zadań). Strategia rozwoju powinna być centralną osią, wokół której muszą się skupiać wszelkie działania władz gminy, zmierzające do jak najlepszego zaspokajania różnorodnych potrzeb mieszkańców oraz stymulowania rozwoju gospodarczego. Jest ona również głównym wyznacznikiem sukcesów lub niepowodzeń rozwojowych gminy.

Podstawą prawną uchwalenia Strategii Rozwoju Gminy jest ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity z 1996r. Dz.U. Nr 8, poz. 74 z późn zm.). Strategie rozwoju gmin uzyskały usankcjonowanie prawne w ustawie z dnia 6 grudnia 2006r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. z 2006r. Nr 227, poz. 1658). Politykę rozwoju ustawa definiuje jako zespół wzajemnie powiązanych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju, spójności społeczno-gospodarczej, regionalnej i przestrzennej, podnoszenia konkurencyjności gospodarki oraz tworzenia nowych miejsc pracy w skali krajowej, regionalnej lub lokalnej. Do prowadzenia polityki rozwoju zobowiązano także samorząd gminny, przy czym wskazano, iż politykę prowadzi się na podstawie strategii rozwoju. Na strategię wskazuje też Ustawa z dnia 20 lutego 2009 r. o funduszu sołeckim. Art.1 ust 3 tej ustawy stwierdza, że środki funduszu sołeckiego przeznacza się na realizację przedsięwzięć, które są zadaniami własnymi gminy, służą poprawie warunków życia mieszkańców i są zgodne ze strategią rozwoju gminy. Na szczeblu gminnym podstawą opracowania Strategii jest Uchwała Rady Gminy Hażlach nr III/42/2011 z dnia 18 maja 2011 roku w sprawie przystąpienia do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Hażlach.

### **1.2. Definicja Strategii Rozwoju Gminy**

Strategia jest dokumentem, który w jasny sposób wskazuje kierunki, w jakich powinna zmierzać gmina, aby zapewnić sobie stały, zrównoważony rozwój, a mieszkańcom konsekwentne polepszanie warunków życia. Strategia rozwoju gminy to plan długofalowego działania (w niniejszym opracowaniu przyjęto lata 2010 - 2020) Rady Gminy, Wójta i wspierających go urzędników oraz wszystkich, którym na sercu leży lepsze jutro gminy, wobec szans i zagrożeń wynikających ze zmieniającego się otoczenia i działań innych

podmiotów. Zgodnie z zapisami Strategii działanie takie jest ukierunkowane przez wartości i opcje uznane przez społeczność lokalną, bazujące na wewnętrznym potencjale sił i uwzględniające jej wewnętrzne słabości. Strategia rozwoju nie może zawierać precyzyjnej listy inwestycji do realizacji, ponieważ z definicji jest to domeną Wieloletnich Planów Inwestycyjnych, czy Planów Rozwoju Lokalnego. Tak szczegółowe informacje mogą być umieszczane tylko w dokumentach, które zawierają stale aktualizowane plany finansowe. Popęlenie takiego błędu spowodowałoby, że Strategia bardzo szybko straciłaby swoją aktualność. Najważniejsze jest jednak, że Strategia tworzy platformę współdziałania wszystkich zainteresowanych podmiotów, głównych aktorów życia publicznego (mieszkańców, organizacji pozarządowych i stowarzyszeń, przedsiębiorców oraz władz gminy) w celu wypracowania wspólnej przyszłości i odpowiadającej ich potrzebom

Podstawowymi zadaniami strategii rozwoju jest stworzenie podstaw do:

- sprawnego, skutecznego i efektywnego zarządzania rozwojem gminy zarówno w krótkim, jak i dłuższym horyzoncie czasu;
- optymalnego wykorzystywania ograniczonych własnych środków finansowych z budżetu gminy;
- lepszego dostosowywania się do zmieniającego się otoczenia, w którym znajdują się zarówno szanse, jak i zagrożenia dla dalszego rozwoju gminy;
- prowadzenia działalności promocyjnej gminy, a przede wszystkim jej walorów i zasobów (silnych stron) w celu przyciągnięcia inwestorów;
- pozyskiwania przez władze gminne środków finansowych ze źródeł zewnętrznych (np. banków, inwestorów krajowych i zagranicznych, środków z funduszy Unii Europejskiej, zagranicznych organizacji pomocowych, fundacji, agencji) na realizację przewidzianych w strategii rozwoju przedsięwzięć rozwojowych;
- prowadzenia negocjacji z wojewódzkim sejmikiem samorządowym, w sprawie realizacji wojewódzkiej polityki rozwoju na obszarze gminy (zadania ponadlokalne) oraz wnioskowania o umieszczenie w strategii rozwoju województwa, a także w wieloletnich programach jej realizacji i w planie zagospodarowania przestrzennego województwa zadań gminnych (zapisanych w strategii rozwoju);
- nawiązywania oraz rozwoju współpracy władz gminy z podmiotami gospodarczymi, organizacjami społecznymi funkcjonującymi na terenie gminy, władzami gmin sąsiadujących, władzami powiatu w celu rozwiązywania wspólnych problemów w sferze społecznej, gospodarczej, infrastruktury technicznej, ekologicznej i dziedzictwa kulturowego

Strategia odpowiada na pytanie „co powinniśmy zrobić, aby jak najlepiej zaspokajać zbiorowe potrzeby mieszkańców Gminy Hażlach” przyjmując istniejące i dające się przewidzieć w przyszłości warunki funkcjonowania i rozwoju gminy. Tymi warunkami są:

- obowiązujące przepisy prawa dotyczące zasad funkcjonowania i finansowania jednostek samorządu terytorialnego,
- kierunki, priorytety i cele rozwoju Unii Europejskiej, Polski i województwa śląskiego,
- dynamika rozwoju gospodarczego regionu i kraju (koniunktura gospodarcza),
- rozmiary środków finansowych przeznaczanych z budżetu państwa na finansowanie, obszarów istotnych dla mieszkańców gminy takich jak: gospodarka, wspierania małych i średnich przedsiębiorstw, edukacja, ochrona zdrowia, pomoc społeczna, kultura i sztuka, sport i rekreacja, bezpieczeństwo publiczne, drogi publiczne, transport publiczny, ochrona środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego,
- aktualny poziom rozwoju społeczno-gospodarczego gminy i wynikająca z tego analiza jej silnych i słabych stron,
- zasobność budżetu gminy oraz możliwości pozyskiwania dodatkowych zewnętrznych środków finansowych na realizację zadań gminnych ze źródeł krajowych i zagranicznych.

### **1.3. Zasady planowania i realizacji ustaleń strategii rozwoju**

Zasada 1 - rozwoju zrównoważonego, czyli uznawanie nadrzędności wymogów ekologicznych w stosunku do procesów rozwoju społeczno-gospodarczego i zagospodarowania przestrzeni gminy. Zgodnie z art.3 pkt 50 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska - zrównoważony rozwój „to taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń”. Innymi słowy, dalszy rozwój gminy nie może dokonywać się „kosztem” środowiska przyrodniczego, a więc musi respektować oszczędną produkcję i konsumpcję oraz gospodarkę terenami, a także uwzględniać przyszłościowe konsekwencje ekologiczne podejmowanych dzisiaj decyzji. Zachowanie istniejących zasobów ekologicznych oraz dobry stan czystości środowiska przyrodniczego jest jednym z podstawowych warunków podnoszenia jakości życia mieszkańców. Takie postępowanie jest zgodne z zapisami Konstytucji RP i innych ustaw oraz wymogami Unii Europejskiej.

Zasada 2 - racjonalnego gospodarowania polegająca na „maksymalizacji efektów z wydatkowanych nakładów lub minimalizacji nakładów na uzyskanie założonych efektów”. Jest to także zgodne z zapisem art. 44 Ustawy o finansach publicznych, który stanowi, że wydatki publiczne powinny być dokonywane w sposób celowy i oszczędny (z zachowaniem zasad uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów i optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów), w sposób umożliwiający terminową realizację zadań oraz w wysokości i terminach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań.

Zasada 3 - partycypacji społecznej (uspołecznienia), czyli wspólne podejmowanie działań przez władze gminy, podmioty publiczne, organizacje pozarządowe i sektor prywatny. Innymi słowy chodzi tu o „uspołecznienie procesu zarządzania rozwojem gminy”, czyli włączanie, w prace planistyczne i realizacyjne dotyczące dalszego rozwoju gminy, jak najszerszego grona mieszkańców i reprezentantów społeczności lokalnej (organizacje pozarządowe) oraz lokalnych przedsiębiorców. Taki sposób postępowania pozwala na wypracowanie kierunków działań zgodnych z oczekiwaniami mieszkańców. Tym samym opracowane wspólnie dokumenty strategiczne (w tym strategia rozwoju gminy) nie funkcjonują jako „dokumenty władzy gminnej”, ale są dokumentami całej społeczności lokalnej i stanowią wspólną podstawę koordynacji działań realizacyjnych różnych podmiotów tak, by uzupełniały się i miały efekt synergiczny. Takie podejście pozwala więc na to, aby nawiązywał się partnerski dialog w układzie: władze gminy - społeczność lokalna.

Zasada 4 - partnerstwa, czyli wspieranie inicjatyw obywatelskich, zachęcanie do aktywności społecznej i działań prospołecznych mieszkańców, współpracę z organizacjami społecznymi, sektorem prywatnym oraz realizację przedsięwzięć gminnych w formie partnerstwa publiczno-prywatnego (tzw. PPP).

Zasada 5 - koncentracji, czyli skupienie wysiłków na realizacji ustalonych w strategii rozwoju celach operacyjnych, a w konsekwencji celach strategicznych.

Zasada 6 - spójności, czyli zgodności zapisów strategii rozwoju z aktualnymi dokumentami kraju, województwa śląskiego, regionu czy powiatu, o charakterze strategicznym i programowym.

Zasada 7 - otwartości, czyli możliwości aktualizacji zapisów strategii rozwoju, jeśli pojawią się istotne okoliczności merytoryczne. Umożliwia to elastyczne dostosowywanie i korygowanie celów rozwoju (strategicznych i operacyjnych) oraz kierunków działań (planowanych przedsięwzięć) w odpowiedzi na zmieniające się uwarunkowania zewnętrzne

(szanse i zagrożenia rozwoju tkwiące w otoczeniu gminy), a także wewnętrzne (silne i słabe strony gminy).

#### **1.4. Korzyści posiadania strategii rozwoju**

Wśród potencjalnych korzyści płynących z posiadania tego typu dokumentu wymienić można:

- identyfikacja najważniejszych wyzwań i problemów, które wymagają rozwiązania, a przez to umożliwienie wcześniejszego podejmowania działań mających na celu przygotowanie gminy i społeczeństwa do potrzeb, które niesie przyszłość,
- umożliwienie koncentracji środków na przedsięwzięciach najważniejszych,
- sformułowanie kierunkowego celu nadrzędnego oraz bardziej szczegółowych celów operacyjnych pomocnych w organizowaniu działań w poszczególnych dziedzinach życia,
- stworzenie warunków unikania sprzeczności pomiędzy decyzjami krótkookresowymi a potrzebami długookresowymi,
- umożliwienie skoordynowania działań różnych podmiotów wokół celów uznanych za nadrzędne.

#### **1.5 Miejsce strategii rozwoju gminy w polityce inwestycyjnej gminy.**

Gmina realizuje lokalną politykę inwestycyjną. Działania polityki inwestycyjnej zmierzają do poprawienia lokalnych warunków życia poprzez:

- przyciąganie na swoje terytorium kapitału, którego właściciele tworzą nowe miejsca pracy,
- rozwój infrastruktury, która ma za zadanie coraz lepiej zaspokajać potrzeby mieszkańców i przedsiębiorców.

Na zadania gminy w zakresie polityki inwestycyjnej należy spojrzeć poprzez pryzmat zadań gminy zapisanych w ustawie o samorządzie gminnym. Art. 7 ust. 1 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym jako podstawowe zadanie gminy dość ogólnie określa „zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty”. W pojęciu tym mieści się wiele zagadnień, dlatego ustawodawca do zadań gminy w szczególności zaliczył sprawy:

1. ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej,
2. gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego,
3. wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i

unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz, jak również działalności w zakresie telekomunikacji,

4. lokalnego transportu zbiorowego,
5. ochrony zdrowia,
6. pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych,
7. gminnego budownictwa mieszkaniowego,
8. edukacji publicznej,
9. kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
10. kultury fizycznej i turystyki, w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych,
11. targowisk i hal targowych,
12. zieleni gminnej i zadrzewień,
13. cmentarzy gminnych,
14. porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania gminnego magazynu przeciwpowodziowego,
15. utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych,
16. polityki prorodzinnej, w tym zapewnienia kobietom w ciąży opieki socjalnej, medycznej i prawnej,
17. wspierania i upowszechniania idei samorządowej, w tym tworzenia warunków do działania i rozwoju jednostek pomocniczych i wdrażania programów pobudzania aktywności obywatelskiej,
18. promocji gminy,
19. współpracy i działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie
20. współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw.

Zaledwie kilka z wymienionych spraw (tzn. punkty 16, 17 i 20) wydaje się nie być w sferze działania polityki inwestycyjnej. Pozostałe w mniejszym lub większym stopniu wymagają od gminy włączenia ich do gminnej polityki inwestycyjnej. Większość z wymienionych spraw dotyczy zagadnień związanych z infrastrukturą lokalną (tzn. punkty: 1 – 6, 8 – 15) i te wymagają bezpośrednich inwestycji w urządzenia i obiekty infrastruktury, co nie tylko powiększa sumę wartości majątku trwałego w gminie, lecz także przyczynia się (lub

wręcz jest warunkiem koniecznym) do przyciągnięcia inwestorów sektora prywatnego. Przyciąganie tych inwestorów mieści się w obszarze sprawy wymienionej w punkcie 18. Sprawa gminnego budownictwa mieszkaniowego (punkt 7) w zakresie polityki inwestycyjnej oznacza: tworzenie warunków do rozwoju budownictwa prywatnego najczęściej poprzez uzbrajanie terenów, utrzymanie komunalnego zasobu mieszkaniowego, co wiąże się z inwestycjami remontowymi; oraz – rzadziej – budowę nowych mieszkań komunalnych. Współpraca gminy z organizacjami pozarządowymi (punkt 19) może dotyczyć również inwestycji tych organizacji, dlatego również tę sprawę można zaklasyfikować do obszaru gminnej polityki inwestycyjnej.

Gmina prowadząc politykę inwestycyjną korzysta z szeregu instrumentów planistycznych, administracyjnych, finansowych i marketingowych. Podstawowymi dokumentami planistycznymi w gminie są plany gospodarcze oraz plany przestrzenne. W grupie planów gospodarczych wymienić należy strategię rozwoju i wieloletnie plany inwestycyjne oraz w grupie planów przestrzennych studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

### **1.6. Etapy przygotowania Strategii**

Poniżej przedstawiono przyjęty harmonogram prac przy sporządzaniu projektu Strategii.

- Powołanie Uchwałą Rady Gminy Hażlach nr III/42/2011 z dnia 18 maja 2011 roku Zespołu Zadaniowego ds. Rozwoju Lokalnego
- Uzupełnienie Zespołu przez Wójta Gminy Hażlach o sołtysów sołectw Gminy Hażlach, lokalnych przedsiębiorców oraz rolników,
- Zgromadzenie danych i informacji o stanie gminy,
- Zbieranie wniosków, uwag i sugestii – spotkania – warsztaty z Zespołem w dniach 21 czerwca 2011 i 20 lipca 2011 roku,
- Sporządzenie projektu Strategii Rozwoju Gminy Hażlach
- Dyskusja nad projektem Strategii w dniu 25 sierpnia 2011 roku,
- Konsultacje społeczne projektu Strategii – zamieszczenie dokumentu na stronie internetowej Gminy
- Przedstawienie projektu Strategii pod obrady Rady Gminy 7 września 2011 roku.

## **2. DOKUMENTY STRATEGICZNE DOTYCZĄCE BEZPOŚREDNIO STRATEGII ROZWOJU GMINY**

W ramach sporządzania Strategii Rozwoju Gminy Hażlach przeanalizowano inne dokumenty o charakterze strategicznym mające związek z opracowywaną strategią. Dołożono wszelkich

starań, aby osiągnąć zgodność Strategii Rozwoju Gminy Hażlach z tymi dokumentami. Można tu m.in. wymienić:

1. Dokumenty i opracowania sporządzone przez Gminę Hażlach
2. Opracowania strategiczne województwa śląskiego, powiatu cieszyńskiego, gmin okolicznych czy też stowarzyszeń gmin, do których należy Gmina Hażlach

### **2.1 Dokumenty i opracowania sporządzone przez Gminę Hażlach**

Wśród dokumentów i opracowań sporządzonych przez Gminę Hażlach należy wymienić:

1. Plan Rozwoju Lokalnego na lata 2004-2006 przyjęty Uchwałą Rady Gminy Hażlach nr XVII/171/04 z 28.07.2004. Opracowanie to jest już zdezaktualizowane, jednakże prezentowane podejście do wizji strategicznej Gminy wzięto pod uwagę. Jako nadrzędne cele wskazano w Planie:
  - Aktywna ochrona środowiska
  - Rozwój infrastruktury komunikacyjnej
  - Rozwój oświaty, edukacji i kultury
  - Rozwój turystyki, sportu i rekreacji
2. Plan rozwoju i modernizacji urządzeń kanalizacyjnych na terenie Gminy Hażlach przyjęty Uchwałą Rady Gminy Hażlach nr XXXII/271/05 z 28.12.2005
3. Plan Odnowy Miejscowości Rudnik w Gminie Hażlach na lata 2008 – 2015 przyjęty Uchwałą Rady Gminy Hażlach nr XXV/251/09 z 18.06.2009r
4. Plan Odnowy Miejscowości Pogwizdów w Gminie Hażlach na lata 2010 – 2017 przyjęty Uchwałą Rady Gminy Hażlach nr XXXIV/297/10 z 22.04.2010r.
5. Plan Odnowy Miejscowości Hażlach na lata 2010 – 2017 przyjęty Uchwałą Rady Gminy Hażlach nr XXXIV/296/10 z 22.04.2010r.
6. Zasady udzielania dotacji celowej na modernizację obiektów budowlanych w zakresie usuwania wyrobów azbestowych przyjęte Uchwałą Rady Gminy nr III/28/2011 z 18.05.2011r.
7. Zasady udzielania dotacji celowej na budowę indywidualnych, przydomowych oczyszczalni ścieków przyjęte Uchwałą Rady Gminy nr III/27/2011 z 18.05.2011r.
8. Wieloletnią prognozę finansową na lata 2011-2021 przyjęta Uchwałami Rady Gminy Hażlach III/19/2010 z 29.12.2010, nr II/15/2011 z 30.03.2011, nr III/37/2011 z 18.05.2011r.
9. Uchwałą Rady Gminy Hażlach I/2/2011 z 23 lutego 2011 roku w sprawie wyrażenia zgody na wyodrębnienie w budżecie gminy na rok 2012 funduszu sołeckiego. W

opracowaniu Strategii przyjęto, że fundusz sołecki będzie tworzony w okresie na jaki została opracowana strategia

Dodatkowo dokumentami o charakterze strategicznym jest dla gminy Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego, a także miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (opracowane i przyjęte dla wszystkich miejscowości).

## **2.2. Opracowania strategiczne pozostałe**

Wśród dokumentów o charakterze strategicznym wzięto pod uwagę opracowania województwa śląskiego, gmin okolicznych czy też stowarzyszeń gmin, do których należy Gmina Hażlach

Między innymi przeanalizowano następujące dokumenty strategiczne:

1. Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2009-2015 Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „CIESZYŃSKA KRAINA”. W opracowaniu tym wskazano następujące cele strategiczne dla gmin członków stowarzyszenia:

- Wysoka wartość kapitału ludzkiego, jego kwalifikacji, aktywności, przedsiębiorczości, innowacyjności i kreatywności oraz istnienie warunków sprzyjających jego rozwojowi.
- Silna więź mieszkańców ze swoimi miejscowościami przejawiająca się w podejmowaniu aktywnych działań nakierowanych na pielęgnowanie dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego, podnoszenie estetyki przestrzeni publicznej, inicjowanie projektów partnerskich, udział w inicjatywach na rzecz społeczności lokalnej.
- Wysoki poziom przedsiębiorczości mieszkańców skutkujący rozwojem małych firm oraz kreowaniem oferty turystycznej i tworzeniem produktów lokalnych bazujących na specyficznych walorach kulturowych i środowiskowych obszaru.
- Unikatowe walory obszaru decydujące o wysokiej jakości życia wynikające z atrakcyjności przestrzeni publicznej, dobrego stanu środowiska przyrodniczego, malowniczego krajobrazu oraz spójności społecznej, której filarem są tradycje ekumenizmu.
- Zapewnienie dobrego dostępu do informacji o obszarze dla podmiotów zewnętrznych i wewnętrznych oraz wspólna promocja i tworzenie wizerunku obszaru objętego funkcjonowaniem LGD.

Misję Lokalnej Grupy Działania określono jako „wspieranie i animowanie innowacyjnych aktywności społecznych i gospodarczych mieszkańców”

2. Strategia Rozwoju Śląska Cieszyńskiego 2001-2016.

3. Strategia Woj. Śląskiego „Śląskie 2020”, w której określono następujące priorytety:
- Priorytet A: Województwo śląskie regionem nowej gospodarki kreującym i skutecznie absorbującym technologie
  - Priorytet B: Województwo śląskie regionem o powszechnej dostępności do regionalnych usług publicznych o wysokim standardzie
  - Priorytet C: Województwo śląskie znaczącym partnerem kreacji kultury, nauki i przestrzeni europejskiej

### **3. DIAGNOZA GMINY HAŻLACH**

#### **3.1. Charakterystyka obszaru Gminy Hażlach**

##### **3.1.1. Położenie Gminy w układzie geograficznym i administracyjnym**

Gmina Hażlach leży w zachodniej części Pogórza Cieszyńskiego, w pagórkowatym terenie, wśród malowniczych pól, lasów i stawów doliny rzeki Olzy oraz jej licznych dopływów, które dodatkowo urozmaicają krajobraz. Z większości pagórków roztacza się widok na dużą część Beskidu Śląskiego. Pod względem administracyjnym Gmina Hażlach usytuowana jest w zachodniej części województwa śląskiego w powiecie cieszyńskim. Na odcinku 3,5 km od zachodu Gmina Hażlach graniczy z Republiką Czeską, od południa z Gminą Cieszyn, od północy z Gminą Zebrzydowice, od wschodu z Gminą Dębowiec, od południowo-wschodu z Gminą Strumięń. W skład Gminy wchodzi sześć sołectw: Brzezówka, Hażlach, Kończyce Wielkie, Pogwizdów, Rudnik, Zamarski.

Zgodnie z podziałem geofizycznym północna część Gminy leży w obrębie Kotliny Ostrawskiej zaś część południowa - Pogórza Śląskiego (Zamarski, część Hażlacha). Gminę przecina dział wodny I rzędu oddzielający dorzecza rzeki Olzy i Wisły. Pod względem rzeźby obszar jest mocno zróżnicowany. Tektoniczne obniżenie Kotliny Ostrawskiej charakteryzuje rzeźba równinno – pagórkowata z licznymi rozcięciami przez rzeki. Na obszarze Pogórza Śląskiego rzeźba przechodzi w wyżynno - pagórkowatą. Cechą charakterystyczną są szerokie i płaskie garby porozcinane gęstą siecią dolin o dużych wysokościach względnych. Zachodnią część Gminy stanowi równina dawnej doliny Olzy. W dolinie Piotrówki i jej większych dopływów ciągną się łańcuchy sztucznie obwałowanych stawów rybnych. Jedynie na obszarze Brzezówki rzeźba jest mało zróżnicowana - dominuje równina niskofalista z płytkimi, nieckowatymi dolinami. Najniżej położone miejsce znajduje się w Pogwizdowie przy Olzie – 243m. n.p.m, a najwyższej w Zamarskach 393m. n.p.m.

W podłożu dominują utwory kredowe w postaci łupków cieszyńskich dolnych z wkładkami cieszyńskimi, łupków i piaskowców oraz wapieni cieszyńskich. Występują także utwory czwartorzędowe w postaci lessów, glin oraz piasków i żwirów akumulacji rzeczno –

lodowcowej. Doliny rzeczne wypełniają mady, piaski i żwiry rzeczne. Pokrywą glebową Kotliny Ostrawskiej stanowią przeważnie gleby pseudobielicowe, utworzone z pyłów ilastych. Miejscami spotykane są również gleby pseudoglejowe wykształcone z utworów gliniastych. W obrębie Pogórza Śląskiego poza glebami pseudobielicowymi występują gleby brunatne kwaśne, utworzone z glin i iłów wietrzeniowych oraz utworów lessowatych. W dolinach rzecznych zalegają brunatne mady pyłowe i gliniaste.

Obszar Gminy według podziału na dzielnice rolniczo - klimatyczne Polski zaliczyć można do dzielnicy podkarpackiej. Średnia temperatura roczna wynosi 8°C, liczba dni z przymrozkami - od 100 do 120 dni, liczba dni mroźnych - od 30 do 35 dni, liczba dni z pokrywą śnieżną - od 40 do 45 dni. Długość okresu wegetacyjnego waha się od 210 do 220 dni. Średnie roczne sumy opadów w wieloleciu 1969 - 1990 wynoszą dla Cieszyna 932 mm i 809 mm dla Kaczyc. Na terenie Gminy dominują wiatry zachodnie.

### **3.1.2. Miejsce Gminy Hażlach w podziale terytorialnym według Nomenklatury**

#### **Jednostek Terytorialnych do celów Statystycznych (NTS)**

Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS) to uporządkowany wykaz nazw jednostek terytorialnych i przypisanych im symboli terytorialnych występujących na poszczególnych poziomach podziału terytorialnego kraju, wykorzystywany w procesie zbierania danych statystycznych, gromadzenia, przechowywania i opracowywania zebranych danych oraz ogłaszania, udostępniania i rozpowszechniania wyników badań statystycznych w przekrojach terytorialnych. Wprowadzona została Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 14 listopada 2007 r. (Dz. U. 2007 Nr 214, poz. 1573, z późn. zm.) i weszła w życie z dniem 1 stycznia 2008 r. Została opracowana na podstawie rozporządzenia (WE) nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 r. w sprawie ustalenia wspólnej klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) (Dz. Urz. UE. L 154 z 21.06.2003, z późn. zm.). Nomenklatura NTS dzieli Polskę na terytorialne, hierarchicznie powiązane jednostki na pięciu poziomach, z czego 3 określono jako poziomy regionalne, a 2 – poziomy lokalne.

Poziomy regionalne obejmują:

Poziom 1 (NTS1)– regiony,

Poziom 2 (NTS2) – województwa,

Poziom 3 (NTS3)– podregiony.

Poziomy lokalne obejmują:

Poziom 4 (NTS4)– powiaty i miasta na prawach powiatu,

Poziom 5 (NTS5)– gminy, w tym gminy miejskie będące miastami na prawach powiatu. Miejsce Gminy Hażlach według Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do celów Statystycznych (NTS) wskazano w tabeli i na mapie.

Tabela 1 Miejsce Gminy Hażlach według NTS

NTS 1		NTS 2		NTS 3		NTS 4		NTS 5	
Regiony		Województwa		Podregiony		Powiaty i miasta na prawach powiatu		Gminy	
Kod	Nazwa	Kod	Nazwa	Kod	Nazwa	Kod	Nazwa	Kod	Nazwa
1.2	Region Południowy	2.2.24	Woj. Śląskie	3.2.24.44	Podregion Bielski	4.2.24.44.03	Powiat cieszyński	5.2.24.44.03.08.2	Hażlach

Rys 1 Miejsce Gminy Hażlach według NTS



### 3.1.3. Historia Gminy Hażlach

Gmina Hażlach jest częścią Śląska Cieszyńskiego i jej historia jest ściśle związana z historią Śląska Cieszyńskiego. Śląsk Cieszyński to obszar położony w południowo - wschodniej części Śląska, w przybliżeniu obszar pomiędzy górną Wisłą a górną Odram. Geograficznie w obręb Śląska Cieszyńskiego wchodzi północno-zachodni skrawek Karpat (Beskid Śląski i Morawsko-Śląski), północna część Bramy Morawskiej, południowo-

zachodnia części Kotliny Oświęcimskiej, Pogórze Śląskie i fragment Niziny Śląskiej. Zajmuje powierzchnię ok. 2200 km<sup>2</sup>. Główne rzeki: Olza, Wisła, Ostrawica, Biała .

Najdawniejsze dzieje ziemi cieszyńskiej nie są do końca znane. Najwcześniejsze ślady osadnictwa pochodzą z VII w. n.e. Z tego okresu datują się resztki osad obronnych plemienia Gołęszyców w Międzywiciu i Podoborze a może i w Nawsiu. W drugiej połowie X wieku na Górze Zamkowej w Cieszynie powstał gród plemienny. Gród cieszyński, późniejsza siedziba kasztelana, został wymieniony po raz pierwszy w bulli papieża Hadriana IV z 23 IV 1155, przeznaczonej dla biskupa wrocławskiego.

W dziesiątym wieku, kiedy w Europie pojawiły się dwa nowe państwa – Czechy i Polska, tereny znajdujące się w dorzeczu górnej Odry stały się powodem długich sporów. Władcy tych państw zdawali sobie sprawę ze znaczenia strategicznego tych terenów, dlatego chcieli pozyskać je dla siebie. Posiadanie Śląska, a szczególnie okolic dzisiejszego Cieszyna, pozwalało kontrolować najdogodniejszy szlak handlowy z północy na południe Europy, wiodący przez tzw. Bramę Morawską na południu i Przełęcz Jabłonkowską na północy.

W drugiej połowie dziesiątego wieku piastowski Mieszko zjednoczył polskie ziemie wraz z obszarami leżącymi nad Olzą. Przez dwa następne wieki ziemie te należały do państwa polskiego, pomimo że władcy zmuszeni byli walczyć o nie z Czechami.

Pod koniec trzynastego wieku nasiliła się ekspansja państwa czeskiego, które w tym czasie przeżywało okres świetności i już w roku 1327 Księstwo Cieszyńskie znalazło się w jego granicach. W 1339 roku Kazimierz Wielki zrzekł się zwierzchnictwa nad ziemiami śląskimi, zagarniętymi przez króla czeskiego Jana Luksemburga. W ten sposób rozpoczął się sześciowiekowy okres oderwania Śląska Cieszyńskiego od Polski.

W 1515 roku podpisano układ, który przesądził o dalszych losach Księstwa Cieszyńskiego. Zawarli go polski Król Zygmunt Stary i czesko-węgierski monarcha Władysław (obaj Jagiellonowie). Porozumieli się, że w razie wygaśnięcia ich dynastii (czyli Jagiellonów) tron czeski i węgierski przypadnie Habsburgom. Tak się stało w roku 1526, kiedy Ludwik Jagiellończyk zginął w bitwie z Turkami pod Mohaczem. Księstwo Cieszyńskie po dwóch wiekach przynależności do Polski i dwóch wiekach panowania czeskiego na dalsze cztery stulecia znalazło się w granicach państwa austriackiego, pod panowaniem dynastii Habsburgów. W praktyce oznaczało to lojalność cieszyńskich Piastów wobec Habsburgów, stopniowe niemieczenie książąt i ich poddanych, głównie mieszczan.

Kończy się również kilkusetletni okres władania zamkiem cieszyńskim przez Piastów. Ród ten zaginął w 1653 roku wraz ze śmiercią księżny Elżbiety Lukrecji. Odtąd księstwo

stało się faktyczną własnością Habsburgów, chociaż formalnie znajdowało się w ich lennie otrzymanym od królów czeskich.

Wiek siedemnasty i osiemnasty były dla ludności cieszyńskiej bardzo trudnym okresem. Wojna trzydziestoletnia, najazdy Tatarów, Szwedów, walki wyznaniowe i w osiemnastym wieku wojna pruska spowodowały ogromne wyniszczenie kraju. Na mocy pokoju, zawartego we Wrocławiu w 1742 roku między Austrią i Prusami, większa część Śląska znalazła się pod pruskim panowaniem. Aż do rozpadnięcia się w 1918 roku monarchii austriackiej w jej granicach pozostawały tylko trzy śląskie księstwa: cieszyńskie, opawskie i karnowskie. Potocznie nazywano je Śląskiem Austriackim. Właścicielami tych dóbr byli aż do końca pierwszej wojny światowej Habsburgowie

Po rozpadzie Monarchii Austro-Węgierskiej i powstaniu niepodległych państw – Polski i Czechosłowacji, Śląsk Cieszyński stał się terenem spornym. Głównym powodem konfliktu były czynniki ekonomiczne – bogate złoża węgla kamiennego, huty, fabryki i trasy komunikacyjne z najważniejszym szlakiem kolei koszycko-bogumińskiej.

Od października 1918 do 28 lipca 1920 roku, trwał spór pomiędzy Czechosłowacją a Polską. Początkowo w konflikt angażowały się tylko czynniki lokalne, czyli ze strony polskiej Rada Narodowa Księstwa Cieszyńskiego i czeskiej – Czeski Komitet Narodowy dla Śląska (Zemský národní výbor pro Slezsko). Z czasem walka o terytorium Śląska Cieszyńskiego przeniosła się do Pragi i Warszawy. Prowadziły ją najwyższe władze obu państw. Decydującą rolę w rozwiązaniu tego konfliktu odegrała Rada Ambasadorów – organ utworzony przez Stany Zjednoczone, Wielką Brytanię, Francję, Włochy i Japonię; to ona wydała ostateczny wyrok o podziale regionu. Lud tego regionu nie miał wpływu na ostateczny wyrok o rozdzieleniu Śląska Cieszyńskiego. Znaczna część Śląska Cieszyńskiego leżąca po lewej stronie Olzy znalazła się w granicach państwa Czechosłowackiego, choć nie pytano o zdanie na tych terenach zamieszkałych ludzi. W wyniku podziału miejscowości wchodzące obecnie w skład Gminy Hażlach znalazły się w niepodległej Polsce.

Rok 1938 był szczytowym momentem nasilenia się antagonizmów polsko-czeskich. W tym samym roku przedstawiciele czterech państw: Niemiec, Włoch, Francji i Wielkiej Brytanii spotkali się w Monachium. Hitler, korzystając ze sprzyjającej mu sytuacji politycznej, zażądał oddania terenów zamieszkałych przez mniejszość niemiecką w Czechosłowacji. Prezydent Edward Beneš powziął decyzję o kapitulacji, pragnąc za wszelką cenę zachować pokój i nie dopuścić do wojny. Niemcy zajęli więc przygraniczne tereny Czechosłowacji z wybudowanymi tam fortyfikacjami wojskowymi. Strona polska, stając w obronie mniejszości narodowej, dnia 30 września 1938 r. wystąpiła z żądaniem zwrotu

Zaolzia. Obszar ten został włączony do województwa śląskiego 2 października, ale znajdował się pod rządami polskimi tylko przez 11 miesięcy.

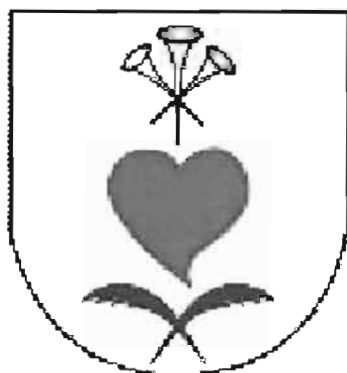
Już pierwszego września 1939r. wojska niemieckie przekroczyły granicę Polski, rozpoczynając tym samym II wojnę światową. Śląsk Cieszyński został wcielony do III Rzeszy. Rozpoczęły się wysiedlenia, aresztowania, wywózki na przymusowe roboty, masowe egzekucje i pacyfikacje. W Goleszowie istniała filia obozu oświęcimskiego. Ludność polska nie poddawała się biernie przemocy. Działalność wywiadowczą i bojową prowadziły m.in. oddziały partyzanckie AK, GL, PPS i BCh.

Armia Radziecka dotarła w styczniu 1945 r. do granic powiatu cieszyńskiego. Ciężkie walki trwały aż do końca kwietnia. Dnia 3 maja 1945 roku wyzwolono miasto Cieszyn. Dwa dni później radziecki komendant miasta, mjr Krasnikow, ogłosił przywrócenie granicy na rzece Olzie, a więc granic ustalonych w 1920 r.

W wyniku drugiej wojny światowej Śląsk Cieszyński został podzielony na dwie części: polską i czechosłowacką. Dzisiaj te części wchodzą w skład dwóch państw: Polski i Czech. Nadal jednak obszar Śląska Cieszyńskiego kojarzony jest z granicami, które otrzymał w 1742.

Jak już wspomniano, obecnie w skład Gminy Hażlach wchodzi sześć sołectw: Brzezówka, Hażlach, Kończyce Wielkie, Pogwizdów, Rudnik, Zamarski, a ich historia jest ściśle związana z historią księstwa cieszyńskiego

Najstarszą miejscowością Gminy są Zamarski. (czeskie Zámorsk, niemieckie Zamarsk). Pierwsze wzmianki o "Zamaishi" (czyli Zamarskach), miejscowości znajdującej się na niewielkim kopcu o wysokości 388 m n.p.m. koło Cieszyna, datuje się na rok 1223, jest to więc najstarsza wieś w gminie, oraz jedna z najstarszych na Śląsku Cieszyńskim. Mowa tu o dokumencie biskupa wrocławskiego Wawrzyńca o podarowaniu zakonnikom kościoła św. Zbawiciela w Rybniku dziesięcin biskupich z czternastu wsi Księstwa Cieszyńskiego. Podczas powstania Zamarski były bezpośrednią własnością książąt cieszyńskich, wtedy to stały się one ulubionym miejscem polowań, gdzie poza książętami polowali też szlachta i hrabiowie. W pewnym sensie do dziś na wsi przetrwał charakter puszczański, jak na przykład miejsce zwane "Czornymi Dołami", które oddaje klimat wieków piastowskich. Bliskość Cieszyna sprzyjała rozwojowi miejscowego folwarku, który nieustannie zmieniał swoich właścicieli, ich sprzedaż w ręce szlachty zasilala fundusze Księstwa, nękanego wojnami

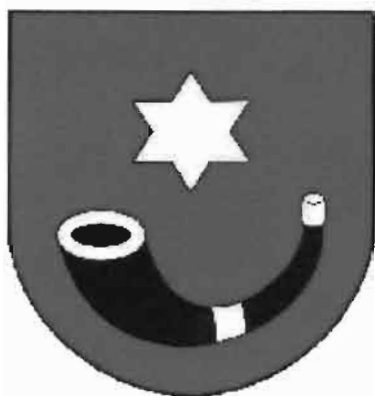


Rys. 2

### Zamarski - herb i położenie w Gminie Hażlach

W ten sposób Zamarski stawały się własnością kolejno: w 1656 czeskiej rodziny szlacheckiej – Marklowskich, w 1718 najwyższego dostojnika w Księstwie – hrabiego Tęczyńskiego, a w 1731 magnata – hrabiego Henryka Fryderyka Wilczka, na krótko w 1766 Radockich, a później Trachów; do księcia cieszyńskiego wróciła w 1802, stając się częścią Komory Cieszyńskiej. To właśnie w Zamarskach na tzw. "Bachorku" w 1626 miała miejsce jedna z bitw wojny religijnej pomiędzy Habsburgami a Szwecją. Wieś i okolice nękane były też przez ogromny głód trwający dwa lata i nazwany "Głodnymi Rokami" (1847-1848). Drewniany kościół na terenie wsi istniał już w XIII wieku. Uległ on jednak w 1585 spaleni, lecz jeszcze w tym samym roku odbudowano przetrwała do dziś wieżę dzwonnicy do której, po staraniach hrabiego Henryka Fryderyka Wilczka, dobudowano drewniany kościół w stylu barokowym w 1731 (św. Rocha). W całości budynek ten według dawnej klasyfikacji był zabytkiem klasy zerowej. Jest zarazem najstarszym zachowanym drewnianym kościołem na terenie polskiej części Śląska Cieszyńskiego. W 1821 wzniesiono nową murowaną szkołę "średnią", a w 1901 dobudowano dla niej drugi budynek. Dzisiejszy budynek szkoły podstawowej wybudowano w 1974. W 1908 w Zamarskach powstał oddział Ochotniczej Straży Pożarnej. Natomiast jeden z obiektów skansenu wsi beskidzkiej i cieszyńskiej w Wojewódzkim Parku Kultury i Wypoczynku w Chorzowie, czyli kwadratowa kuźnia o dwuspadowym dachu krytym gontem, również pochodzi z Zamarsk. Centrum wsi położone jest około 5 km w linii prostej na północny wschód od rynku w Cieszynie.

**Wieś Hażlach** (czeskie Hazlach, niemieckie Haslach) została wzmiankowana po raz pierwszy w roku 1305 w księdze fundacyjnej biskupstwa wrocławskiego jako Haslach (Hesleth). Nazwa wywodzi się prawdopodobnie od niemieckiego słowa Hasenloch oznaczającego zajęczą jamę. Nazwa tej miejscowości musiała być bardzo popularna, gdyż do dzisiejszych czasów na mapie Niemiec (głównie w Bawarii) znaleźć można 22 miejscowości o nazwie Haslach.



Rys. 3

Hażlach - herb i położenie w Gminie Hażlach

Pierwsza wzmianka o istnieniu parafii w Hażlachu pochodzi z 1447 r., ale prawdopodobnie parafia funkcjonowała już w XIV w. Miejscowość aż do końca XVIII wieku była w posiadaniu prywatnym.

**Wieś Kończyce Wielkie** (czeskie Velké Kunčice, niemieckie Gross-Kuntschitz) została prawdopodobnie także wymieniona w 1305 roku w tej samej co Hażlach księdze fundacyjnej biskupstwa wrocławskiego jako Cunczindorf. Na pewno została wzmiankowana w 1335 roku jako Kończyce Książęce, w spisie parafii dekanatu cieszyńskiego odprowadzających świętopietrze. Do XV w. była własnością książąt cieszyńskich, w XVI wieku przeszła w ręce rodu Wilczków, a w XIX hrabiowskiego rodu Larisch von Mönlich. Z Wielkimi Kończycami związani byli również Mniszchowie, którzy obok swojego nazwiska dodawali nazwę tej miejscowości np. Michał Jerzy Wandalin Mniszech z Wielkich Kończyc (1742-1806) marszałek wielki koronny, czy jego wnuk malarz Andrzej Jerzy Mniszech.



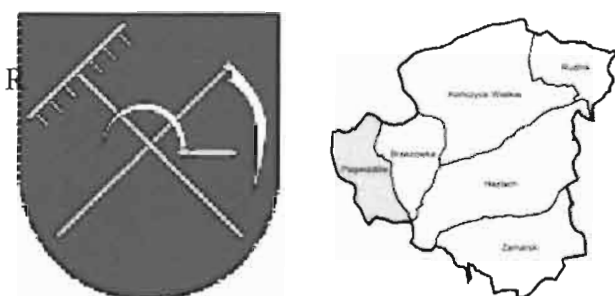
Rys. 4

Kończyce Wielkie - herb i położenie w Gminie Hażlach

W 1900 roku Kończyce Wielkie stanowiły samodzielną gminę obejmującą również Rudnik o powierzchni 1854 hektarów i liczbie mieszkańców 1561 zamieszkałych w 248 budynkach, z tego w samych Kończycach Wielkich bez Rudnika mieszkało 1257 osób w 199 domach.

**Wieś Pogwizdów** (czeskie Pohvizdov, niemieckie Pogwisdau) została po raz pierwszy wymieniona w 1447 r. Podobno w trudnych dla całej ziemi cieszyńskiej latach 1848-1849

podczas wielkiego głodu, nazwanego później "Głodne roki" w Pogwizdowie przetrwały bez uszczerbku tylko dwie rodziny. W roku 1710 zanotowano także, iż w czasie wielkiej powodzi Olza zmieniła bieg i z Podobory przesunęła się do Pogwizdowa. Dwa wieki później miało to duże znaczenie, gdyż w tym właśnie miejscu, wzdłuż Olzy, wytyczono granicę między Polską a Czechosłowacją. W 1900 roku Pogwizdów stanowił samodzielną gminę obejmującą również Marklowice (obecnie dzielnica Cieszyna) o powierzchni 649 hektarów i liczbie mieszkańców 654 zamieszkałych w 81 budynkach, z tego w samym Pogwizdowie bez Marklowic mieszkało 490 osób w 61 domach.



Rys. 5

Pogwizdów- herb i położenie w Gminie Hażlach

W latach 80. XX wieku w Pogwizdowie wybudowano duże osiedle mieszkaniowe, które miało się stać bazą mieszkaniową dla powstającej KWK Morcinek w Kaczycach oraz zakładów Polifarb w Cieszynie-Marklowicach. Poważnie brano pod uwagę wchłonięcie wsi przez miasto. Jednak upadek KWK Morcinek wstrzymał dalszy rozwój budownictwa wielorodzinnego w Pogwizdowie.

**Wieś Brzezówka** (czeskie Březůvka, niemieckie Brzezówka) została wymieniona w 1523 r. Według austriackiego spisu ludności z 1900 roku w 50 budynkach w Brzezówce na obszarze 460 hektarów mieszkało 340 osób. co dawało gęstość zaludnienia równą 73,9 os./km<sup>2</sup>.



Rys. 6

Brzezówka - herb i położenie w Gminie Hażlach

**Wieś Rudnik** (czeskie Rudník, niemieckie Rudnik) – została wzmiankowana po raz pierwszy w 1566 roku.. Według austriackiego spisu ludności z 1900 w 49 budynkach w Rudniku, będącym wówczas częścią Kończy Wielkich, mieszkało 304 osób. Obecnie na

obszarze 410,50 ha zamieszкана jest przez 454 mieszkańców (2009), co daje gęstość zaludnienia równą 110,6 os./km<sup>2</sup>.



Rys. 7

Rudnik - herb i położenie w Gminie Hażlach

Na obecny kształt Gminy Hażlach wpływ miały zmiany administracji terenowej po reformie w latach 1972-1975. Ówczesna reforma administracji publicznej przebiegała w trzech etapach. Punktem wyjścia dla pierwszego etapu reformy była ustawa z dnia 29 listopada 1972 r. o utworzeniu gmin i zmianie ustawy o radach narodowych. W drugim etapie w 1973 r. dokonano odpowiednich zmian w wyższych jednostkach podziału terytorialnego. Etap trzeci reformy stanowiło wprowadzenie w 1975 r. zasadniczego dwustopniowego podziału terytorialnego. W rezultacie zmian charakter zasadniczej jednostki podziału terytorialnego uzyskały gminy. W 1972 r. dotychczasowe gromady zostały przekształcone w gminy, zlikwidowano osiedla nadając im statut miasta lub włączając je do odpowiednich gmin. Rady narodowe pozostały terenowymi organami władzy państwowej, zyskując jednocześnie charakter podstawowej organizacji samorządu społecznego. Ustawa z 1972 r. powołała nowe jednoosobowe terenowe organy władzy państwowej – naczelników gmin. Naczelnicy działali za pomocą aparatu zorganizowanego w formie urzędów gmin. Prezydium gminnej rady narodowej było kolegiałnym organem wewnętrznym rady gminy organizującym jej pracę i reprezentującym ją na zewnątrz. Gminom przekazano wiele kompetencji należących dotychczas do powiatów, co uczyniło je ogniwem pośrednim między województwem.

W drugim etapie (1973) charakter terenowych organów administracji państwowej uzyskali wojewodowie, naczelnicy lub prezydenci miast, a przejściowo również naczelnicy powiatów. Podporządkowano im aparat wykonawczy w postaci urzędów wojewódzkich, powiatowych, miejskich. Wojewodów, prezydentów miast, naczelników powiatów lub miast stanowiących powiat powoływał prezes Rady Ministrów, po zaopiniowaniu przez odpowiednią radę narodową, pozostałe organy powoływał wojewoda także po uzyskaniu opinii właściwej rady narodowej. Trzeci etap reformy stanowiło wprowadzenie dwustopniowego podziału

administracyjnego. Dokonano niezbędnej nowelizacji konstytucji oraz utworzono urząd Ministra Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska. Nowy podział obejmował jednostki stopnia podstawowego (gminy, miasta, dzielnice większych miast) oraz jednostki stopnia wojewódzkiego (województwa, miasto stołeczne Warszawa, Kraków, Łódź, Wrocław). Likwidacji uległy powiaty. W miejsce dotychczasowych 17 województw utworzono 49 województw. Tak więc w wyniku tych reform z dotychczasowych gromad utworzono Gminę Hażlach obejmującą wsie Brzezówka, Hażlach, Kończyce Wielkie, Pogwizdów, Rudnik, Zamarski. Gmina Hażlach znalazła się w nowoutworzonym województwie bielskim.

Kolejne zmiany w administracji terenowej nastąpiły po 1989 r. Wybrany w czerwcowych wyborach w 1989 r. sejm uchwalił w dniu 8 marca 1990 r. ustawę o samorządzie terytorialnym, w dniu 22 marca o terenowych organach rządowej administracji ogólnej oraz o pracownikach samorządowych. Wraz z ustawą wprowadzającą tzw. kompetencyjną oraz ustawą o ustroju samorządu miasta stołecznego Warszawy, stworzyły one podstawy prawne nowego systemu administracji terenowej. Został on oparty na dualizmie wykonywania administracji publicznej w terenie, podzielonej między administrację rządową i samorząd terytorialny, przywrócony na szczeblu gminy. Gmina działając poprzez swoje organy (rada gminy i zarząd pod przewodnictwem wójta, burmistrza prezydenta) wykonywać zaczęła zadania własne i zlecone. Jednocześnie w 1990 r. nastąpiła komunalizacja mienia. Administracja rządowa w województwie (województwie) uzupełniona została w terenie przez stworzenie tzw. rejonów na czele z kierownikami urzędów rejonowych. Utrzymano zasadniczy dwustopniowy podział terytorialny, rejony stanowiły tylko jednostkę pomocniczą.

W dniu 1 stycznia 1999 r. weszły w życie ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym i wojewódzkim, oraz ustawa z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa. W ten sposób Gmina Hażlach znalazła się w powiecie cieszyńskim i województwie śląskim.

#### **3.1.4. Rolnictwo**

Dane statystyczne dotyczące gospodarki rolniczej pochodzą ze spisów rolnych. Ostatni Powszechny Spis Rolny z 2010 r. był pierwszym spisem realizowanym od czasu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej i przeprowadzony został na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w okresie od 1 września do 31 października 2010 r., według stanu na 30 czerwca 2010 r. Spisem rolnym zostały objęte gospodarstwa rolne, których

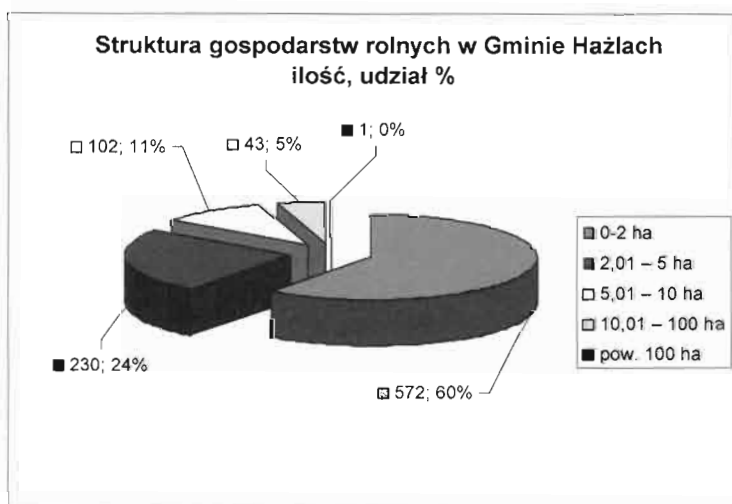
użytkownikami były osoby fizyczne (gospodarstwa indywidualne) oraz osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej. Do tej pory (lipiec 2011) opracowano wyniki spisu na szczeblu województw. W tej sytuacji w niniejszym opracowaniu dane dotyczące charakterystyki gospodarstw rolnych zaczerpnięto z Banku Danych Lokalnych.

Gmina Hażlach zaliczana jest do gmin rolniczych o dużym rozdrobieniu gospodarstw oraz wielokierunkowej produkcji rolnej. Połowę powierzchni Gminy zajmują użytki rolne, przy czym najwięcej gospodarstw to gospodarstwa małe nie przekraczające 2 ha. Ze względu na duże rozdrobienie gospodarstw rolnych nieliczna grupa osób utrzymuje się z pracy w rolnictwie.

Strukturę gospodarstw rolnych przedstawiono w tabeli i na wykresie.

*Tabela 2* Struktura gospodarstw rolnych w Gminie Hażlach

Areal gospodarstwa	Liczba gospodarstw w gminie	Udział gospodarstw w łącznej ilości
0-2 ha	572	60,34%
2,01 – 5 ha	230	24,26%
5,01 – 10 ha	102	10,76%
10,01 – 100 ha	43	4,54%
pow. 100 ha	1	0,11%
Łącznie	948	100,00%

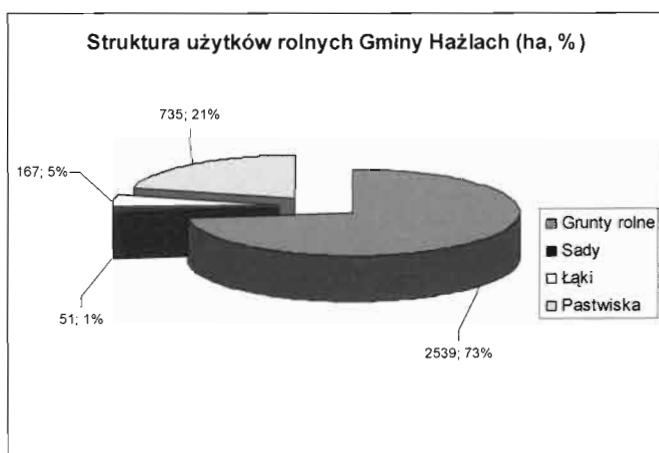


*Wykres 1* Struktura gospodarstw rolnych

Gospodarstwa rolne użytkują grunty o ogólnej powierzchni 3492 ha. Strukturę użytkowania gruntów rolnych przedstawiono w tabeli i wykresie.

Tabela 3 Struktura użytkowania gruntów w Gminie Hażlach

Rodzaj	Powierzchnia (ha)
Powierzchnia użytków rolnych ogółem	3492
Grunty rolne	2539
Sady	51
Łąki	167
Pastwiska	735



Wykres 2 Struktura użytkowania gruntów w Gminie Hażlach

Tak więc głównym kierunkiem rolniczego użytkowania gruntów jest kierunek polowy z udziałem łąk i pastwisk. W klasyfikacji bonitacyjnej gleb przeważają gleby bardzo dobre i dobre. Dobre gleby i korzystny klimat sprzyjają rozwojowi produkcji roślinnej. W uprawach przeważają zboża, rośliny okopowe i rzepak. Niestety, wg ostatnich badań gleb, na terenie Gminy Hażlach prawie wszystkie gleby posiadają kwaśny odczyn i według klasyfikacji zaliczone są do kwaśnych i bardzo kwaśnych (dla przeważającej części gleb odczyn gleby pH jest poniżej 5). Skutkiem tego są obniżone plony, a przede wszystkim nieracjonalne zarządzanie w gospodarstwach azotem i fosforem co wpływa na stan środowiska naturalnego.

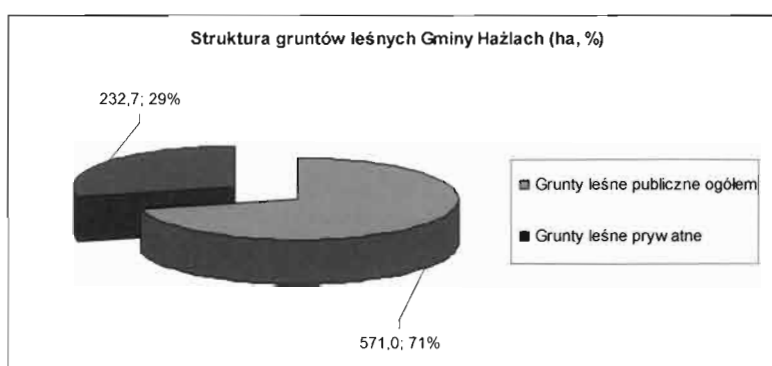
W hodowli zwierząt gospodarskich przeważa trzoda chlewna i bydło.

### 3.1.5. Leśnictwo

Naturalne zbiorowiska leśne występują lokalnie, przeważnie w części południowo - wschodniej Gminy. Grunty leśne zajmują ogólną powierzchnię 803,7 ha, co stanowi 16,47 % obszaru Gminy. Przeważają lasy stanowiące własność Skarbu Państwa. Strukturę własności lasów przedstawiono w tabeli i wykresie..

Tabela 4 Grunty leśne w Gminie Hażlach

Rodzaj	Powierzchnia (ha)
Grunty leśne publiczne ogółem	571,0
Grunty leśne prywatne	232,7
Powierzchnia gruntów leśnych	803,7
Lesistość	16,47%



Wykres 3 Grunty leśne w Gminie Hażlach

### 3.1.6. Zasoby dóbr kultury

Na terenie Gminy zachowały się dwa, bardzo interesujące zabytkowe kościoły: najstarszy na Ziemi Cieszyńskiej drewniany kościół św. Rocha w Zamarskach z 1731 roku w stylu barokowym oraz kościół św. Michała w Kończycach Wielkich wybudowany w 1777 roku w stylu barokowym ze średniowiecznymi dzwonami. Bardzo interesujący jest też pałac w Kończycach Wielkich wzniesiony przez marszałka krajowego Jerzego Fryderyka Wilczka na przełomie XVII/XVIII wieku. Właścicielka była wywodząca się z zamożnej rodziny Laryszów, hrabina Gabriela Thun Hohenstein, fundatorka III pawilonu Szpitala Śląskiego w Cieszynie. Obecnie w Kończycach Wielkich znajduje się grób rodziny Larisch wraz z płytą poświęconą śp. Gabrieli Thun Hohenstein z Larisch Moennich. Przez Jerzego Fryderyka Wilczka została również ufundowana drewniana kaplica koło pałacu w Kończycach Wielkich. Według wykazów ze stycznia 2010 roku Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na terenie Gminy Hażlach znajduje się 7 zabytków wpisanych do rejestru zabytków oraz 75 obiektów figurujących w ewidencji. Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków zamieszczono w tabeli.

Tabela 5 Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków

L.p.	Miejscowość	Nazwa	Nr ewidencyjny
1	Hazlach	Główna 36 – dawne . piwnice przy nr 188	A- 370/78
2	Pogwizdów	Kościół św. Jana Nepomucena	A- 311/78
3	Zamarski	Kościół św. Rocha	A- 353/78
4	Kończyce Wielkie	Kościół św. Michała Archanioła	A- 266/78
5	Kończyce Wielkie	Dawna obora folwarku Karłowiec	924/68
6	Kończyce Wielkie	Kaplica zamkowa	A- 270/78
7	Kończyce Wielkie	Zespół pałacowy: pałac + park	A- 271/78

### 3.1.7. Pomniki przyrody

Na terenie Gminy Hazlach ustanowiono 6 pomników przyrody. Nadzór nad pięcioma sprawowany jest przez Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody, jeden jest w nadzorze Wójta Gminy Hazlach. Wykaz pomników zawiera tabela

Tabela 6 Wykaz pomników przyrody

L.p.	Nazwa pomnika przyrody	Miejscowość	Obwód na wysokości 1,3 m [cm]	Wys. [m]	Opis lokalizacji
1	Grupa dwóch dębów szypułkowych "Mieszko" i "Przemko"	Kończyce Wielkie	850, 550		Rosną przy ul. Dolnej w odległości 25 m od parku
2	Dąb szypułkowy	Kończyce Wielkie	485	29	Rośnie przy ul. Zamkowej obok budynku stajni
3	Grupa trzech dębów szypułkowych	Kończyce Wielkie	410, 513, 543	25-28	Park pałacowy, 50 m - 100 m od pałacu
4	Dąb szypułkowy	Kończyce Wielkie	400		Rośnie przy potoku Wschodnica, na przedłużeniu ul. Statek
5	Lipa drobnolistna	Pogwizdów	540	20	Rośnie przy skrzyżowaniu ul. Ogrodowej z ul. Katowicką na granicy z Brzezówką
6	Dąb szypułkowy	Pogwizdów	470	25	Rośnie przy ul. Cieszyńskiej, przed skrzyżowaniem z ul. Myśliwską

### 3.1.8. Pomniki pamięci na terenie Gminy Hażlach

Na terenie Gminy w ewidencji miejsc pamięci województwa śląskiego notowanych jest 17 pozycji. Wykaz miejsc wraz z opisem i położeniem przedstawiono w tabeli.

*Tabela 7 Wykaz miejsc pamięci*

Nr ewidencyjny	Opis	Położenie
169/01	Grób Franza von Adamovicha, oficera austriackiego z okresu I wojny światowej, później oficera polskiego, uczestnika wojny bolszewickiej 1919-20.	Kończyce Wielkie, cmentarz parafialny, górna, nowa część, po prawej stronie od wejścia
169/02	Grób Gabrieli Thun-Hohenstein, fundatorki III pawilonu Szpitala Śląskiego w Cieszynie	Kończyce Wielkie, cmentarz parafialny, przy górnej półn. granicy nowej części cmentarza
169/03	Tablica upamiętniająca Wiktora Dzidę (na grobie rodzinnym), zamordowanego 28 marca 1942 roku w KL Auschwitz w Oświęcimiu, obywatela Kończyc Wielkich.	Kończyce Wielkie, cmentarz parafialny, przy nowej części, po prawej stronie od wejścia
169/04	Grób Wiktora Wawrzyczka (pochówek rodzinny), kierownika Katedry Chemii Ogólnej Wyższej Szkoły Rolniczej w Olsztynie.	Hażlach, ul. Kościelna, cmentarz parafialny, zachodnia część, po prawej stronie od głównej alei
169/05	Tablica upamiętniająca Józefa i Karola Ścisaków (na grobie rodzinnym), obywateli Hażłacha poległych w czasie II wojny światowej.	Hażlach, ul. Kościelna, cmentarz parafialny, po prawej stronie głównej alei
169/06	Grób zbiorowy wojenny 6 mieszkańców Hażłacha: Franciszka Stokłosa, Wiktora Cwięcza, Leopolda Wawrzyczka, Edwarda Bijoka, Karola Wawrzyczka, Jerzego Wojtka., zamordowanych 9 września 1944 roku	Hażlach, ul. Kościelna, cmentarz parafialny, po lewej stronie głównej alei
169/07	Pomnik poświęcony pamięci mieszkańców gminy Hażlach poległych w I wojnie światowej - 20 nazwisk	Hażlach, nowy cmentarz ewangelicki
169/08	Pomnik ku czci poległych w II wojnie światowej - 18 nazwisk	Hażlach, koło przystanku PKS
169/09	Pomnik upamiętniający X rocznicę wyzwolenia Ziemi Cieszyńskiej	Hażlach, przy drodze gminnej na wschód od kościoła
169/10	Mogiła zbiorowa wojenna ok. 120 ofiar zbrodni hitlerowskich w latach 1939-1945	Kończyce Wielkie, ok. 1 km od centrum wsi
169/11	Krzyż erekcyjny z tablicą ku czci mieszkańców wsi Kończyce Wielkie i Rudnika poległych w czasie I wojny światowej	Kończyce Wielkie, cmentarz parafialny, na głównej alei prowadzącej od wejścia do kościoła
169/12	Krzyż erekcyjny z tablicą upamiętniający 21 obywateli Hażłacha poległych w I wojnie światowej	Hażlach, ul. Kościelna, cmentarz parafialny, na środku głównej alei
169/13	Tablica upamiętniająca 16 mieszkańców Kończyc Wielkich zamordowanych w czasie II wojny światowej	Kończyce Wielkie, Dom Ludowy
169/14	Tablica upamiętniająca księdza Stanisława Kukłę, proboszcza parafii, który zginął w obozie koncentracyjnym w Dachau 9 lipca 1942 roku	Kończyce Wielkie, Kościół pw. św. Michała Archanioła, zachodnia ściana pod wieżą kościoła
169/15	Pomnik ku czci mieszkańców Pogwizdowa poległych w I i II	Pogwizdów, obok Ochotniczej

	wojnie światowej	Straży Pożarnej
169/16	Zbiorowy grób wojenny 3 lotników (prawdopodobnie 2 lotników radzieckich i 1 Polaka) zestrzelonych w marcu 1945 roku	Kończyce Wielkie w obrębie skrzyż. ul.Pilotów z ul. Słoneczną
169/17	Tablica upamiętniająca 6 żołnierzy Armii Krajowej placówki w Pogwizdowie i Kaczycach poległych w czasie II wojny światowej	Pogwizdów, Kościół pw św.Jana Nemopucena, ściana frontowa

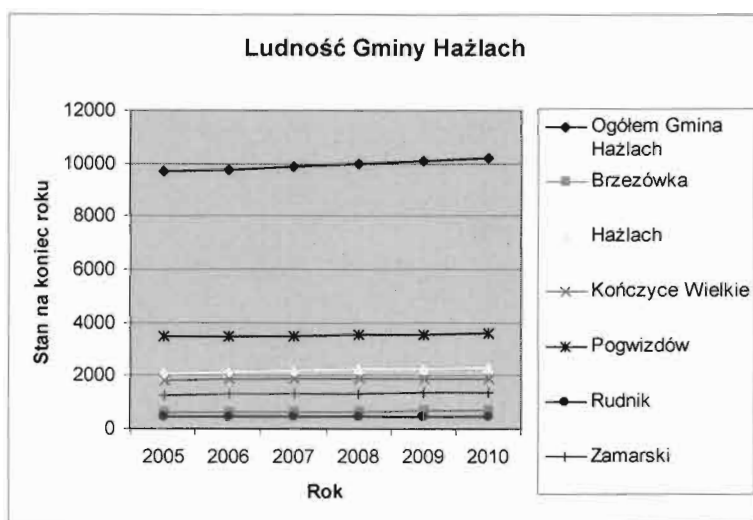
## 3.2. Charakterystyka społeczna Gminy Hażlach

### 3.2.1. Demografia i wybrane dane statystyczne

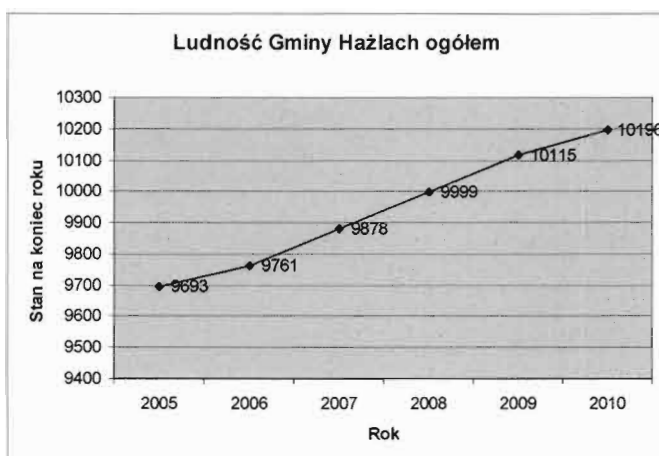
Liczba osób zameldowanych na pobyt stały w Gminie Hażlach wyniosła na koniec 2010 roku 10 196 osób zamieszkałych w 6 sołectwach. Kształtowanie się liczby ludności zameldowanych na pobyt stały w Gminie Hażlach i poszczególnych sołectwach na przestrzeni 2005-2010 roku obrazuje tabela i wykresy.

Tabela 8 Ludność w Gminie Hażlach

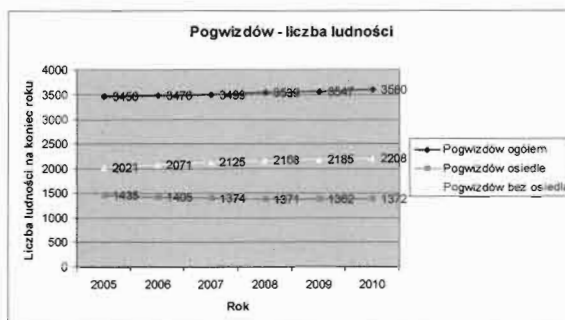
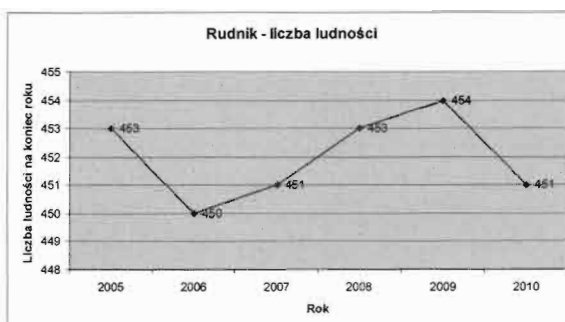
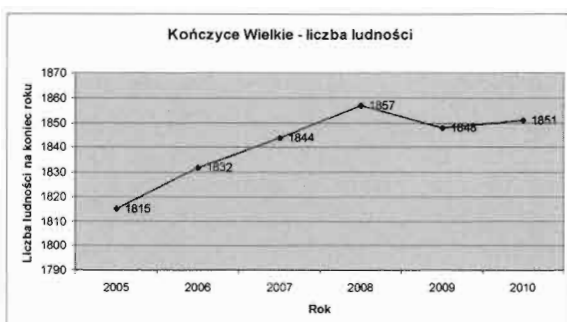
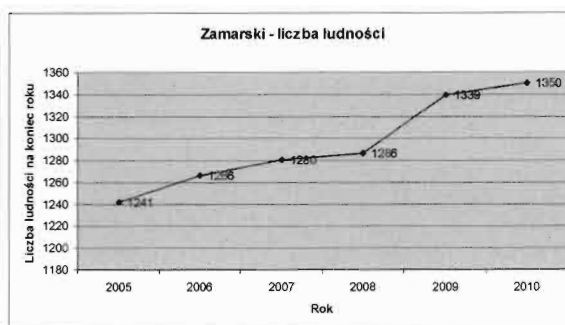
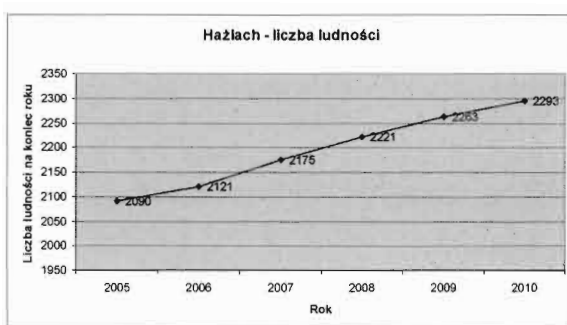
Miejscowość	Stan na koniec roku							Dynamika demograficzna %	
	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2010/2005	2010/2000
Brzezówka		638	616	629	643	664	671	105,17%	
Hażlach		2090	2121	2175	2221	2263	2293	109,71%	
Kończyce Wielkie		1815	1832	1844	1857	1848	1851	101,98%	
Pogwizdów, w tym		3456	3476	3499	3539	3547	3580	103,59%	
Osiedle		1435	1405	1374	1371	1362	1372	95,61%	
Pogwizdów bez Osiedla		2021	2071	2125	2168	2185	2208	109,25%	
Rudnik		453	450	451	453	454	451	99,56%	
Zamarski		1241	1266	1280	1286	1339	1350	108,78%	
<b>Ogółem Gmina</b>	<b>9327</b>	<b>9693</b>	<b>9761</b>	<b>9878</b>	<b>9999</b>	<b>10115</b>	<b>10196</b>	<b>105,19%</b>	<b>109,32%</b>



Wykres 4 Ludność w Gminie Hażlach



Wykres 5 Ludność Gminy Hażlach ogółem



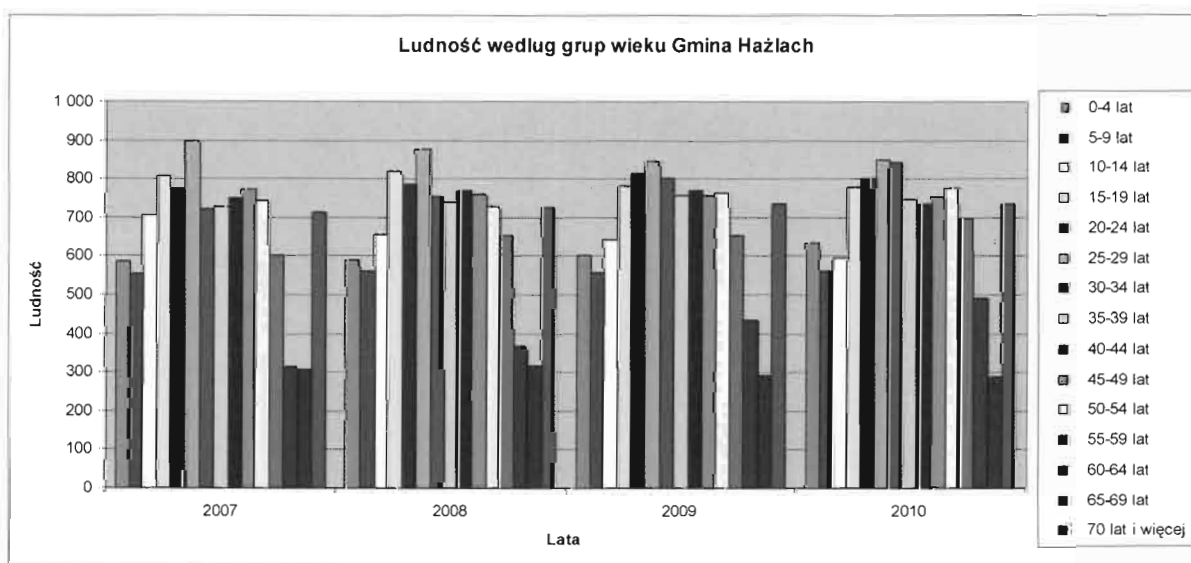
Wykres 6 Liczba ludności w sołectwach Gminy Hażlach

Obserwuje się przyrost mieszkańców –szczególnie w Hażlachu, Pogwizdowie (bez Osiedla) i Zamarskach przy spadku liczby mieszkańców na terenie Pogwizdów Osiedle. Faktyczna ilość osób zamieszkujących Gminę Hażlach była wyższa (uwzględnienie pobytu

czasowego i inne). Dane demograficzne uwzględniające faktyczną ilość osób zamieszkałych na terenie Gminy Hażlach obrazuje tabela i wykres.

Tabela 9 Ludność w Gminie Hażlach

Dane	ROK			
	2007	2008	2009	2010
Ludność faktycznie zamieszkała	9 973	10 099	10 198	10 275
kobiety	5 088	5 144	5 194	5 237
mężczyźni	4 885	4 955	5 004	5 038
Ludność według grup wieku:				
0-4 lat	585	588	601	632
5-9 lat	555	560	558	561
10-14 lat	705	656	643	595
15-19 lat	806	821	782	777
20-24 lat	776	786	813	800
25-29 lat	899	876	846	848
30-34 lat	720	753	802	843
35-39 lat	729	740	756	747
40-44 lat	751	770	768	735
45-49 lat	771	758	756	752
50-54 lat	743	729	762	776
55-59 lat	601	653	651	696
60-64 lat	312	366	434	490
65-69 lat	307	317	292	289
70 lat i więcej	713	726	734	734
Ludność na 1 km <sup>2</sup> (gęstość zaludnienia)	204	207	209	211
<b>Ludność w wieku:</b>				
przedprodukcyjnym	2 324	2 292	2 250	2 253
produkcyjnym	6 480	6 585	6 705	6 749
poprodukcyjnym	1 169	1 222	1 243	1 273
<b>W % ogółem ludność w wieku:</b>				
przedprodukcyjnym	23,3	22,7	22,1	21,9
produkcyjnym	65,0	65,2	65,7	65,7
poprodukcyjnym	11,7	12,1	12,2	12,4



Wykres 7 – Struktura wiekowa ludności

Występują następujące tendencje:

1. przyrost dzieci w wieku 0-4 lat oraz osób powyżej 70 lat,
2. stabilna struktura (z lekkim wzrostem) ludności w obszarze wieku produkcyjnego

### 3.2.2. Opieka zdrowotna i społeczna

Zadania związane z opieką społeczną w gminie realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Hażlachu. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Hażlachu jest jednostką organizacyjną Gminy Hażlach. W trakcie roku budżetowego funkcjonuje w oparciu o roczny plan dochodów i wydatków, który zawarty jest w uchwale Rady Gminy w Hażlachu w sprawie budżetu Gminy Hażlach.

Ośrodek prowadzi samodzielną gospodarkę finansową w ramach środków pochodzących z:

- dotacji rządowych przyznawanych z budżetu państwa,
- dotacji gminnych przyznawanych z budżetu gminy.

W roku 2010 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej udzielił w oparciu o Ustawę z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Tekst jednolity Dz. U. z 2009r. Nr. 175, poz. 1362 z późn. zm.). pomocy na sumaryczną kwotę 317 222,28 zł. W tabeli przedstawiono szczegółową strukturę udzielonej pomocy oraz liczbę osób lub rodzin korzystających z pomocy.

Tabela 10 Pomoc społeczna w Gminie Hażlach

L.p.	Rodzaj pomocy	Ilość świadczeń	Ilość rodzin lub osób objętych pomocą	Kwota pomocy (zł)
1	Zasiłki celowe – klęski żywiołowe	4	3	33 570,00
2	Zasiłki stale	186	19	66 654,36
3	Zasiłki celowe - zakup żywności, lekarstw, opału, odzieży, obuwia itp	277	92	88 331,94
4	Zasiłki celowe specjalne	25	19	13 788,94
5	Zasiłki okresowe	258	56	6 711,09
6	Wyżywienie dla dzieci w szkołach	11 108	71	22 574,70
7	Wyżywienie dla dzieci przedszkolnych	3234	33	7 717,60
8	Obiady dla osób dorosłych	521	5	355,80
9	Zasiłki celowe na zakup żywności	129	59	30 100,00
10	Doposażenie stołówek w szkołach i przedszkolu na terenie Gminy			500,00
11	Pobyt w domach pomocy społecznej	53	7	8 314,22
12	Składkę na ubezpieczenie zdrowotne	163	17	5 455,43
13	Usługi opiekuńcze osobom, które z powodu wieku, choroby lub innej przyczyny wymagały pomocy innych osób		4	19 500,00

14	Zasiłki celowe z tytułu zdarzenia losowego		2	13 263,00
15	Pomoc rzeczowa		2	385,20
			<b>RAZEM</b>	<b>317 222,28</b>

Szczególnie należy podkreślić, iż w roku 2010 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Hażlachu realizował projekt „Efektywna pomoc społeczna na terenie Gminy Hażlach” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego dla 14 beneficjentów. Koszt projektu wynosił: 102 645,76 zł, w tym wkład własny projektu wyniósł -11 401,32 zł (zasiłki celowe, okresowe oraz świadczenia pieniężne w postaci zasiłku celowego na zakup żywności). W ramach projektu skierowano 14 osób na szkolenia i kursy:

- kurs prawa jazdy kat. B – 5 osób,
- kurs „Handlowiec-sprzedawca, kasjer fakturzysta z obsługą komputera i kas fiskalnych” – 5 osób,
- kurs „Szkolenie miękkie-warsztaty z doradcą zawodowym i psychologiem” - 14 osób,
- kurs „Florystyka-artystyczne układanie kwiatów” – 5 osób,
- kurs „Magazynier z podstawą obsługi komputera” - 2 osoby,
- kurs „Operator - kierowca wózków jezdniowych oraz kurs w zakresie obsługi - wymiany butli gazowych”- 4 osoby.
- kurs „Kucharz małej gastronomii” - 5 osób

Po ukończeniu kursów w ramach wyżej wymienionego projektu 5 osób podjęło pracę.

Poza zadaniami wynikającymi z ustawy o pomocy społecznej, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Hażlachu realizował również w 2010 r. zadania w oparciu o ustawy:

- o świadczeniach rodzinnych.
- o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

Zgodnie z ustawą o świadczeniach rodzinnych Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Hażlachu wypłacił świadczeniobiorcom w 2010r. kwotę 1 755 364,80 zł wydając 809 decyzji oraz opłacił składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne w wysokości 21 851,38zł. Natomiast świadczenia z funduszu alimentacyjnego otrzymało 45 rodzin na łączną kwotę 314 680,00 zł.

Na terenie Gminy działają ośrodki zdrowia w Hażlachu, Kończycach Wielkich i Pogwizdowie, w których prowadzą działalność Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej. W Pogwizdowie funkcjonuje apteka. Podstawowe informacje o stanie ochrony zdrowia zamieszczono w tabeli

Tabela 11 Ochrona zdrowia na terenie Gminy

<b>OCHRONA ZDROWIA (STAN W DNIU 31 XII)</b>				
	<b>Rok</b>			
	<b>2007</b>	<b>2008</b>	<b>2009</b>	<b>2010</b>
Zakłady opieki zdrowotnej				
ogółem	2	4	4	4
publiczne	0	0	0	0
niepubliczne	2	4	4	4
Ilość porad w podstawowej opiece zdrowotnej	41 070	38 033	41 575	40 815

### 3.2.3 Oświata

W Gminie Hażlach funkcjonuje 6 placówek wychowania przedszkolnego (pięć prowadzonych przez Gminę Hażlach, jedna prowadzona przez Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Wsi Rudnik w Rudniku), 5 szkół podstawowych (cztery prowadzone przez Gminę Hażlach, jedna prowadzona przez Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Wsi Rudnik w Rudniku) oraz dwa gimnazja. Podstawowe informacje o placówkach oświatowych przedstawiono w tabeli.

Tabela 12 Charakterystyka placówek oświatowych

<b>Charakterystyka placówek oświatowych</b>	<b>Rok szkolny</b>	
	<b>2008/2009</b>	<b>2009/2010</b>
Placówki wychowania przedszkolnego	6	6
w tym przedszkola	4	3
Miejsca w przedszkolach	220	228
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	245	312
w tym w przedszkolach	226	232
Szkoły podstawowe	5	5
Uczniowie szkół podstawowych	605	594
Gimnazja	2	2
Uczniowie gimnazjów	354	324
Uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów w:		
szkołach podstawowych	10	9
gimnazjach	13	12
Komputery z dostępem do Internetu przeznaczone do użytku uczniów w:		
szkołach podstawowych	59	65
gimnazjach	28	28

W ostatnich latach przeprowadzono wiele inwestycji oświatowych na terenie gminy. Między innymi wybudowano cztery hale gimnastyczne w: Hażlachu, Kończycach Wielkich, Pogwizdowie i Zamarskach, rozbudowano lub wyremontowano palcówki szkolne w Pogwizdowie, Hażlachu i Kończycach Wielkich. Obecnie istotną inwestycją jest modernizacja budynku szkoły w Zamarskach.

Dane dotyczące roku szkolnego 2011/2012 w placówkach oświatowych prowadzonych przez Gminę Hażlach przedstawiono w tabelach.

*Tabela 13 Uczniowie i nauczyciele w szkołach podstawowych*

Szkoły Podstawowe	Ilość uczniów						Ilość oddz.	Etaty nauczyciele		Etaty adm.-obst.	
	Rocznik	2004	2003	2002	2001	2000		1999	Pełne		Niepełne
	Klasa	I	II	III	IV	V		VI			
SP Hażlach		22	25	15	21	19	20	6	13	5	9,25
SP Kończyce Wielkie		20	24	22	19	20	17	6	8	6	8,50
SP Pogwizdów		49	49	43	38	49	44	12	23	6	14,00
SP Zamarski		14	13	15	18	7	10	6	9	5	8,25
<b>Razem</b>		<b>105</b>	<b>111</b>	<b>95</b>	<b>96</b>	<b>95</b>	<b>91</b>	<b>30</b>	<b>53</b>	<b>22</b>	<b>40</b>
<b>Razem uczniowie w szkołach podstawowych</b>		<b>593</b>									
<b>Średnia ilość uczniów w oddziale</b>		<b>19,77</b>									

*Tabela 14 Uczniowie i nauczyciele w gimnazjach*

Gimnazja	Ilość uczniów			Ilość oddz.	Etaty nauczyciele		Etaty adm.-obst.	
	Rocznik	1998	1997		1996	pełne		niepełne
	Klasa	I	II		III			
Gimnazjum Kończyce Wielkie		47	53	57	8	13	6	6,75
Gimnazjum Pogwizdów		40	52	43	6	10	9	4,75
<b>Razem</b>		<b>87</b>	<b>105</b>	<b>100</b>	<b>14</b>	<b>23</b>	<b>15</b>	<b>11,50</b>
<b>Razem uczniowie w gimnazjach</b>		<b>292</b>						
<b>Średnia ilość uczniów w oddziale</b>		<b>20,86</b>						

Tabela 15 Dzieci w przedszkolach

Przedszkola	Ilość dzieci				Ilość oddz.	Etaty nauczyciele		Etaty adm.-obsł.
	2005	2006	2007	2008		pełne	niepełne	
	6 latki	5 latki	4 latki	3 latki				
SP Hażlach	22	24			2	3		
Hażlach			44		2	3	1,85	
Kończyce Wielkie	18	19	32		3	4	1,85	
Pogwizdów	37	49	59		6	9	5,50	
SP Zamarski	18		20		2	3		
<b>Razem</b>		<b>187</b>		<b>155</b>	<b>15</b>	<b>22</b>	<b>6</b>	
<b>Razem dzieci w przedszkolach</b>		<b>342</b>						
<b>Średnia ilość dzieci na oddział</b>		<b>15,55</b>						

W tabeli przedstawiono dane demograficzne w zakresie urodzin dzieci w Gminie Hażlach w latach 2007-2010. Utrzymuje się stabilna ilość urodzin – jedynie w roku 2010 zanotowano przyrost 25% ilości urodzin. Rozwiązania wymaga zagadnienie placówek przedszkolnych w Pogwizdowie (trzy palcówki – dwie w szkołach, jedna w przedszkolu).

Tabela 16 Urodzenia w Gminie Hażlach

Miejscowość	Rok urodzenia			
	2007	2008	2009	2010
Brzezówka	5	9	10	8
Kończyce Wielkie	22	16	15	32
Hażlach	30	37	35	26
Pogwizdów	51	47	47	56
Rudnik	9	9	6	4
Zamarski	16	13	15	24
<b>Razem gmina</b>	<b>133</b>	<b>131</b>	<b>128</b>	<b>150</b>

### 3.2.4. Kultura, aktywność społeczna

Na terenie Gminy funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna w Hażlachu z filiami w Kończycach Wielkich i Pogwizdowie. W roku 2010 w bibliotekach było łącznie 37 829 woluminów, z których korzystało 1265 czytelników. Niestety, obserwuje się zmniejszanie liczby czytelników bibliotek. Dane dotyczące bibliotek i czytelnictwa zamieszczono w tabeli. Działalność bibliotek finansowana jest również ze środków budżetu Gminy.

Tabela 17 Biblioteki i czytelnictwo w Gminie Hażlach

Charakterystyka placówek bibliotecznych	Rok			
	2007	2008	2009	2010
Biblioteki i filie ogółem	3	3	3	3
Czytelnicy w ciągu roku	1 749	1 668	1 276	1 265
Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	178	166	126	124
Księgozbiór	37 398	38 071	37 562	37 829
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika	21,7	19,3	20,0	19,8

Ze środków budżetu Gminy utrzymywany jest Gminny Ośrodek Kultury w Hażlachu z filiałami w Kończycach Wielkich, w Pogwizdowie i w Zamarskach. Pod patronatem Gminnego Ośrodka Kultury organizowane są różne imprezy kulturalne czy też przeglądy zespołów, a także mecze i rozgrywki sportowe. Z wielu organizowanych imprez można wymienić: koncerty kolęd i pastorałek, przeglądy zespołów kolędniczych KGW, konkursy kulinarne, turnieje szachowe i brydża sportowego, koncerty kameralne, przegląd zespołów szkolnych, wystawy prac twórców ludowych.

W każdym sołectwie działa prężnie ochotnicza straż pożarna. Oprócz działalności związanej z bezpieczeństwem, ochotnicze straże pożarne są często animatorami życia kulturalnego w sołectwie. Często współpracują w tym zakresie z Kołami Gospodyń Wiejskich. Na szczególną uwagę zasługuje aktywność KGW w organizacji konkursów kulinarnych.

W Zamarskach działa Stowarzyszenie Miłośników Zamarsk aktywne w obszarze kultury, natomiast w Rudniku - Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Rudnik. To ostatnie prowadzi jedyną na terenie gminy niepubliczną placówkę oświatową.

Istotną rolę w życiu społecznym mieszkańców Gminy Hażlach odgrywają parafie:

- Parafia Ewangelicko-Augsburska w Cieszynie Filiał w Hażlachu
- Parafia Rzymsko-Katolicka pw. św. Bartłomieja Apostoła w Hażlachu
- Parafia Rzymsko-Katolicka pw. św. Michała Archanioła w Kończycach Wielkich
- Parafia Rzymsko-Katolicka pw. św. Jana Nepomucena w Pogwizdowie
- Parafia Rzymsko-Katolicka pw. św. Rocha w Zamarskach

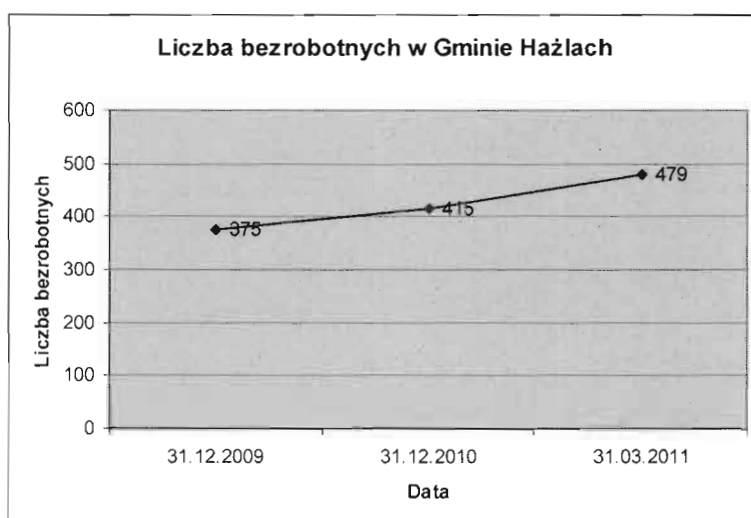
Parafie oprócz swych funkcji statutowych aktywnie włączają się w życie społeczne gminy. Wymienić tu można sferę kultury np. koncerty kolęd i pastorałek czy działalność pomocy społecznej. Istnieje duży potencjał współpracy pomiędzy parafiami a samorządem Gminy Hażlach.

### 3.2.5 Bezrobocie

Poważnym problemem na terenie Gminy Hażlach jest bezrobocie. Wykazuje ono tendencję rosnącą, przy czym skala bezrobocia w Gminie Hażlach jest jedną z najwyższych w powiecie cieszyńskim. Dane dotyczące bezrobocia zamieszczono w tabelach.

Tabela 18 Wskaźnik bezrobocia w Gminie Hażlach

Wskaźnik bezrobocia rejestrowanego	Stan na koniec		
	31.12.2009	31.12.2010	31.03.2011
Powiat cieszyński	5,4	6,2	6,9
Gmina Hażlach	5,7	6,3	7,1



Wykres 8 Liczba bezrobotnych w Gminie

Problem bezrobocia jest tym bardziej trudny, że duża część osób bezrobotnych nie posiada prawa do zasiłku. Znaczna jest skala bezrobocia ukrytego. Szacuje się, że w rzeczywistości liczba bezrobotnych jest dwukrotnie wyższa niż wynika to z oficjalnych danych publikowanych przez służby zatrudnienia. Bezrobotni należą do grupy szczególnie zagrożonej zjawiskiem ubóstwa. Obok bezrobotnych ubóstwem zagrożone są w szczególności osoby nieubezpieczone, osoby bez wykształcenia, a także właściciele niewielkich gospodarstw rolnych oraz ich współdomownicy.

Tabela 19 Struktura bezrobocia w Gminie Hażlach

Stan na koniec roku	Liczba bezrobotnych		Z liczby bezrobotnych ogółem					pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy
			wykształcenie					
	ogółem	kobiet	wyższe	policealne i średnie zawodowe	średnie ogólnokształcące	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne i poniżej	
2009	375	230	25	97	48	136	69	84
2010	415	233	39	95	40	153	88	85

Gwałtowny przyrost bezrobocia zanotowano w I kwartale 2011 roku, na koniec tego kwartału zarejestrowanych było w Gminie Hażlach 479 bezrobotnych. Ponad 20% bezrobotnych zarejestrowanych pozostaje bez pracy ponad rok. Wskazuje to na strukturalny charakter bezrobocia i jego ograniczenie zależne jest nie tylko od poprawy koniunktury gospodarczej, ale także od przekwalifikowania się bezrobotnych i szukania pracy w innym zawodzie.

### **3.2.6. Sport i turystyka**

Gmina Hażlach posiada rozbudowaną infrastrukturę sportową, na którą składają się cztery nowoczesne hale sportowe znajdujące się przy szkołach oraz boiska sportowe. Podkreślić należy, że Gmina Hażlach, jako jedna z pierwszych zrealizowała projekt budowy kompleksu sportowego „ORLIK”. Na terenie Gminy Hażlach działa aktualnie 7 klubów sportowych. Są to:

1. Ludowy Klub Sportowy „BŁYSKAWICA” Kończyce Wielkie ul. Kościelna 9, Boisko sportowe położone w Kończycach Wielkie przy ulicy Kościelnej 9, Sekcja piłki nożnej seniorów, juniorów i trampkarzy
2. Ludowy Klub Sportowy „RUDNIK” w Rudniku ul. Centralna 44, Boisko sportowe położone jest w Rudniku przy ulicy Centralnej 44, Sekcja piłki nożnej seniorów i trampkarzy
3. Ludowy Klub Sportowy „LUTNIA” Zamarski ul. Szkolna 1, Boisko sportowe położone jest w Zamarskach przy ulicy Szkolnej 1, Sekcja piłki nożnej seniorów, trampkarzy, juniorów, oldbojów i żaków
4. Ludowy Klub Sportowy „OLZA POGWIZDÓW” w Pogwizdowie ul. Katowicka 34a, Boisko sportowe położone jest w Pogwizdowie przy ulicy Katowickiej 34a, Sekcja piłki nożnej seniorów, juniorów i trampkarzy
5. Klub Sportowy „BRZEZÓWKA” w Brzezówce ul. Jagodowa 3, Boisko sportowe położone jest w Brzezówce przy ulicy Jagodowej 3, Sekcja piłki nożnej trampkarzy i juniorów
6. Ludowy Klub Sportowy „VICTORIA-POLIFARB” w Hażlachu ul. Główna 37, Boisko sportowe położone jest w Hażlachu przy ulicy Główniej 37, Sekcja piłki nożnej seniorów, juniorów, trampkarzy i żaków
7. Ludowy Klub Tenisa Sportowego VICTORIA Hażlach ul. Lipowa 33, Sekcja tenisa stołowego, Zajęcia odbywają się na sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Hażlachu, od 1 września 2011r. zajęcia będą się również odbywać na sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Zamarskach.

Charakterystykę działających klubów przedstawiono w tabeli.

*Tabela 20 Charakterystyka klubów sportowych (łącznie z klubami uczniowskimi) w 2010 roku*

kluby	8
sekcje sportowe	8
członkowie	329
ćwiczący ogółem	402
mężczyźni	396
kobiety	6
ćwiczący do lat 18 ogółem	248
chłopcy	246
dziewczęta	2
trenerzy	5
instruktorzy sportowi	11
inne osoby prowadzące zajęcia sportowe	1

Kluby sportowe prowadzą, oprócz działalności sportowej, także działalność edukacyjną. Przykładowo Ludowy Klub Sportowy „Lutnia” Zamarski w partnerstwie z Gminą Hażlach realizował projekt „Ucz się razem z nami” (zajęcia języka angielskiego na dwóch poziomach zaawansowania współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego).

Gmina Hażlach nie rozwinęła do tej pory funkcji turystyczno- rekreacyjnej. Praktycznie brak jest ośrodków rekreacyjnych i wypoczynkowych, zorganizowanej bazy noclegowej, odpowiedniej bazy gastronomicznej i innych urządzeń turystycznych. W roku 2000 w ramach współpracy Euroregionu Śląsk Cieszyński na terenie Gminy powstało łącznie 27,5 km tras rowerowych:

- trasa rowerowa główna nr 24 C część „pętli rowerowej Euroregionu Śląsk Cieszyński” łącząca Chałupki – Jastrzębie – Zebrzydowice – Pogwizdów – Cieszyn – Skoczów – Ustroń – Wisła – Istebna – Jasnowice. Na terenie Gminy (Pogwizdów, Brzezówka) trasa prowadzi na całym odcinku drogami o funkcji dojazdowej omijając centrum Pogwizdowa.
- Trasa rowerowa główna nr 11 Y – łącząca rejon południowy Zbiornika Goczałkowickiego (Landek) z przejściem granicznym w Cieszynie. Na terenie Gminy Hażlach przebiega przez Zamarski początkowo drogą powiatową nr 04 159 w centrum wsi przechodząc na drogę gminną (ul. Pasieki) prowadzącą do Kostkowic (Gmina Dębowice).
- Trasa rowerowa główna nr 13 Z – Jastrzębie Zdrój – Ustroń, prowadzi wzdłuż dróg lokalnych od granic Gminy Zebrzydowice, poprzez Kończyce, Hażlach, Zamarski w

kierunku wsi Gumna (Gmina Dębowiec). We wsi Kończyce Wielkie krzyżuje się z trasą drugorzędną nr 124 N a we wsi Zamarski z trasą główną nr 11 Y.

- Trasa rowerowa drugorzędna nr 124 N – Kaczyce Podświnioszów – Dębowiec. Trasa na terenie Gminy prowadzi częściowo drogami dojazdowymi, także leśnymi, przechodząc następnie na drogę zbiorczą (Kończyce Wielkie w kierunku Dębowca).
- Trasy rowerowe lokalne – są to trasy o charakterze rekreacyjnym lub komunikacyjnym łączącym przysiółki Gminy, stanowiące uzupełnienie głównych tras.

### **3.2.7. Diagnoza społeczna Gminy Hażlach**

Analiza okresu zamieszkania na terenie Gminy Hażlach wskazuje, iż tylko część mieszkańców gminy mieszka w gminie od urodzenia. Największy odsetek osób osiedlających się na terenie gminy wystąpił w miejscowości Pogwizdów, co związane jest z budową osiedla mieszkaniowego.

Występuje stosunkowo stabilny poziom świadczeń pomocy społecznej, co świadczyć może o tym, że są one przyznawane tej samej grupie osób, która ze względu na swoją sytuację materialną może być zagrożona wykluczeniem społecznym oraz zjawiskiem uzależnienia od świadczeń pomocy społecznej i dziedziczenia biedy od urodzenia. W przypadku mieszkańców Gminy Hażlach zaobserwować można zależność pomiędzy osiąganym dochodem netto na każdego z członków gospodarstwa domowego a okresem zamieszkania na terenie gminy - wyższe dochody osiągały osoby krócej mieszkające na terenie gminy.

Według przeprowadzonych badań własnych wśród przyczyn zamieszkania na terenie Gminy Hażlach dominuje chęć ucieczki z miasta, a także niższa cena domu lub mieszkania, decyzja pozostałych członków rodziny oraz walory przyrodnicze i krajobrazowe miejscowości.

Zdecydowana większość mieszkańców czuje się związana z Gminą Hażlach. W pierwszej kolejności mieszkańcy akcentują przywiązanie do swojej miejscowości (sołectwa). Istnieje korelacja między okresem przebywania na terenie Gminy Hażlach a przywiązaniem do swojej miejscowości. Większość mieszkańców zainteresowana jest także polityką lokalną oraz sprawami rozwoju gminy. Widoczne jednak jest zróżnicowanie poziomu tego zainteresowania w zależności od miejsca zamieszkania oraz stażu zamieszkania na terenie gminy. Miernikiem tego zainteresowania czy przywiązania do gminy może być frekwencja wyborcza. Poniżej w tabeli przedstawiono frekwencję z ostatnich wyborów Wójta Gminy i Prezydenta Rzeczypospolitej.

Tabela 21 Frekwencja wyborcza (%) na terenie Gminy Hażlach w 2010 roku

Rodzaj wyborów	Okręg wyborczy							Gmina Razem
	Hażlach	Kończyce Wielkie	Pogwizdów Centrum	Zamarski	Pogwizdów Osiedle	Brzeżówka	Rudnik	
<b>Wybory Wójta</b>	50,87	49,15	43,45	44,73	21,27	38,79	54,15	43,65
<b>Wybory Prezydenta</b>	55,91	52,74	55,22	52,76	53,11	48,57	54,73	53,84

Frekwencja w wyborach prezydenckich nie odbiega od wyników województwa; natomiast wybory wójta gminy mające charakter wybitnie lokalny wskazują wyraźnie na brak zainteresowania problematyką gminy szczególnie wśród mieszkańców Osiedla w Pogwizdowie.

Administracyjnie Gmina Hażlach powstała w 1974 z połączenia ówczesnych gromad i właściwie do tej pory nie nastąpiło pełne zintegrowanie mieszkańców wokół Gminy Hażlach, pomimo podejmowania przez cały okres działań mających na celu integrację mieszkańców wobec nowopowstałego organizmu administracyjnego. Braki integracji wskazywano na spotkaniach – warsztatach Zespołu ds. przygotowania strategii.

Pomimo tego Gmina Hażlach charakteryzuje się wysokim poziomem aktywności społecznej. O raczej wysokim poziomie aktywności społecznej na terenie gminy świadczy nie tylko liczba zarejestrowanych na jej obszarze organizacji i stowarzyszeń, lecz przede wszystkim działania samych mieszkańców.

Powyższe nie zmienia jednak faktu, że przez dużą część mieszkańców Gmina Hażlach jest traktowana jako sypialnia, która w niewielkim stopniu spełnia inne funkcje w życiu mieszkańców. Sporo mieszkańców gminy w najwyższym stopniu związani są z Cieszynem lub Bielskiem, rzadziej z Jastrzębiem, Żorami czy Katowicami. Tam najczęściej pracują, tam korzystają z oferty handlowo-usługowej, tam też najczęściej odwiedzają przyjaciół i znajomych, często także członków rodziny. Związki z gminą wynikają najczęściej z uwarunkowań administracyjnych.

Analiza zebranych danych wskazuje na kilka tendencji charakteryzujących mieszkańców Gminy Hażlach:

- Duży udział mieszkańców ludności napływowej – widoczny szczególnie w Pogwizdowie oraz w nowopowstałych osiedlach Hażlacha, Zamarsk i Kończyce Wielkich.

- Stosunkowo niewielki odsetek osób żyjących poniżej poziomu minimum socjalnego. Jednak istnienie niewielkiej grupy osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej przy dużych dysproporcjach pomiędzy osobami osiągającymi najniższe i najwyższe dochody prowadzi może do marginalizacji osób najuboższych i wykluczenia ich z życia społecznego
- Wysoka aktywność społeczna mieszkańców
- Duży potencjał aktywności społecznej - wysoki odsetek osób odczuwających potrzebę zaangażowania w pracę na rzecz środowiska lokalnego,
- Zróżnicowanie przestrzenne potrzeb, przekonań i postaw wobec gminy
- Codzienne aktywności mieszkańców gminy w większym stopniu związane są z Cieszyńskiem lub Bielsko-Białą czy też miastami aglomeracji górnośląskiej
- Walory krajobrazowe i przyrodnicze, a także kulturowe postrzegane jako największe atuty gminy
- Problemy w funkcjonowaniu gminy - widoczne są pewne kategorie problemów wspólne dla całej gminy,
- Kierunki rozwoju gminy, preferowane inwestycje - widoczne są wspólne tendencje dla całej gminy,
- Zróżnicowanie przestrzenne postaw i oczekiwań wobec gminy różni się w zależności od okresu zamieszkiwania mieszkańców na terenie gminy. Miejscowości o najwyższym odsetku mieszkańców napływowych są w mniejszym stopniu zintegrowane z gminą, a mieszkańcy w większym stopniu dążą do współpracy z okolicznymi ośrodkami miejskimi
- Mieszkańcy dostrzegają potrzebę rozwoju terenów rekreacyjnych i turystycznych,
- Mieszkańcy nie są przychylni lokowaniu dużej infrastruktury technicznej czy przemysłowej w bezpośrednim sąsiedztwie swojego miejsca zamieszkania. Przykładem może być opór społeczny przeciwko masztom telefonii komórkowej, inwestycjom górniczym lub też przeciwko lokalizacji wydobywania żwiru. Można mówić tu o funkcjonowaniu syndromu NIMBY (Not In My Back Yard - nie w moim ogródku), gdy mieszkańcy widzą potrzebę pewnych inwestycji, jednak nie zgadzają się na lokowanie ich w swoim sąsiedztwie. Wydaje się jednak, że mieszkańcy otwarci są na dyskusje i wspólne rozwiązywanie problemów, nie ma więc podstaw do mówienia o syndromie BANANA (Build Absolutely Nothing Anywhere Near Anything - nie budować niczego nigdzie), czyli postawie społecznej przeciwnej jakimkolwiek inwestycjom
- Widoczna we wszystkich sołectwach potrzeba utworzenia miejsc integracji, spotkań

społeczności lokalnej, a także urządzonych przestrzeni publicznych oraz zagospodarowanych terenów zielonych

- Wskazywane potrzeby inwestycyjne zarówno w sferze infrastruktury technicznej (drogi, sieć kanalizacyjna, komunikacja publiczna, itp.), jak i w sferze infrastruktury społecznej (przedszkola, szkoły, ośrodki sportowe, basen, miejsca spotkań, alternatywne sposoby spędzania czasu wolnego, itp.).
- Potrzeba integracji mieszkańców o różnym stażu zamieszkiwania na terenie gminy
- Wizja rozwoju gminy kreślona przez mieszkańców zakłada duże wydatki inwestycyjne, nie przewiduje jednak źródeł ich finansowania

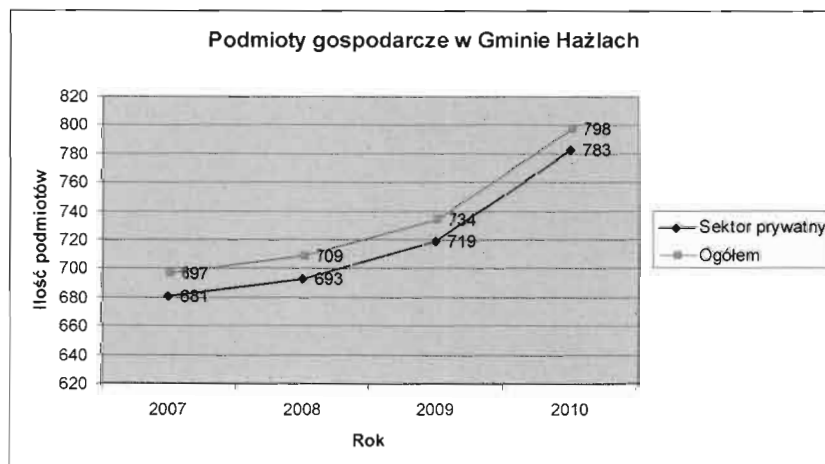
### 3.3. Infrastruktura Gminy Hażlach

#### 3.3.1. Działalność gospodarcza

Cechą charakterystyczną Gminy Hażlach jest istnienie dość dużej ilości zakładów rzemieślniczych i usługowych, które prowadzi działalność w wąskim zakresie i na niewielką skalę. Na terenie Gminy działało na koniec 2009 roku 734 podmiotów gospodarczych, a na koniec 2010 roku 798 podmiotów gospodarczych. Notuje się dobrą dynamikę wzrostu ilości podmiotów gospodarczych na terenie gminy. Szczególnie wysoka była w roku 2010. Obrazuje to tabela i wykres.

Tabela 22 Podmioty gospodarcze w Gminie Hażlach

Podmioty gospodarki	Stan na koniec roku				Dynamika 2010/2007 %
	2007	2008	2009	2010	
Ogółem	697	709	734	798	114,49%
Sektor publiczny	16	16	15	15	93,75%
Sektor prywatny	681	693	719	783	114,98%



Wykres 9 Przyrost podmiotów gospodarczych w Gminie Hażlach

Podział na branże przedstawiono w tabeli.

*Tabela 23 Ilość podmiotów i struktura podmiotów wpisanych do rejestru REGON  
(wg sekcji PKD 2007)*

Sekcja PKD	Rok	
	2009	2010
Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	25	25
Sekcja B - Górnictwo i wydobywanie	0	0
Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	74	91
Sekcja D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0
Sekcja E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	3	3
Sekcja F - Budownictwo	105	113
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	219	238
Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa	60	67
Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	39	41
Sekcja J - Informacja i komunikacja	11	12
Sekcja K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	34	37
Sekcja L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	3	3
Sekcja M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	42	39
Sekcja N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	9	14
Sekcja O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	8	8
Sekcja P - Edukacja	18	18
Sekcja Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	19	22
Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	20	18
Sekcja S - Pozostała działalność usługowa	45	49
Sekcja T - Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	0	0
Sekcja U - Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0
<b>OGÓŁEM PODMIOTY</b>	<b>734</b>	<b>798</b>

Dominuje działalność związana z handlem hurtowym i detalicznym, naprawą pojazdów samochodowych, budownictwem i drobną działalnością przemysłową.

Na obszarze Gminy funkcjonują dwie całonocne stacje paliw (Hażlach, Kończyce Wielkie). W Zamarskach funkcjonuje zakład ubojni drobiu oraz wytwórnia pasz skupująca zboża od rolników.

### 3.3.2 Drogi i komunikacja

Gmina Hażlach posiada dobrze rozwiniętą sieć dróg komunikacji kołowej, odpowiadającej strukturze zagospodarowania przestrzennego wewnątrz Gminy i jej powiązaniom zewnętrznym.

Przez teren Gminy Hażlach przebiegają dwa odcinki dróg wojewódzkich:

1. Droga nr 938 Pawłowice - Pruchna - Cieszyn - długość na terenie Gminy 7,431 km. Jest to główna droga przenosząca ciężar komunikacyjny na kierunku Cieszyn - Katowice.
2. Droga nr 937 Jastrzębie - Hażlach –długość na terenie Gminy 5,231 km.

Układ dróg wojewódzkich uzupełnia sieć 6 dróg powiatowych o łącznej długość wynoszącej 23,203 km:

1. droga Skoczów - Dębowiec - Kończyce - długość na terenie Gminy 6,858 km.
2. droga Gumna - Zamarski - długość na terenie Gminy 0,710 km.
3. droga Kończyce - Hażlach – Zamarski - Cieszyn - długość na terenie Gminy 8,207 km.
4. droga przez Hażlach - długość na terenie Gminy 1,122 km.
5. droga Hażlach - Pogwizdów - długość na terenie Gminy 2,676 km.
6. droga Cieszyn - Pogwizdów - długość na terenie Gminy 3,630 km.

Sieć dróg wojewódzkich i powiatowych uzupełniają drogi gminne o łącznej długości 129,0 km. Nawierzchnia dróg jest zróżnicowana i obejmuje drogi nieutwardzone oraz drogi utwardzone o różnorodnej pod względem jakości nawierzchni. Różne są także parametry techniczne dróg gminnych, średnia szerokość jezdni od 2,5 do 3,5 m.

Tabela 24 Charakterystyka dróg gminnych na koniec 2010 roku

Miejscowość	Razem (km)	Nawierzchnia twarda ulepszona (km)				Nawierzchnia twarda nieulepszona (km)				Nawierzchnia gruntowa (km)		
		Razem	Bitumiczna	Beton	Kostka	Razem	Bruk	Tłuczeń	Żwir	Razem	Wzmocniona	Naturalna
Brzeźówka	17,51	12,20	12,20	0,00	0,00	0,22	0,00	0,00	0,22	5,09	2,33	2,77
Hażlach	29,91	22,06	21,87	0,00	0,19	0,51	0,00	0,35	0,16	7,34	5,71	1,64
Kończyce Wielkie	30,99	19,71	19,57	0,00	0,14	2,12	0,21	1,79	0,13	9,16	5,38	3,78
Pogwizdów	12,67	10,38	10,02	0,14	0,22	0,81	0,00	0,78	0,03	1,49	1,16	0,33
Rudnik	13,87	10,79	10,74	0,00	0,05	1,77	0,00	0,00	1,77	1,31	0,23	1,08
Zamarski	23,80	15,62	15,48	0,06	0,09	2,51	0,00	0,34	2,17	5,67	1,80	3,86
<b>Ogółem gmina</b>	<b>128,75</b>	<b>90,76</b>	<b>89,87</b>	<b>0,20</b>	<b>0,69</b>	<b>7,94</b>	<b>0,21</b>	<b>3,25</b>	<b>4,48</b>	<b>30,06</b>	<b>16,60</b>	<b>13,46</b>

Z ogólnej ilości prawie 90 km dróg o nawierzchni bitumicznej, połowa to drogi z dywanikiem asfaltowym.

Zagrożenia bezpieczeństwa ruchu na drogach wyższych i niższych klas związane są z kolizyjnością istniejących skrzyżowań, ilością chodników, rowów odwadniających, wydzielonych poboczy, złym stanem technicznym nawierzchni. Ilość chodników jest niewystarczająca, przy drogach gminnych na koniec roku 2010 było to około 2660 m<sup>2</sup>, z czego w Pogwizdowie 2400 m<sup>2</sup>. Chodniki przy drogach powiatowych, chociaż formalnie ich budowa i utrzymanie należy do powiatu, to jednak na mocy porozumień, ich budowy realizowane były ze środków gminy. W latach 2008 i 2009 w ten sposób wybudowano 673,50 mb chodników, z tego w Hażlachu 215 mb, w Kończycach Wielkich 47 mb oraz w Pogwizdowie 417,5 mb

Drogi powiatowe, gminne i lokalne realizują przede wszystkim powiązania komunikacyjne wewnątrz Gminy oraz powiązania lokalne z miejscowościami w gminach ościennych.

Odległości z centrum Gminy Hażlach do głównych miast wynosi:

- Bielsko-Biała - 32 km
- Cieszyn - 8 km
- Jastrzębie - 25 km
- Katowice - 70 km
- Skoczów - 12 km

Przez zachodnią część Gminy Hażlach (Kończyce Wielkie, Pogwizdów) przebiega linia kolejowa relacji Zebrzydowice – Cieszyn, obecnie jej znaczenie gospodarcze, w tym komunikacyjne, zmalało. Podstawowym środkiem komunikacyjnym w Gminie jest samochód i autobus, stąd duże znaczenie stanu i ilości dróg w Gminie.

Większość linii autobusowych kursuje wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych Gminy. Ponadto Pogwizdów, Hażlach i w mniejszym stopniu Brzezówka objęte są częściową komunikacją miejską z Cieszyna.

Tylko niektóre fragmenty dróg położonych na terenie Gminy Hażlach są oświetlone. Na koniec roku 2010 zainstalowanych łącznie było 412 opraw oświetleniowych wzdłuż dróg w Gminie Hażlach. Ilość opraw w ostatnich latach zamieszczono w tabelce.

*Tabela 25 Ilość opraw oświetleniowych w Gminie Hażlach*

Ilość opraw - stan na koniec roku			
2007	2008	2009	2010
352	382	412	412

### 3.3.3. Wodociągi i kanalizacja

Cała Gmina zaopatrywana jest w wodę z wodociągu komunalnego, zasilanego z ujęć wody zlokalizowanych w miejscowości Rudnik. Właścicielem sieci wodociągowej oraz ujęć wody i równocześnie eksploatatorem są Wodociągi Ziemi Cieszyńskiej Sp. z o.o. Gmina Hażlach, jako wspólnik spółki, poprzez kodeksowe organy spółki ma wpływ na politykę zaopatrzenie w wodę mieszkańców Gminy. Ujęcie wody w Rudniku składa się z trzech otworów studziennych głębinowych ujmujących wody czwartorzędowego poziomu wodonośnego. Sieć wodociągowa rozdzielcza wybudowana została w 1995 – 1996 r. o długości 121 km w układzie strefowym z trzema strefami ciśnienia. W miejscowości Pogwizdów istnieje połączenie z siecią rozdzielczą systemu wodociągowego miasta Cieszyna. Na terenie całej Gminy możliwy jest dostęp do wodociągowej sieci rozdzielczej. Jedynie niewielka część mieszkańców korzysta z własnych ujęć – studnie. System wodociągowy jest nowoczesny, w dobrym stanie technicznym. Z sieci wodociągowej korzysta ponad 90% mieszkańców gminy.

Na obszarze Gminy gospodarka ściekowa rozwiązywana jest poprzez :

1. przyłączanie budynków do gminnej kanalizacji ściekowej, odprowadzanie ścieków do jednej z dwóch oczyszczalni ścieków ulokowanych na terenie gminy,
2. budowę przydomowych oczyszczalni ścieków,
3. wprowadzanie ścieków do zbiorników bezodpływowych i wywóz ścieków na oczyszczalnię.

*Tabela 26 Sieci i przyłącza kanalizacyjne w Gminie Hażlach*

Długość sieci kanalizacyjnej w (m)	Ogółem w gminie	w tym		
		Pogwizdów	Hażlach	Kończyce Wielkie
Sieć grawitacyjna				
Φ 315 PVC	7 589	6 067	1 522	0
Φ 250 PVC	4 458	676	1 948	1 834
Φ i 200 PVC	33 584	19 591	11 015	2 978
Φ i 160 PCV	5 401	1 449	3 270	682
<b>Razem kolektory grawitacyjne</b>	<b>51 032</b>	<b>27 783</b>	<b>17 755</b>	<b>5 494</b>
Sieć ciśnieniowa				
Φ 160 PE	102	0	102	0
Φ 125 PE	4 527	374	526	3 627
Φ 110 PE	600	600	0	0
Φ 90 PE	274	274	0	0
<b>Razem kolektory ciśnieniowe</b>	<b>5 503</b>	<b>1 248</b>	<b>628</b>	<b>3 627</b>
<b>Razem sieć</b>	<b>56 535</b>	<b>29 031</b>	<b>18 383</b>	<b>9 121</b>
Przyłącza	4 257	1 609	1 508	1 140
<b>Razem sieć i przyłącza</b>	<b>60 792</b>	<b>30 640</b>	<b>19 891</b>	<b>10 261</b>

Podstawowym sposobem rozwiązania gospodarki ściekowej jest przyłączanie budynków do gminnej kanalizacji. W tabeli przedstawiono obecną długość sieci kanalizacyjnej wraz z przyłączami na terenie gminy. Należy dodać, że wskaźniki dotyczące kanalizacji dla Gminy Hażlach lokują gminę na czołowych pozycjach w powiecie wśród gmin wiejskich. W tabeli zamieszczono podstawowe informacje dotyczące wodociągów i kanalizacji w Gminie Hażlach

Tabela 27 Charakterystyka sieci wodociągowej i kanalizacyjnej

WYSZCZEGÓLNIENIE	Długość rozdzielczej sieci wodociągowej			Długość czynnej sieci kanalizacyjnej (sanitarnej) bez przyłączy			Ludność korzystająca z instalacji		
	ogółem	w tym stanowiącej własność gminy		ogółem	w tym stanowiącej własność gminy		wodociągowej	kanalizacyjnej	
		razem	w tym jednostek gospodarki komunalnej		razem	w tym jednostek gospodarki komunalnej			
	w km							w % ogółu ludności	
Powiat cieszyński	2006	1 119,9	253,9	168,3	574,2	431,5	253,8	74,0	47,3
	2008	1 146,8	254,7	159,0	641,7	468,2	257,5	74,6	49,0
Gmina Hażlach	2006	121,2	-	-	48,9	48,9	-	90,5	41,7
	2008	121,2	-	-	49,7	49,7	-	90,7	42,8
	2010	121,2	-	-	56,5	56,5	-	90,7	48,7

Ścieki, poprzez system gminnej kanalizacji ściekowej, odprowadzane są do jednej z dwóch oczyszczalni ścieków ulokowanych na terenie gminy. Oczyszczalnia ścieków w Pogwizdowie o przepustowości 600 m<sup>3</sup>/dobę przyjmuje ścieki z Pogwizdowa i Brzezówki, natomiast na oczyszczalnię ścieków w Hażlachu o przepustowości 170 m<sup>3</sup>/dobę kierowane są ścieki z Hażlacha i Kończyc Wielkich. Oczyszczalnia ta jest obecnie rozbudowywana i osiągnie docelową wydajność 340 m<sup>3</sup>/dobę.

Na koniec 2010 roku w Gminie Hażlach zainstalowanych było około 150 przydomowych oczyszczalni ścieków. Można więc przyjąć, że około 54 % ogółu mieszkańców Gminy Hażlach ma dobrze zorganizowany sposób odprowadzania ścieków komunalnych. Pozostali mieszkańcy (prawie 1400 budynków) odprowadzają ścieki do szamb i zbiorników, które nie zawsze spełniają warunki szczelności. Zasadniczym wyzwaniem dla Gminy jest dalsza rozbudowa kanalizacji gminnej (sieci i zwiększanie przepustowości oczyszczalni) w celu objęcia tym systemem jak największej ilości mieszkańców Gminy.

Poza zorganizowanym odprowadzaniem wód deszczowych z osiedla w Pogwizdowie, brak kompleksowego rozwiązania odprowadzania wód deszczowych z terenu Gminy

Hażlach. Woda z budynków jest odprowadzana do rowów przydrożnych, okolicznych cieków wodnych czy też rowów melioracyjnych.

#### **3.3.4. Elektroenergetyka i telekomunikacja, gazociągi**

Przez teren Gminy Hażlach przebiegają napowietrzne linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia połączeń polskiego systemu elektroenergetycznego z krajami Unii Europejskiej - 220kV o dopuszczalnej obciążalności 1050 A , 400 MW relacji Kopanina – Liskovec oraz Bujaków - Liskovec eksploatowane przez Polskie Sieci Elektroenergetyczne SA. Oprócz tego na terenie gminy przebiegają dwie linie 110kV relacji GPZ Kopanina – GPZ Kaczyce oraz relacji Cieszyn – Pogwizdów – Kaczyce

Zaopatrzenie Gminy Hażlach w energię elektryczną odbywa się z GPZ Cieszyn – Hażlaska i GPZ Cieszyn Mnisztwo 110/15kV, poprzez napowietrzną i kablową sieć rozdzielczą 15 kV. Za wyjątkiem nielicznej grupy przemysłowej zasilanie odbiorców realizowane jest na napięciu 0,4 kV, za pośrednictwem stacji transformatorowych 15/0,4 kV. Stacje transformatorowe wykonane są w większości jako napowietrzne słupowe i wyposażone w transformatory o mocy od 40 do 250 kVA. Na terenach intensywnej zabudowy stosowane są kioski transformatorowe wolnostojące lub wbudowane, o mocach pojedynczych transformatorów do 400 kVA. Łączna moc stacji transformatorowych obsługujących teren Gminy wynosi 9,5 MVA. Zaspokajanie elektroenergetycznych potrzeb Gminy Hażlach odbywa się na dobrym poziomie.

Sieć łączności na obszarze Gminy jest dobrze rozwinięta, sieci napowietrzne, ziemne i światłowodowe znajdują się we wszystkich miejscowościach gminy. Nie ma ograniczeń w dostępie do sieci telekomunikacyjnych dla potencjalnych abonentów. Sieć telekomunikacyjną uzupełnia telefonia bezprzewodowa. Podobna sytuacja występuje w zakresie dostępności mieszkańców gminy do Internetu. Dostawcami usług są firmy telekomunikacyjne oferujące dostęp przewodowy lub bezprzewodowy. Rynek ten uzupełniają dostawcy usług internetowych drogą radiową.

Zaopatrzenie w gaz na obszarze Gminy Hażlach realizowane jest w oparciu o średnioprężną gazową sieć rozdzielczą z miejscowymi reduktorami doprowadzoną od strony Cieszyna (Pogwizdów, Zamarski) i od strony Dębowca (Hażlach, Rudnik). Osiedle w Pogwizdowie jest obsługiwane z gazowej magistrali doprowadzonej od strony Kaczyca. Na terenie Gminy nie występują ograniczenia w dostawie i ilości gazu. Gaz wykorzystywany jest na cele socjalno-bytowe. Z gazu z sieci korzysta 78,2 % mieszkań w Gminie.

### 3.3.5. Budownictwo

Zabudowę mieszkaniową Gminy Hażlach w zasadzie stanowią budynki prywatne: zagrodowe i jednorodzinne. Ponadto w Pogwizdowie znajduje się Osiedle Górniczej Spółdzielni Mieszkaniowej liczące 23 bloki. Z danych statystycznych dotyczących okresu budowy budynków wynika, że Gmina Hażlach jest obszarem notującym ciągły rozwój (blisko 30% wszystkich budynków wzniesionych zostało po 1998 roku)

Średnia powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w Gminie Hażlach wynosi 94,3 m<sup>2</sup>, a w przeliczeniu na 1 osobę wynosi 28,6 m<sup>2</sup>, co lokuje Gminę Hażlach na czołowych miejscach w województwie śląskim. Również wysoki, na tle gmin rówieśniczych, jest odsetek mieszkań wyposażonych w urządzenia techniczno-sanitarne. Kształtowanie się zasobów mieszkaniowych Gminy i ich cech podstawowych w latach 2007-2009 przedstawiono w tabeli.

Tabela 28 Charakterystyka zasobów mieszkaniowych

ZASOBY MIESZKANIOWE	ROK		
	2007	2008	2009
Ilość mieszkań	3 029	3 071	3 094
<b>Przeciętna powierzchnia użytkowa m<sup>2</sup>:</b>			
1 mieszkania	93,4	94,0	94,3
na 1 osobę	28,4	28,6	28,6
<b>Ilość mieszkań wyposażone w urządzenia techniczno-sanitarne:</b>			
wodociąg	2 969	3 011	3 034
ustęp spłukiwany	2 757	2 800	2 823
łazienka	2 829	2 872	2 895
centralne ogrzewanie	2 746	2 789	2 810
gaz z sieci	2 391	2 404	2 413

## 4. ANALIZA SWOT

### 4.1. Wstęp

Analiza SWOT stanowi kompleksowe narzędzie pomocnicze pozwalające pogłębić ocenę otoczenia planowanego przedsięwzięcia, a także wewnętrznych aspektów warunkujących jego powodzenie.

Na spotkaniach – warsztatach Zespołu ds. przygotowania projektu strategii rozwoju Gminy Hażlach identyfikowano podstawowe wewnętrzne uwarunkowania dalszego rozwoju Gminy Hażlach, wynikające z obecnej sytuacji w sferze społecznej, gospodarczej, ekologicznej i przestrzennej, a także wskazywano kluczowe zewnętrzne uwarunkowania czyli zdarzenia, zjawiska, tendencje i procesy, zachodzące w otoczeniu oraz wpływające pozytywnie lub negatywnie na dalszy rozwój Gminy (obecnie lub w przyszłości). Efektem

warsztatów było przedstawienie silnych i słabych stron Gminy Hażlach to jest dokonanie samooceny stanu istniejącego oraz zaprezentowanie jej szans i zagrożeń rozwojowych.

Tak realizowana procedura analizy SWOT obciążone jest pewnym subiektywnym podejściem oceny osób i grup środowiskowych, uczestników warsztatów, co zawsze jest nieuniknione w przypadku konieczności wyboru kluczowych czynników dla rozwoju danej sfery.

W opracowaniu usystematyzowano zgłaszane na warsztatach wewnętrzne i zewnętrzne aspekty mające wpływ na dalszy rozwój Gminy Hażlach. Do najważniejszych silnych stron, a co za tym idzie i potencjalnych szans dalszego rozwoju, wymieniano przede wszystkim lokalizację gminy oraz jej walory przyrodniczo-kulturowe. Niezaprzeczalnie za najsłabsze strony gminy uznawano stan dróg i niską integrację mieszkańców gminy. Wynikiem tego może być niski potencjał sprawnego wspólnego działania, zwłaszcza przy braku skrajnych zagrożeń. Całościowe zestawienie analizy SWOT zgłaszanych na warsztatach haseł uporządkowanych według uznanego przez uczestników stopnia ważności. Jako kryterium stopnia ważności przyjęto częstotliwości zgłaszanego na warsztatach hasła.

#### **4.2 Mocne strony**

1. Położenie geograficzne (granica z Czechami oraz umiejscowienie pomiędzy przemysłową częścią Śląska a uzdrowskowo - wypoczynkową częścią w Beskidach)
2. Walory przyrodniczo-kulturowe
3. Bogaty i zróżnicowany krajobraz
4. Dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna – kanalizacja, sieć wodociągowa, sieć gazowa i elektryczna
5. Dobra sieć telekomunikacyjna dająca możliwość swobodnego korzystania z nowoczesnych technologii informatycznych (dostępność Internetu w wersji przewodowej jak i bezprzewodowej).
6. Dobrze rozwinięta sieć drogowa na terenie Gminy – dwie drogi wojewódzkie, sieć dróg powiatowych i gminnych)
7. Działania ekologiczne na terenie Gminy, w tym system selektywnej zbiórki odpadów komunalnych
8. Posiadanie przez Gminę planów przestrzennego zagospodarowania dla wszystkich sołectw
9. Rozbudowany system placówek oświatowych, bibliotek, gminnych ośrodków kultury oraz działające kluby sportowe z zapleczem
10. Dobrze wyposażone placówki oświatowe.

11. Duża ilość nowoczesnych obiektów sportowych dających możliwość aktywnego wypoczynku
12. Występowanie bogactwa naturalnych na terenie gminy (piasek, żwir, węgiel kamienny)
13. Dbłość mieszkańców o estetykę własnych posiadłości oraz obiektów przestrzeni publicznej.
14. Silnie związana z miejscem zamieszkania społeczność posiadająca indywidualną tożsamość, pielęgnująca lokalne dziedzictwo kulturowe.
15. Operatywność i gospodarność mieszkańców
16. Potencjał ludzki
17. Kreatywne społeczeństwo
18. Prężnie działające ośrodki wyznaniowe aktywizujące społeczność lokalną, promujące zasady ekumenizmu.
19. Organizacje społeczne (Koła Gospodyń Wiejskich, kluby sportowe, OSP, stowarzyszenia i inne).
20. Zabytki i pomniki przyrody.
21. Bogate tradycje kulturowe
22. Biblioteka, Gminny Ośrodek Kultury
23. Przedsiębiorczość mieszkańców
24. Charakter rolniczy gminy
25. Brak ciężkiego przemysł, dużych zakładów przemysłowych niekorzystnie oddziałujących na środowisko..
26. Duży zasób atrakcyjnych nieruchomości, w tym przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe
27. Mała przestępczość
28. Tworzenie warunków dla powstawania zakładów usługowych
29. Spore rozproszenie zabudowy podnoszące atrakcyjność turystyczną Gminy

#### **4.3 Słabe strony**

1. Wysoki poziom bezrobocia, mała ilość miejsc pracy na terenie Gminy.
2. Niewysokie dochody mieszkańców
3. Zbyt niskie środki przeznaczane na rozwój infrastruktury (np. drogi, oświetlenie, chodniki)
4. Budżet Gminy Hażlach - duży udział sztywnych wydatków, niskie dochody budżetu, małe wydatki w stosunku do potrzeb.

5. Zły stan techniczny części dróg gminnych - nieprzystosowanie dróg gminnych do ciężkiego transportu
6. Brak poboczy, chodników, przejść dla pieszych, oświetlenia, mało bezpieczne skrzyżowania dróg (wojewódzkich i powiatowych)
7. Brak komunikacji wewnątrz gminy
8. Zbyt mała ilość podmiotów gospodarczych na terenie gminy – z punktu widzenia generowania dochodów (płatnicy podatku PIT i CIT) oraz spadku bezrobocia;
9. Brak większych zakładów pracy – poszukiwanie pracy poza gminą i za granicą (szczególnie dotyczy ludzi młodych).
10. Rozproszone budownictwo oraz ukształtowanie terenu utrudniające budowę infrastruktury technicznej, w tym kanalizacji.
11. Brak atrakcyjnych nieruchomości komunalnych.
12. Słaba integracja mieszkańców - brak świadomości w społeczeństwie o potrzebie wspólnego działania
13. Niski poziom innowacyjności wśród mieszkańców
14. Niewystarczająca identyfikacja sołectw z gminą
15. Brak wspólnej tradycji – herb gminy to herb jednego z sołectw
16. Słaba asymilacja ludności napływowej. Część mieszkańców silniej jest związana z sąsiadującym z Gminą Hażlach Cieszynem.
17. Emigracja młodzieży wykształconej do większych miast lub za granicę.
18. Brak infrastruktury rekreacyjno – wypoczynkowej;
19. Niewystarczająca oferta kulturalna - niska konkurencyjność oferty kulturalnej GOK w odniesieniu do imprez organizowanych w Cieszynie.
20. Objęcie systemem kanalizacji jedynie części Gminy.
21. Niewystarczająca świadomość ekologiczna mieszkańców.
22. Zanieczyszczenia atmosfery, których źródłem jest: komunikacja, niska emisja z palenisk domowych oraz zanieczyszczenia z zakładów przemysłowych po stronie czeskiej
23. Gmina rolnicza – zbyt duże uzależnienie dochodów rolników od warunków zewnętrznych np. pogoda
24. Niewystarczająca promocja walorów lokalnych zmierzająca do kreowania konkurencyjnej oferty turystycznej

#### **4.4 Szanse**

1. Bogacenie się społeczeństwa - rozwój aktywnych form wypoczynku – agroturystyka, ścieżki rowerowe, „nordic walking” z wykorzystaniem naturalnych walorów przyrodniczych (lasy, rzeki, akweny wodne).
2. Różnicowanie dochodów rolniczych - utrzymująca się „moda” na agroturystykę
3. Dalsza integracja europejska
4. Możliwości uzyskiwania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych (agend rządowych, Unii Europejskiej czy Europejskiego Obszaru Gospodarczego) na finansowanie przedsięwzięć infrastruktury technicznej i społecznej.
5. Możliwość aplikowania projektów transgranicznych
6. Możliwość współpracy z gminami po stronie czeskiej.
7. Rozwój budownictwa jednorodzinnego - duża atrakcyjność Gminy Hażlach.
8. Wykorzystanie atrakcyjnych walorów naturalnych Gminy przy konstrukcji oferty dla turystów i inwestorów.
9. Dostępność ścieżek rowerowych pozwalająca na utworzenie na terenie gminy baz wypadowych do okolicznych, atrakcyjnych turystycznie, miejscowości.
10. Wykorzystanie dobrego położenia do rozwoju Gminy Hażlach – dobra komunikacja z aglomeracją bielską i górnośląską
11. Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej Gminy - tania siła robocza.
12. Wzrost liczby mieszkańców, w tym o dobrym statusie materialnym - wzrost wpływów podatkowych
13. Możliwość aktywizacji społeczności lokalnej poprzez szkolenia finansowane z programów unijnych.
14. Wykorzystanie możliwości tkwiących w zwiększaniu dostępności do usług internetowych;
15. Wykorzystanie możliwości tkwiących w partnerstwie publiczno – prywatnym

#### **4.5 Zagrożenia**

1. Kryzys ekonomiczny - dalszy wzrost bezrobocia
2. Rosnące obciążenia budżetu gminy na finansowanie opieki społecznej – starzenie się społeczeństwa
3. Silna konkurencja w obszarze ofert turystycznych ze strony sąsiednich gmin oraz pobliskich miejscowości wypoczynkowych.
4. Konkurencyjne oddziaływanie sąsiednich gmin o podobnych lub identycznych wizjach rozwoju.

5. Konkurencja przemysłu zlokalizowanego w innych gminach.
6. Niestabilność przepisów prawa regulującego funkcjonowanie samorządów.
7. Stale utrzymujące się zagrożenie dla środowiska naturalnego ze strony wielkich zakładów przemysłowych usytuowanych po stronie Republiki Czeskiej.
8. Ocieplanie klimatu – działania natury – powodzie, wichury.
9. Wydobycie węgla w strefie przygranicznej – możliwość wystąpienia szkód górniczych
10. Wzrost kosztów związany z wymaganiami dotyczącymi ochrony środowiska – ograniczenie emisji CO<sub>2</sub>, gospodarka odpadami
11. Ograniczenia w pozyskiwaniu dotacji unijnych - możliwe zmniejszenie pomocy Unii (szczególnie po roku 2020)
12. Zwiększenie się wydatków budżetu na infrastrukturę techniczną przy relatywnie mniejszym przyroście dochodów powodowane podążaniem Gminy w kierunku tzw. sypialni.
13. Postępująca „dekompozycja” społeczna – zmniejszanie się aktywności społecznej mieszkańców, w tym lokalnych pasjonatów (liderów) wspierających (animujących) działalność kulturalną i społeczną;
14. Wzrost przestępczości i patologii społecznej

## **5. WIZJA ROZWOJU GMINY**

### **5.1. Uwarunkowania rozwoju Gminy**

Przy opracowaniu wizji rozwoju gminy wzięto pod uwagę przede wszystkim zasadę zrównoważonego rozwoju, która oznacza nowy sposób podejścia do rozwiązywania problemów społeczno-gospodarczych oraz ekologiczno-przestrzennych w skali globalnej, krajowej, regionalnej i lokalnej. Jest to taki sposób organizacji życia społecznego, prowadzenia działalności gospodarczej i wykorzystania potencjału środowiska przyrodniczego, który zapewni trwały oraz dynamiczny rozwój jakościowo nowych procesów wytwórczych, trwałość użytkowania zasobów przyrodniczych i poprawę jakości życia człowieka. Na zrównoważony rozwój składają się następujące podstawowe elementy:

- rozwój społeczno-gospodarczy i zagospodarowanie przestrzenne zharmonizowane ze środowiskiem przyrodniczym tak, aby nie powodować nieodwracalnych zmian w zasobach i walorach przyrody - równowaga pomiędzy celami społecznymi, gospodarczymi i ekologicznymi,

- działania na rzecz integracji i kształtowania prospołecznych postaw obywateli oraz szeroki ich udział w podejmowaniu decyzji dotyczących kierunków i tempa procesów rozwojowych,
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i pomoc osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej,
- wdrażanie nowoczesnych kierunków rozwoju gospodarki, zmierzających do minimalizowania zużycia surowców i energii oraz emisji zanieczyszczeń do środowiska przyrodniczego,
- planowanie dla przyszłości, czyli rozwiązując dzisiejsze problemy nie zapominajmy o przyszłych pokoleniach i jego potrzebach,
- zapewnienie sprawiedliwego dostępu do zasobów przyrodniczych obecnych i przyszłych pokoleń.

Również we wspólnej polityce rozwoju Unii Europejskiej, w tym ochrony środowiska przyrodniczego największy nacisk kładzie się także na zrównoważony rozwój uwzględniający potrzeby obecnego i przyszłych pokoleń. Jest on traktowany jako strategiczna zasada działania (planistyczna i realizacyjna) w sferze społecznej, gospodarczej i ekologicznej, która zakłada osiągnięcie następujących celów:

- stałą poprawę jakości życia i ochronę zdrowia obywateli,
- racjonalizację zakresu i charakteru produkcji oraz konsumpcji energii,
- zachowanie, ochronę i poprawę stanu środowiska naturalnego (ochrona dziedzictwa przyrodniczego, unikanie wyrządzania trwałych szkód w środowisku, zapobieganie zanieczyszczeniom i szkodom oraz ich ograniczanie),
- zmianę nawyków konsumpcyjnych obywateli na bardziej proekologiczne,
- zapewnienie ciągłego dostępu do surowców naturalnych, rozważne i racjonalne ich wykorzystanie oraz optymalne gospodarowanie i właściwe zagospodarowanie odpadów (odzyskiwanie surowców wtórnych),
- edukację ekologiczną obywateli.

Cele te są zaadresowane do wszystkich podmiotów, tj. władz publicznych wszystkich szczebli, wszystkich podmiotów gospodarczych (publicznych i prywatnych), organizacji społecznych i ogółu obywateli. Ich realizacja powinna odbywać się drogą uzyskania wysokiego poziomu ochrony środowiska z zastosowaniem działań zapobiegawczych, pilnego naprawiania szkód u źródeł ich powstawania oraz ponoszenia kosztów zanieczyszczeń przez sprawcę.

Biorąc powyższe pod uwagę, planowanie i podejmowanie decyzji na szczeblu władz Gminy Hażlach, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, będzie zakładać konieczność zintegrowanego i kompleksowego podejścia do procesów jej dalszego rozwoju, tj. traktowania ich jako współzależne i wzajemnie uwarunkowane procesy rozwoju społecznego, gospodarczego, ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego, ochrony dziedzictwa kulturowego oraz zagospodarowania przestrzeni. Zrównoważony rozwój Gminy Hażlach będzie opierać się na:

- łagodzeniu lub eliminowaniu konfliktów na linii: rozwój osadnictwa i działalności gospodarczej a ochrona cennych walorów i zasobów środowiska przyrodniczego,
- miejscowym potencjale rozwojowym, tj. miejscowych zasobach przyrodniczych, ludzkich i materialnych oraz lokalnej inicjatywie społecznej i gospodarczej,
- racjonalnym użytkowaniu zasobów naturalnych poprzez zmniejszanie zużycia energii, surowców i materiałów, a równocześnie wzroście udziału wykorzystywania zasobów odnawialnych,
- ochronie wód powierzchniowych i podziemnych przez właściwą gospodarkę wodno-ściekową,
- ochronie zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem bioróżnorodności przez zmniejszanie presji wynikającej z rozwoju osadnictwa i działalności gospodarczej,
- jak najlepszym wykorzystaniu istniejących materialnych elementów zagospodarowania przestrzeni i jej racjonalne kształtowanie,
- zbilansowaniu wszystkich ekonomicznych, społecznych i ekologicznych korzyści i strat wynikających z określonych przedsięwzięć społeczno-gospodarczych.

Gmina Hażlach posiada wiele mocnych stron, jednakże nie bez znaczenia są zidentyfikowane słabe strony, które mogą być ograniczone poprzez szanse wynikające z uwarunkowań zewnętrznych. Gospodarka gminy bazuje na małych firmach, duża część mieszkańców znajduje zatrudnienie poza gminą w pobliskich aglomeracjach miejskich, występują pozytywne tendencje powiększania obszaru gospodarstw rolnych (system dzierżaw).

Pomimo posiadanego pewnego potencjału turystycznego, w szczególności w zakresie środowiska naturalnego, funkcje turystyczne na obszarze gminy są słabo rozwijane. Przyczyn tego zjawiska upatruje się z jednej strony w braku kapitału, z drugiej zaś strony wynika to z konkurencji turystycznej obszarów sąsiednich. Bardzo słabo rozwinięta jest agroturystyka, która mogłaby być szansą rozwoju turystyki w gminie.

Dostrzeganym problemem jest również brak kapitału pozwalającego na zakładanie, przez lokalną społeczność, nowych przedsiębiorstw. Bezpośrednia bliskość Cieszyna, czy nawet Bielska- Białej powoduje, że gmina boryka się z trudnością przyciągnięcia inwestorów zewnętrznych. Wpływa to negatywnie na lokalny rynek pracy. Jedną z przyczyn tego zjawiska jest przede wszystkim poziom rozwoju infrastruktury technicznej. Wymienić tu przede wszystkim należy brak odpowiednio przygotowanych terenów inwestycyjnych oraz stan lokalnych dróg, których parametry techniczne w znacznym stopniu uniemożliwiają ruch ciężkiego transportu samochodowego.

Poziom bezrobocia w gminie jest wysoki, w sposób negatywny wpływa on na jakość życia mieszkańców. W dodatku jako wysoki określa się również poziom bezrobocia ukrytego, co wynika z pewnej mierze z rolniczego charakteru obszaru. Część gospodarstw indywidualnych prowadzi produkcje wyłącznie na własne potrzeby, a ich podstawą utrzymania są świadczenia z tytułu rent i emerytur. Przyczyną bezrobocia w gminie jest stosunkowo niewysoka liczba zakładów, które przynajmniej potencjalnie mogłyby wytwarzać nowe miejsca pracy, a pojawiające się oferty zatrudnienia oceniane są jako mało atrakcyjne. Dotyczy to zwłaszcza ludzi młodych, lepiej wykształconych, którzy stanowią znaczną grupę osób pozbawionych pracy. Wysoki poziom bezrobocia przyczynia się do poszukiwania przez ludzi młodych i operatywnych zatrudnienia poza miejscem zamieszkania.

Poziom bezrobocia wpływa na szereg problemów w sferze społecznej. Zdecydowana większość z nich spowodowana jest trudną sytuacją materialną poszczególnych osób lub rodzin. Najczęściej występujący problem to ubóstwo. Dotyka ono nie tylko osób bezrobotnych ale także osób w podeszłym wieku. Wśród patologii największym problemem jest alkoholizm. Podstawowy poziom usług zdrowotnych należy uznać za wystarczający. Usługi zdrowotne specjalistyczne świadczone są w Cieszynie czy innych ośrodkach miejskich.

Jednym z głównych problemów, który ma znaczący wpływ na rozwój gminy jest kształtowanie terenu i rozproszona zabudowa. Pofałdowany charakter gminy powoduje utrudnienia, a czasami wręcz uniemożliwia przeprowadzanie niektórych inwestycji infrastrukturalnych. Ukształtowanie terenu gminy i rozproszona zabudowa ma wpływ także koszty inwestycji infrastrukturalnych, wynikające chociażby z konieczności zastosowania droższych technologii.

Odczuwalny jest niewystarczający stopień rozwoju sieci drogowej. Chociaż Gmina Hażlach posiada dobrze rozwiniętą sieć dróg gminnych oraz wewnętrznych odpowiadającą strukturze zagospodarowania przestrzennego, to jednocześnie sieć ta charakteryzuje się

nie najlepszym stanem technicznym. W dalszym ciągu oczekiwania w zakresie budowy dróg o nawierzchni asfaltowej są wysokie. Duża część dróg nie posiada poboczy oraz chodników, zaś szerokość wybranych odcinków jezdni nie odpowiada przewidzianym dla nich normom szerokości. Jest to spowodowane nieuporządkowanym stanem własnościowym, co uniemożliwia poszerzenie niektórych odcinków. W złym stanie technicznym znajdują się również niektóre przepusty, mostki oraz rowy. Przebiegające przez teren Gminy odcinki dróg krajowych oraz powiatowych nie w pełni spełniają oczekiwania mieszkańców zarówno z uwagi na stan techniczny poszczególnych fragmentów, a także miejscowo ograniczoną funkcjonalność. Szczególnie podkreślany jest brak poboczy i chodników.

Jako główne wyzwanie dla gminy w zakresie infrastruktury należy uznać dalszą rozbudowę sieci kanalizacyjnej wraz z równoczesną modernizacją istniejących oczyszczalni ścieków. Biorąc pod uwagę rozproszoną zabudowę i ukształtowanie terenu należy utrzymać a nawet rozwijać budowy przydomowych i grupowych oczyszczalni ścieków. Choć prawie 50 % wskaźnik mieszkańców objętych kanalizacją lokuje Gminę Hażlach na wysokim miejscu wśród gmin wiejskich w regionie, to jednak oczekiwania, a także wymogi prawne powodują, że cel związany z kanalizacją należy uznać za priorytetowy.

Istotnym zagadnieniem na terenie Gminy Hażlach jest system gospodarki odpadami komunalnymi. W ostatnim okresie czasu podjęto cały szereg działań związanych z tym obszarem (miedzy innymi selektywna zbiórka odpadów) to wymagania, szczególnie związane z nowymi uwarunkowaniami prawnymi nakładają na gminę cały szereg obowiązków.

## **5.2. Misja Gminy – cele strategiczne nadrzędne**

U podstaw formułowania misji rozwoju (czyli celu kierunkowego, głównego) i strategicznych celów rozwoju Gminy Hażlach leży przekonanie władz samorządowych gminy i mieszkańców, że Gmina Hażlach ma potencjalne szanse stania się w przyszłości:

1. Gminą harmonijnie łączącą troskę o jak najlepszy stan środowiska przyrodniczego z postępem cywilizacyjnym.
2. Gminą umacniającą poczucie więzi społecznych i tożsamości lokalnej oraz „lokalny patriotyzm” jej mieszkańców, wspierającą inicjatywy obywatelskie, zachęcającą do aktywności społecznej i partycypacji w realizacji różnego typu przedsięwzięć dla dobra i pomyślności mieszkańców i wzrostu jej rangi w otoczeniu.
3. Gminą współpracującą z organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami funkcjonującymi na jej terenie przy rozwiązywaniu wspólnych problemów dla dobra i pomyślności jej mieszkańców.

4. Gminą coraz bardziej atrakcyjną do zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej, a także spędzania czasu wolnego przez przyjezdnych (turystyka, rekreacja i wypoczynek).
5. Gminą zapewniającą jak najlepszą jakość świadczonych usług społecznych (oświata, pomoc społeczna, kultura, sport i rekreacja, oraz troszczącą się o jak najlepszy stan bezpieczeństwa i porządku publicznego.
6. Gminą posiadającą sprawną infrastrukturę drogową, zapewniającą także maksymalne bezpieczeństwo pieszych, rowerzystów i kierowców.
7. Gminą prowadzącą aktywną promocję swych walorów, aktywnie współpracującą z gminami sąsiednimi, powiatem cieszyńskim oraz władzami samorządowymi województwa śląskiego przy rozwiązywaniu wspólnych problemów .

Misja rozwoju gminy wskazuje na cel nadrzędny do jakiego należy dążyć realizując poszczególne elementy strategii rozwoju. Formułowana jest w sposób ogólny i adresowana jest do wszystkich mieszkańców gminy. Na spotkaniach – warsztatach Zespołu ds. przygotowania projektu strategii rozwoju Gminy Hażlach uzyskano zbliżone wytyczne odnośnie celów nadrzędnych - rozwojowych Gminy Hażlach. Jako najważniejsze wymieniano zagadnienia związane z:

1. szeroko pojętą infrastrukturą gospodarczą - komunikacją i integracją
2. wykorzystaniem walorów położenia i zasobów gminy (w tym przyrody i różnorodności dziedzictwa kulturowego)
3. ochroną środowiska
4. rozwojem i edukacją mieszkańców oraz integracją mieszkańców Gminy
5. zaspokajaniem innych, wyżej nie wymienionych, bieżących potrzeb mieszkańców oraz przedsiębiorców

We wszystkich analizach, spotkaniach a także podczas warsztatów – spotkań Zespołu ds. strategii podkreślano, że szeroko pojęty rozwój infrastruktury winien być podstawowym celem nadrzędnym strategii Gminy Hażlach. Pod pojęciem infrastruktury rozumiano podstawowe urządzenia, przedsiębiorstwa i instytucje usługowe nieodzownie potrzebne do właściwego funkcjonowania mieszkańcom gminy. Wskazywano na następujące rodzaje infrastruktury, które winny być priorytetami w działaniach Gminy do roku 2020:

- infrastrukturę gospodarczą rozumianą jako wszelkiego rodzaju systemy transportowe, energetyczne, łączności, ochrony środowiska, wodno-sanitarne, w których skład wchodzi: drogi, przystanki autobusowe, koleje, sieć gazowa, energetyczna, ciepła,

telekomunikacyjna, wodociągowa, kanalizacja sanitarna, oczyszczalnie ścieków, sieć melioracyjna.

- infrastrukturę społeczną rozumianą jako całokształt cywilizacyjnych urządzeń i instytucji z ich wszelakimi czynnikami i warunkami niezbędnymi dla funkcjonowania życia społecznego i przeobrażania społeczeństwa. Infrastruktura ta służy urzeczywistnianiu kulturowych wartości, których uwspółcześnianie związane jest z zaspokajaniem psychicznych, społecznych, gospodarczych i kulturalnych potrzeb ludzi dzięki zużywaniu zasobów społecznych wytwarzanych i nabywanych w postaci towarów i usług. Infrastrukturę społeczną tworzą obiekty i urządzenia zaspokajające potrzeby ludności w zakresie oświaty, wychowania, pomocy społecznej, ochrony zdrowia, sportu, kultury i sztuki usługi w dziedzinie bezpieczeństwa, kształcenia i oświaty, kultury, opieki społecznej i służby zdrowia, sportu i rekreacji

Tak więc Zespół ds. strategii określił dwa cele nadrzędne – strategiczne:

- 1. Infrastruktura gospodarcza – cel strategiczny: Tworzenie nowoczesnej infrastruktury gospodarczej gminy zapewniającej trwały rozwój społeczno-gospodarczy**
- 2. Infrastruktura społeczna gminy - cel strategiczny: Dążenie do najpełniejszego zaspokajania psychicznych, społecznych, gospodarczych i kulturalnych potrzeb mieszkańców gminy**

Uczestnicy Zespołu ds. strategii określili także następującą misję (wizję) przyszłego rozwoju gminy:

**STWORZENIE MIESZKAŃCOM JAK NAJLEPSZYCH WARUNKÓW JAKOŚCI ŻYCIA POPRZEZ ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ INFRASTRUKTURY GOSPODARCZEJ I SPOŁECZNEJ ZACHOWUJĄC WALORY PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWE ORAZ PIELEGNUJĄC TRADYCJĘ, RÓŻNORODNOŚĆ DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I GOSPODARCZEGO GMINY. GMINA HAŻLACH PRZYJAZNA, GOŚCINNA, BEZPIECZNA, W KTÓREJ CHCE SIĘ MIESZKAĆ I W KTÓREJ WARTO INWESTOWAĆ.**

Członkowie Zespołu formułowali też przykładowe propozycje haseł czy elementów misji Gminy Hażlach do wykorzystania przy szeroko pojętej promocji Gminy czy szczegółowym określaniu celów operacyjnych..

Propozycje te przedstawiono poniżej:

1. Gmina spokojna, Gmina szczęśliwa - Gmina Hażlach

2. Wysoki poziom oświaty w Gminie Hażlach przyszłością młodzieży
3. Gmina Hażlach wszystkich wita i tych swojskich i tych z Polski.
4. Gmina Hażlach taka jak MY.
5. Gmina Hażlach nie tylko dla tych stela!
6. Gmina Hażlach raj dla duszy i ciała.
7. Tu mi dobrze, tu mi miło oby wszystkim się tak żyło.
8. Gmina Hażlach – czysta przestrzeń.
9. Gmina Hażlach – czysty obszar.
10. Gmina Hażlach przyjazną Gminą.
11. Gmina Hażlach - Gminą nowoczesną, otwartą i bezpieczną.
12. Gmina Hażlach terenem ekologicznym.
13. Gmina Hażlach – każdy widzi, Unia się jej nie powstydzi.
14. Gościnna, piękna i czysta - Gmina Hażlach oczywista.
15. Obyczajem ojców naszych, gościu – pięknie cię witamy, byś na ziemi Gminy Hażlach czuł się zawsze jak u mamy.
16. Wszyndzi pięknie, kaj nas nima, nejpikniejszo Hażlach Gmina.
17. Myślcie sobie co tam chcecie, Gmina Hażlach pierwsza w świecie.
18. Choć zwiedziłeś pewnie wielki kawał świata , tutaj przyjacielu zawsze chętnie wracasz – Gmina Hażlach.
19. Czyste niebo, kryształ woda Gminy Hażlach to uroda.
20. Gdy raz skrawek ujrysz Hażlaskiego nieba stwierdzisz, że do szczęścia nic więcej nie trzeba.
21. Tu w gminie Hażlach znajdziesz wszystko czego szukasz od lat.
22. Po całym świecie nadaremnie szukasz tego co w Gminie Hażlach dawno na ciebie czeka.
23. Hażlach to szumna gmina u wrót Cieszyna;
24. Hażlach to dobra inwestycja w przyszłość

### **5.3. Cele operacyjne**

Biorąc pod uwagę wyniki pracy Zespołu i sformułowaniu dwóch celów nadrzędnych – strategicznych :

1. Infrastruktura gospodarcza – cel strategiczny: Tworzenie nowoczesnej infrastruktury gospodarczej gminy zapewniającej trwały rozwój społeczno-gospodarczy

2. Infrastruktura społeczna gminy - cel strategiczny: Dążenie do najpełniejszego zaspokajania psychicznych, społecznych, gospodarczych i kulturalnych potrzeb mieszkańców gminy

określono cele operacyjne w ramach każdego celu strategicznego, które przedstawiono w poniższych diagramach.

*Diagram 1 Cel strategiczny – infrastruktura gospodarcza*

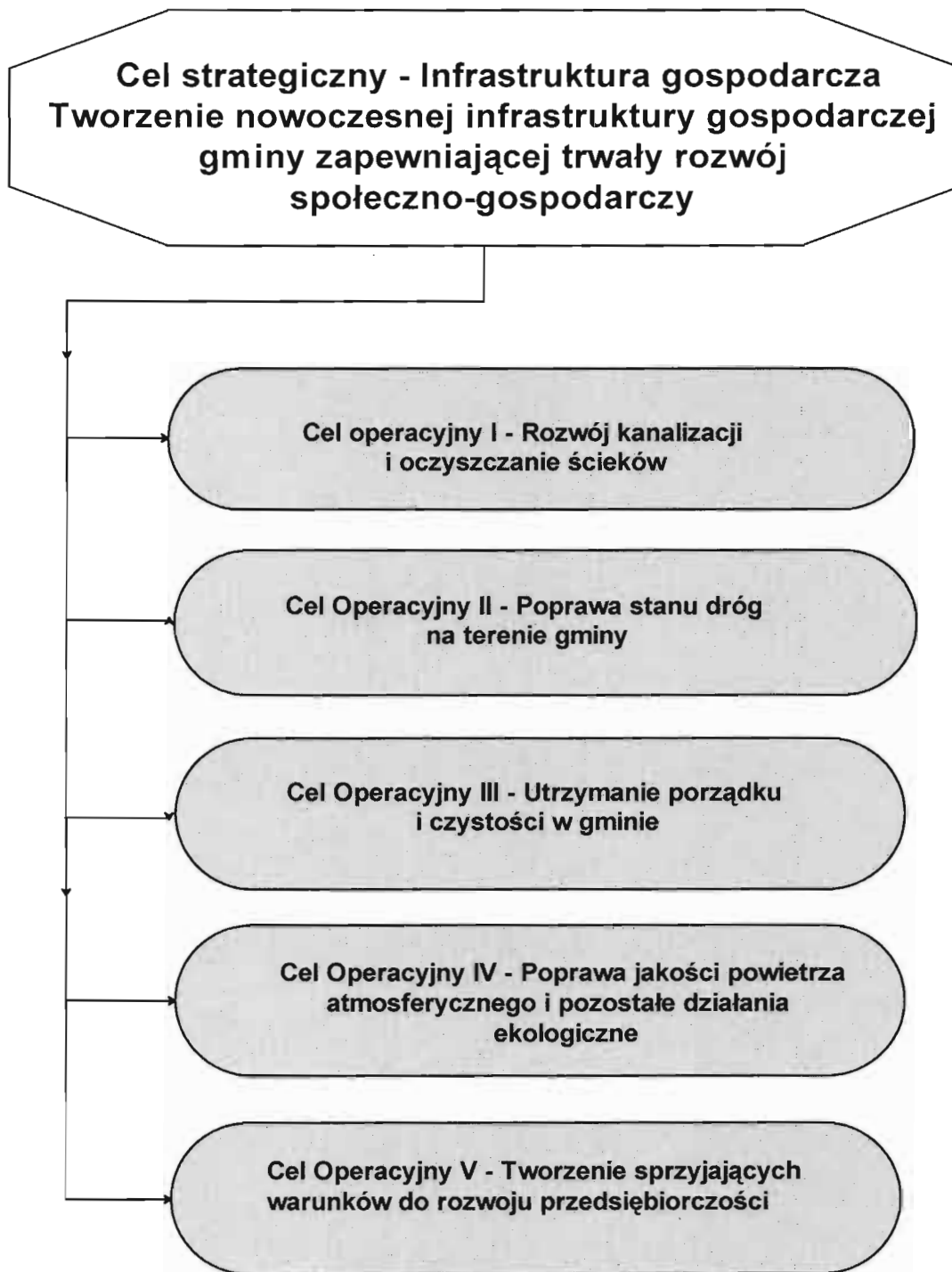


Diagram 2 Cel strategiczny – infrastruktura społeczna



#### 5.4 Zadania

Dla każdego celu operacyjnego zdefiniowano zadania, istotne z punktu widzenia nakreślonych celów strategicznych i misji gminy. Wykaz zadań dla poszczególnych celów operacyjnych przedstawiono na poniższych diagramach.

Diagram 3

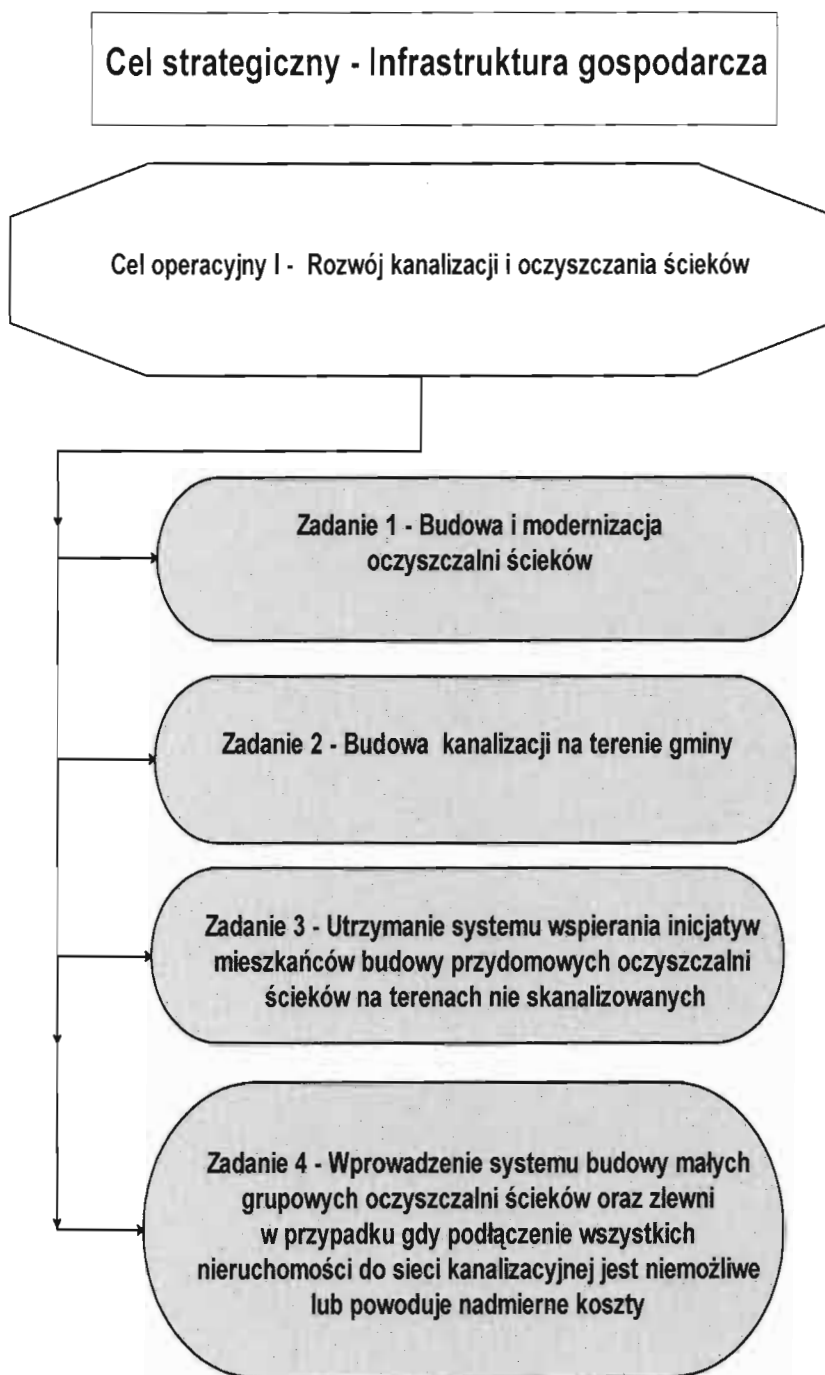


Diagram 4

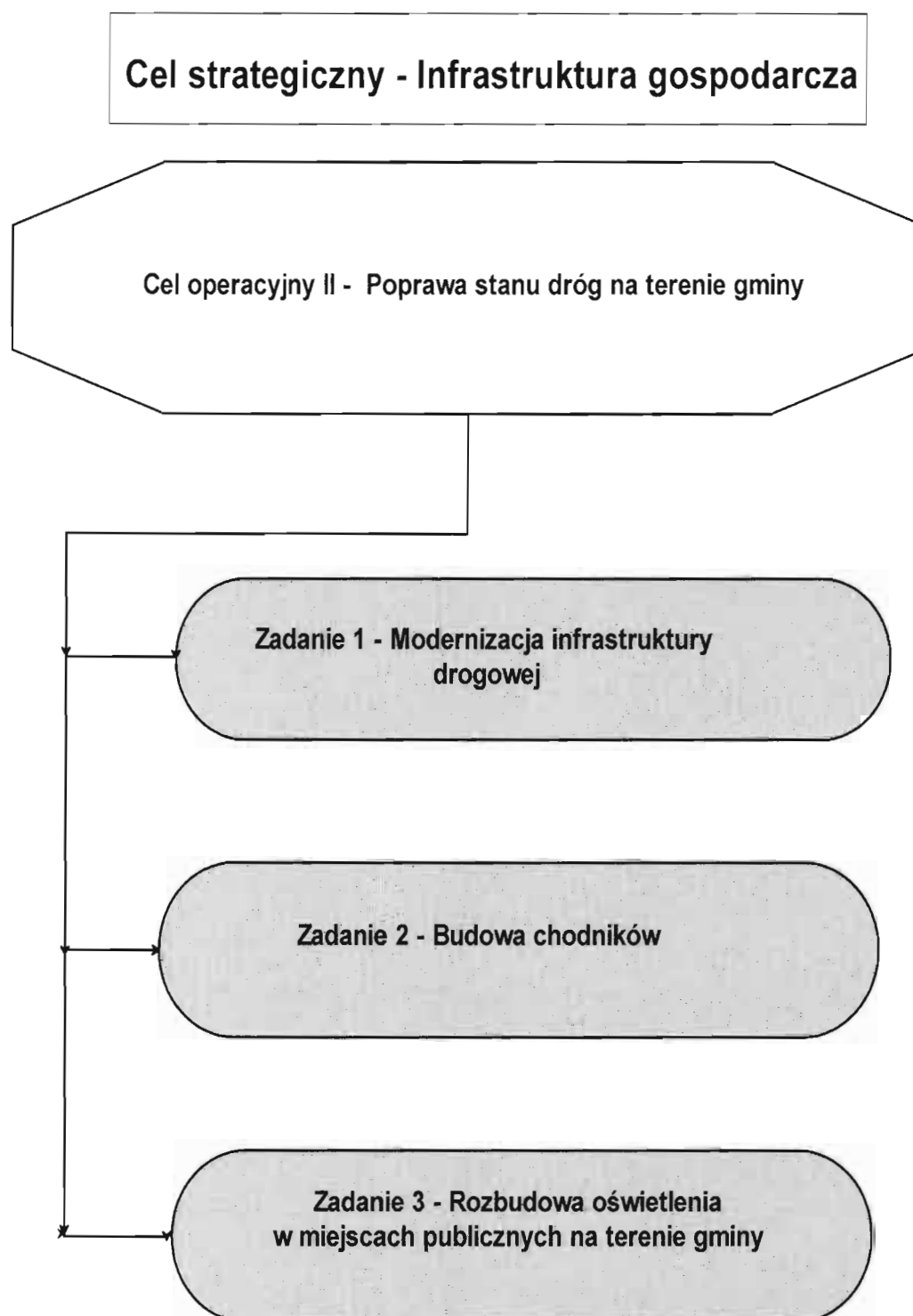


Diagram 5

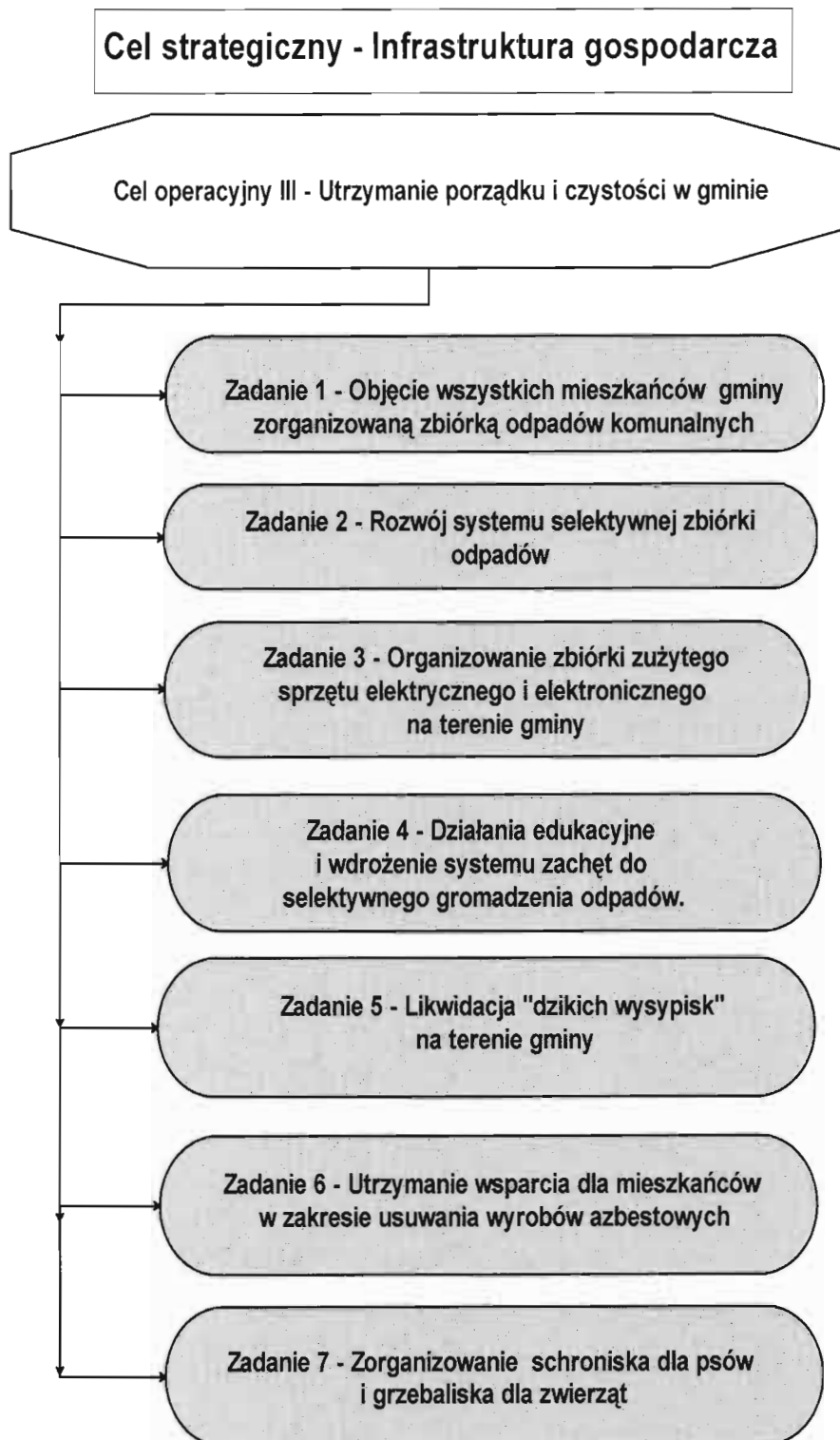


Diagram 6

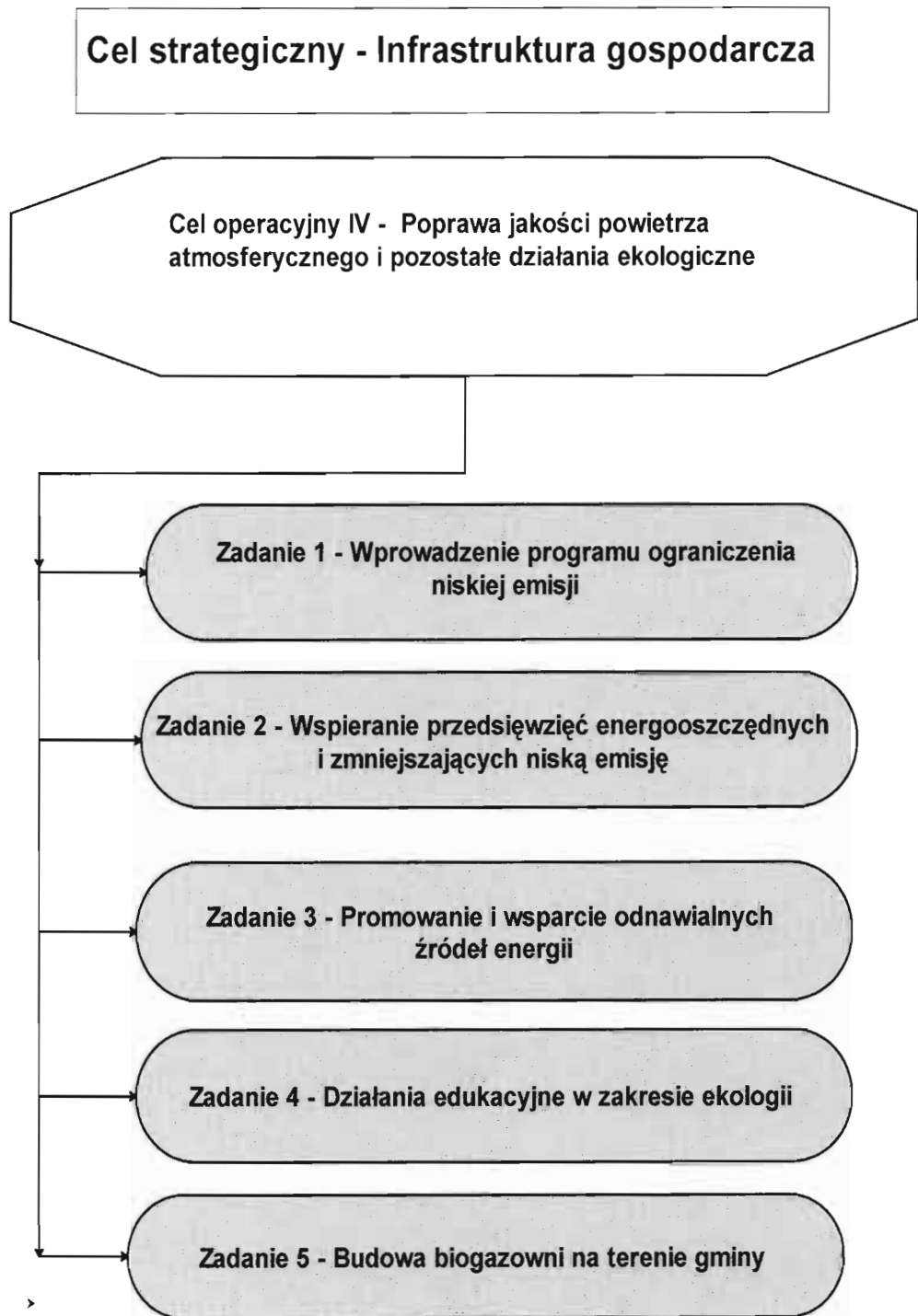


Diagram 7

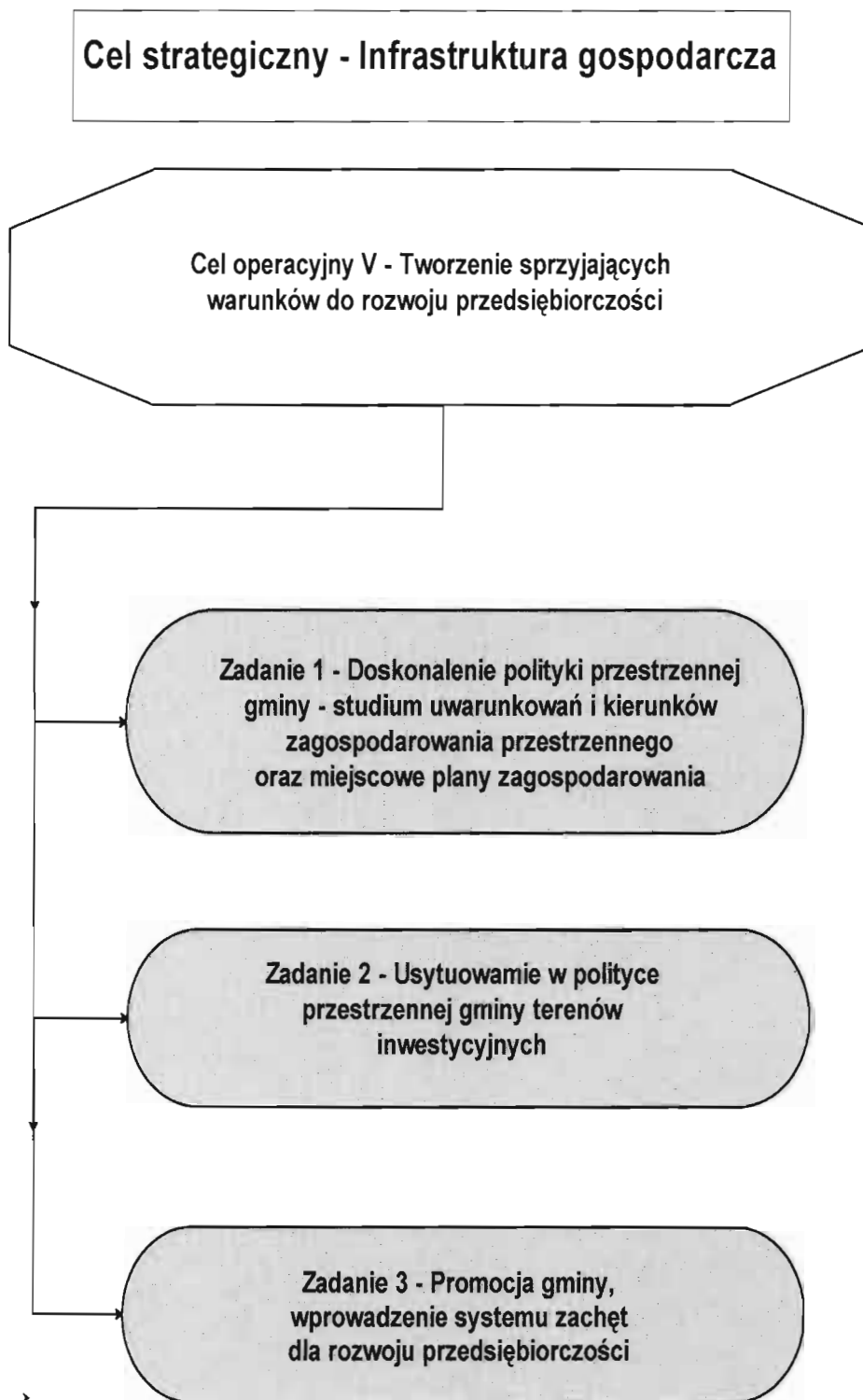


Diagram 8

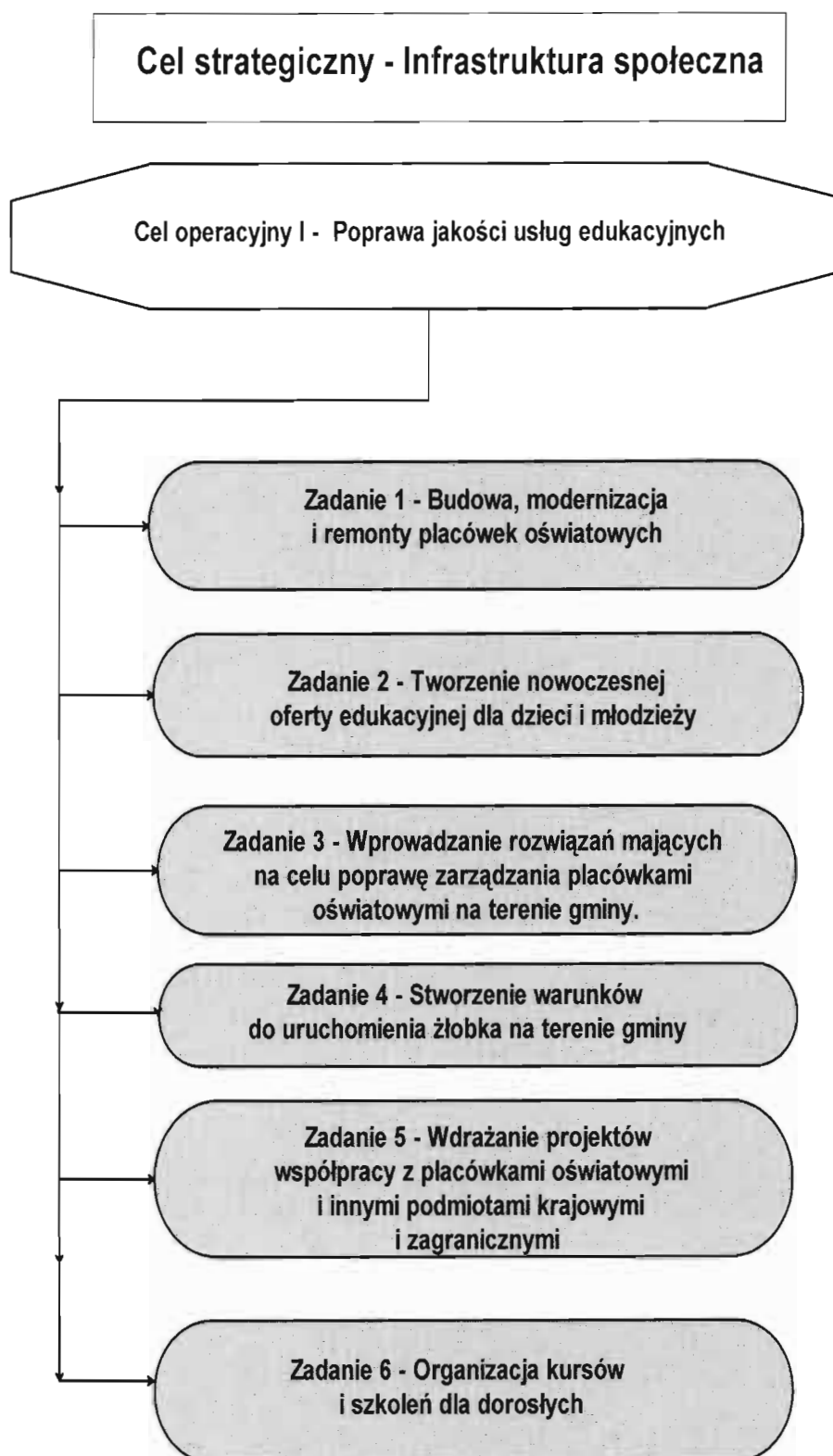


Diagram 9

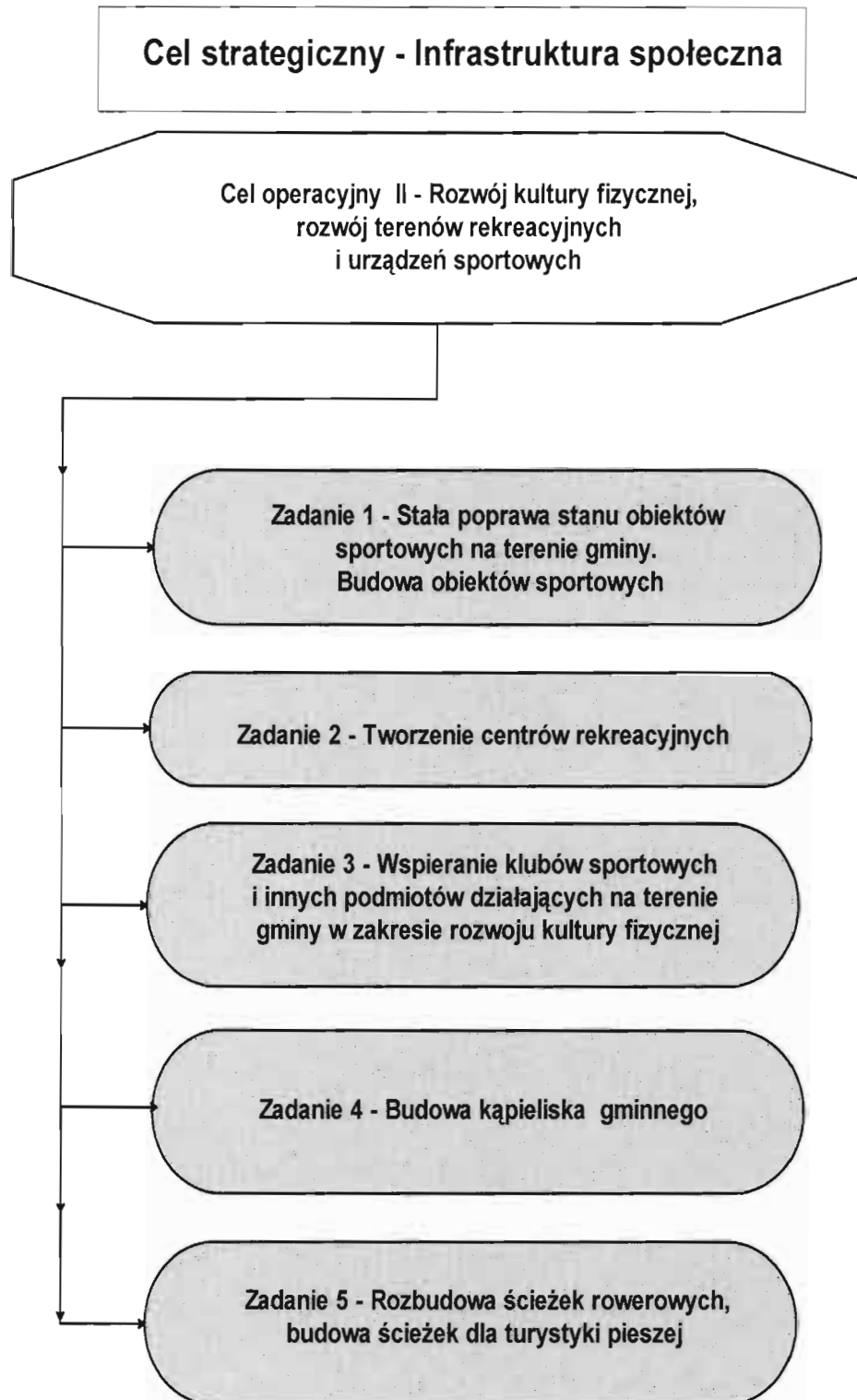


Diagram 10

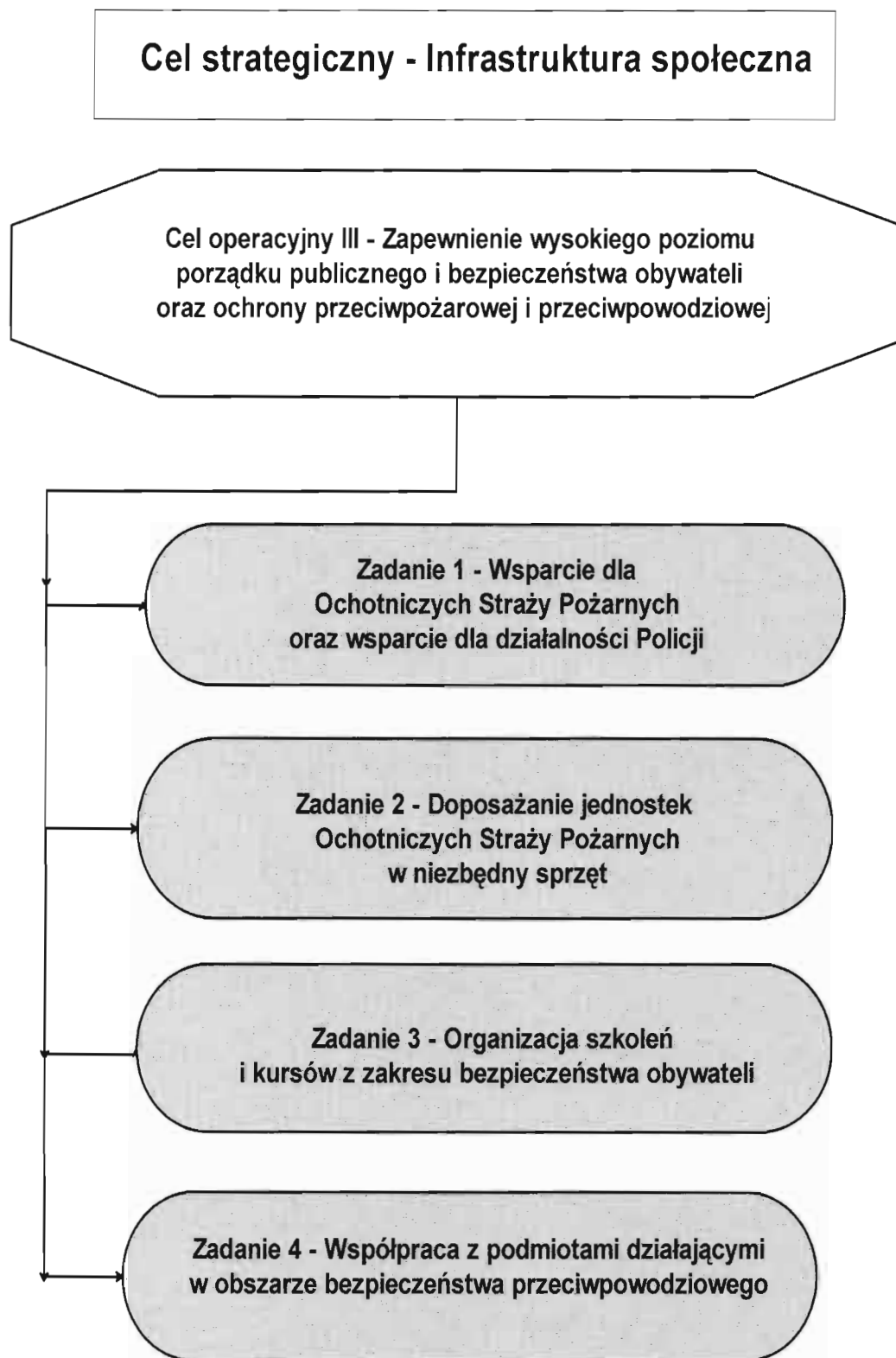


Diagram 11

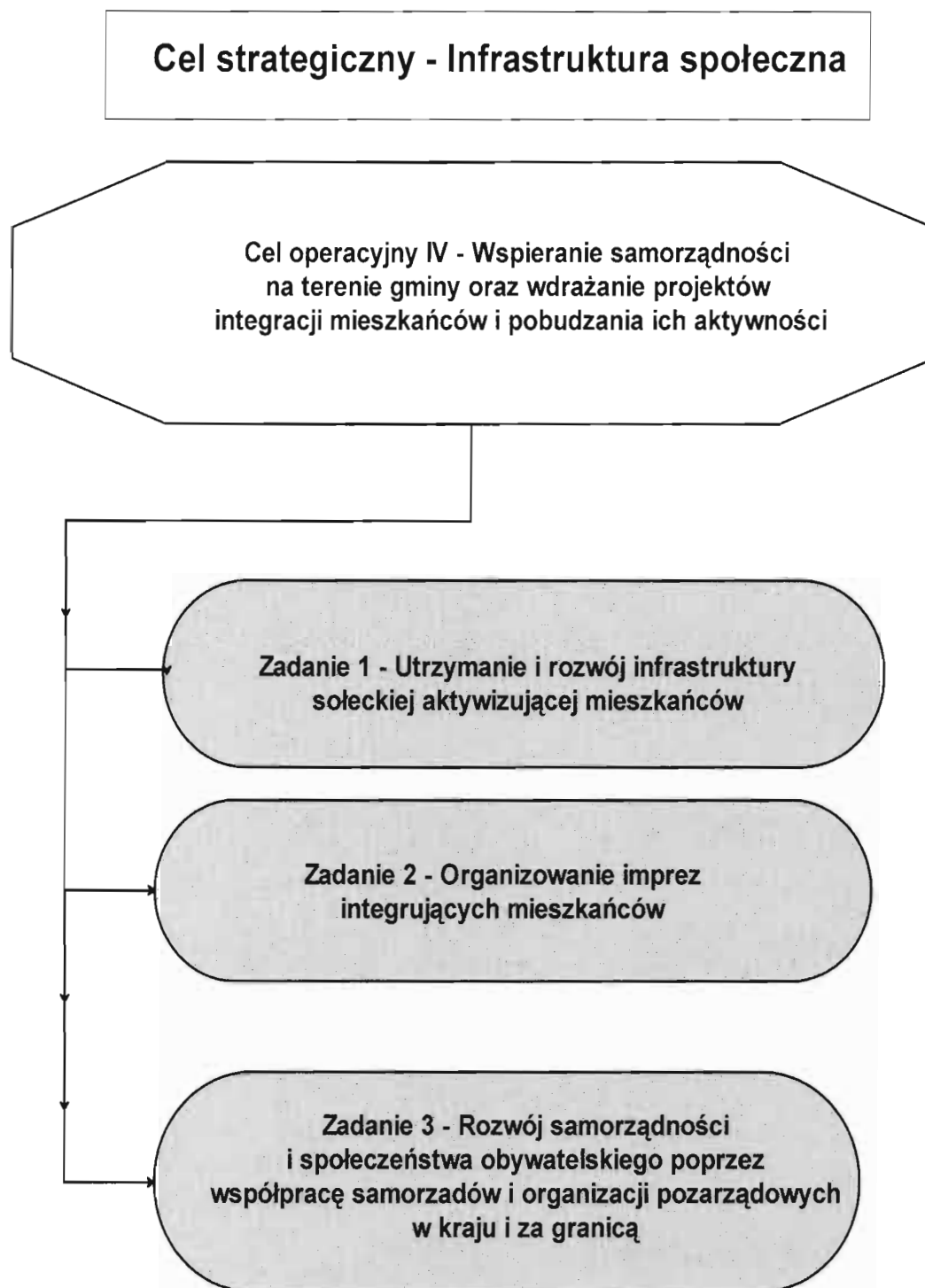


Diagram 12

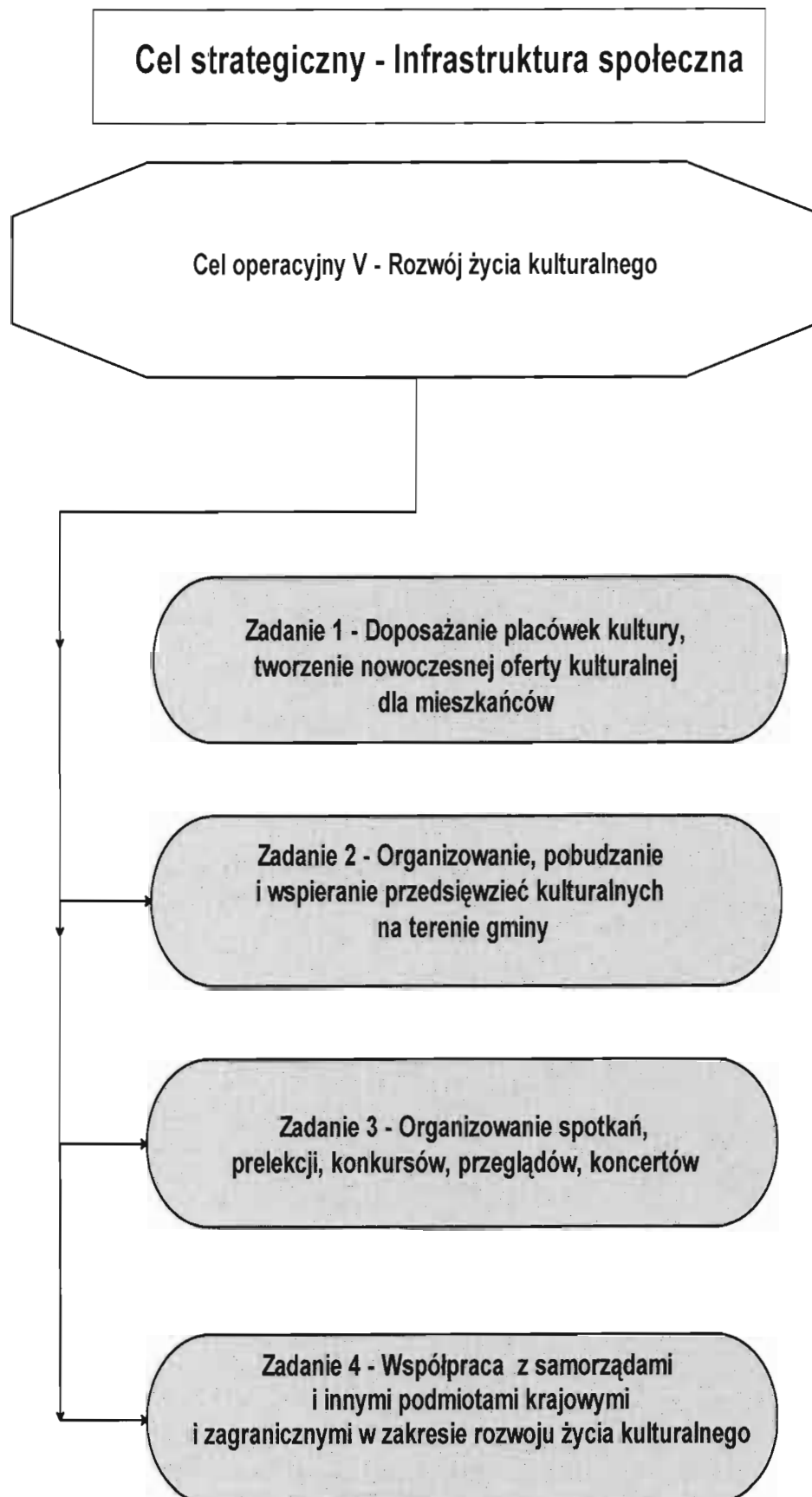
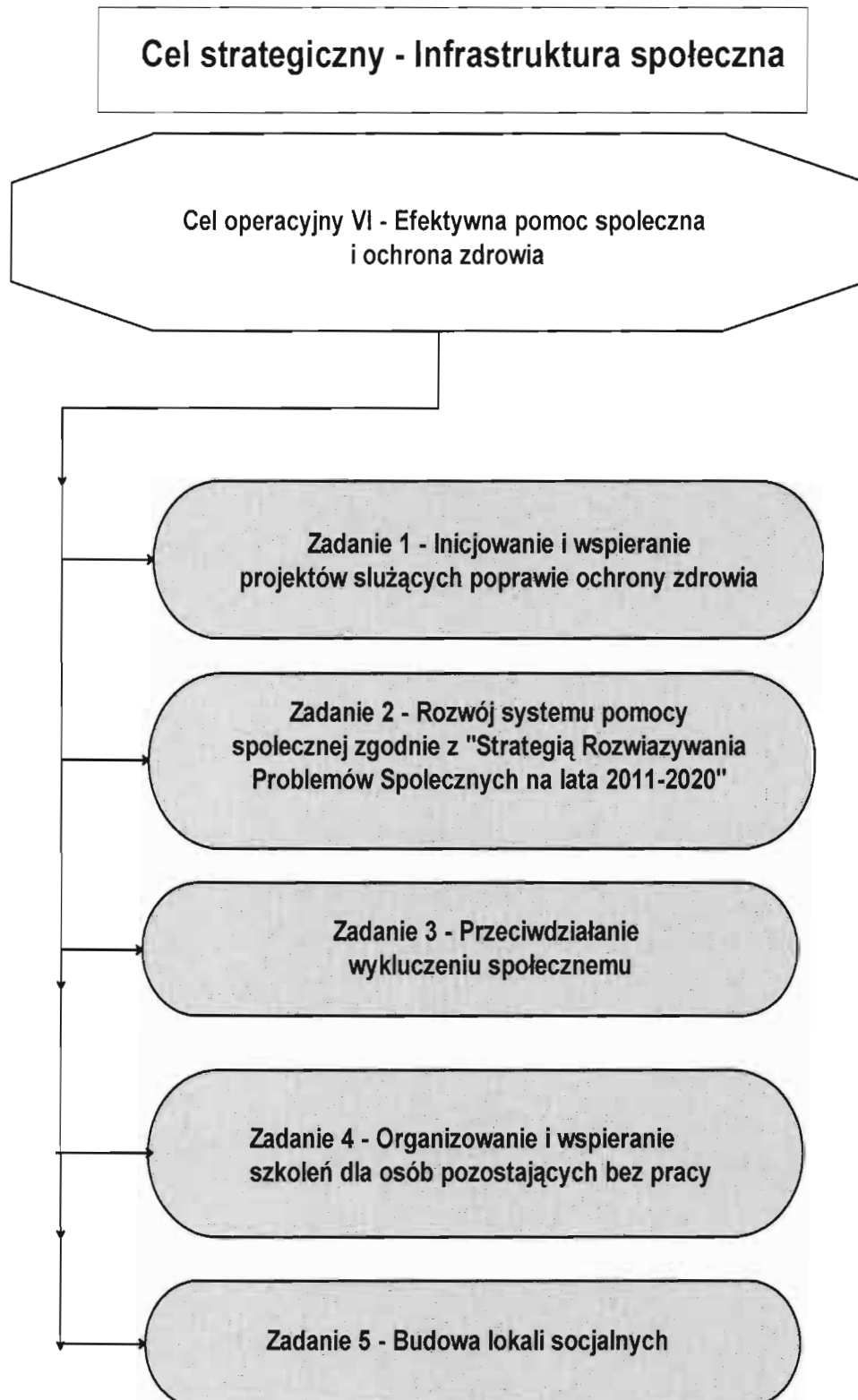


Diagram 13



## 6. REALIZACJA STRATEGII

### 6.1. Wdrażanie strategii

Szanse i zagrożenia dla rozwoju gminy zostały szeroko przedyskutowane podczas spotkań na warsztatach z Zespołem ds. opracowania strategii. Również omówiono cele strategiczne oraz poruszono realizację poszczególnych zadań. Wnioski ze spotkań Zespołu jak również ogólne obowiązujące prawidłowości i zasady pozwalają wymienić kilka najważniejszych warunków, których spełnienie wydaje się niezbędne dla pomyślności realizacji strategii. Najważniejszym warunkiem jest zaangażowanie samorządu gminy w realizację strategii. Organy Gminy powinny odgrywać główną rolę w realizacji strategii. Wynika to z ustawowych zadań realizowanych przez samorząd gminy. Odgrywa on dominującą rolę w zakresie rozwoju nowoczesnej infrastruktury technicznej oraz infrastruktury społecznej.

Nie bez znaczenia jest również rola samorządu w pobudzaniu przedsiębiorczości oraz tworzeniu korzystnych warunków dla jej rozwoju. Jednakże najważniejszą funkcją samorządu gminy w realizacji strategii jest konsekwentne przeznaczanie środków finansowych z budżetu na realizację zadań wymienionych w strategii.

Istotnym warunkiem powodzenia realizacji strategii jest poszukiwanie partnerów dla realizacji strategii. Każda kolejna instytucja i osoba angażująca się w realizację strategii wnosi dodatkowy potencjał intelektualny, organizacyjny i finansowy, zwiększający szanse osiągnięcia celów zawartych w strategii. Partnerów należy poszukiwać w samej gminie (organizacje pozarządowe – kluby sportowe, stowarzyszenia, kościoły, przedsiębiorcy, rolnicy i ich związki) i poza nią. Przykładowymi partnerami spoza gminy mogą być - fundacje, które z uwagi na statutową działalność mogą aktywnie włączać się w realizację strategii, gminy, z którymi Gmina Hażlach posiada kontakty i współpracę, stowarzyszenia samorządowe (Lokalna Grupa Działania). Szeroka informacja o tym, co strategia zawiera i w jaki sposób poszczególne projekty są realizowane stanowi warunek skutecznego jej wdrażania. Lekceważenie znaczenia informacji o podejmowanych działaniach przez liderów i osoby zajmujące stanowiska w administracji bywa często spotykanym błędem, przyczyna nieporozumień, konfliktów, braku identyfikacji społeczności lokalnej z programem, a nawet konstytuowania się opozycji wobec programu. Szczególnie ważne jest wyjaśnienie przyjmowanych priorytetów, dróg dochodzenia do zawieranych kompromisów oraz stałe informacje o kosztach, które związane są z programem - szczególnie tam, gdzie wydatkowane są pieniądze wspólne

## 6.2. Budżet gminy, finansowanie celów strategii

Podstawowym źródłem finansowania celów określonych w strategii rozwoju jest budżet gminy. Dla analizy możliwości zaangażowania budżetu w finansowanie głównie celów infrastruktury gospodarczej przedstawiono w tabeli kształtowanie się podstawowych pozycji budżetu Gminy Hażlach w latach 2008-2010.

Tabela 29 Kształtowanie się budżetu w latach 2008-2010

Pozycja budżetu	Rok		
	2008	2009	2010
<b>Dochody budżetu gminy (zł)</b>			
dochody ogółem	17 827 220,00	21 965 487,53	23 553 752,64
dochody własne	10 611 457,78	10 125 365,04	11 383 916,83
dotacje ogółem (celowe + dotacje paragrafy 200, 620)		3 661 355,68	4 078 343,81
subwencje ogólne	7 162 796,00	7 920 908,00	8 091 492,00
subwencje na zadania oświatowe	5 911 869,00	6 210 158,00	6 573 560,00
środki pozyskane z budżetu Unii Europejskiej	52 966,22	257 858,81	
dochody ogółem na 1 mieszkańca	2 059,96	2 138,47	2 302,19
dochody własne na 1 mieszkańca	1 057,87	997,47	1 112,69
<b>Wydatki z budżetu gminy (zł)</b>			
wydatki ogółem	18 746 605,63	23 531 506,56	23 783 640,90
wydatki majątkowe ogółem	1 973 096,16	4 739 487,06	2 869 667,28
wydatki majątkowe inwestycyjne	1 972 196,16	4 738 502,40	2 868 744,54
wydatki bieżące ogółem	16 773 509,47	18 792 019,50	20 913 973,62
wydatki bieżące na wynagrodzenia	7 414 734,72	8 451 731,16	9 605 388,71
wydatki ogółem na 1 mieszkańca	1 868,87	2 318,15	2 324,66
z ogółem na:			
administrację publiczną	2 560 411,11	2 775 341,90	2 877 841,82
bezpieczeństwo publiczne i ochronę przeciwpożarową	172 912,10	69 150,48	222 376,48
gospodarkę komunalną i ochronę środowiska	733 709,55	891 957,21	894 027,41
gospodarkę mieszkaniową	145 193,40	231 951,95	112 302,02
kulturę fizyczną i sport	192 764,83	1 668 475,46	1 068 471,94
kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego	474 147,70	623 912,64	1 078 316,92
ochronę zdrowia	152 271,06	132 332,03	130 129,62
oświatę i wychowanie	8 872 025,87	10 045 220,50	11 931 923,62
pomoc społeczną i pozostałe zadania z zakresu polityki społecznej	2 957 211,44	2 965 648,69	3 332 825,37
rolnictwo i łowiectwo	79 900,74	1 324 880,41	121 836,18
transport i łączność	2 009 746,57	2 330 375,25	1 480 239,02

Zasadniczym zagrożeniem dla prowadzenia dalszych inwestycji w gminie jest struktura budżetu. Wskaźnik przyjmowany do wyliczenia zdolności budżetu gminy do zaciągania zobowiązań (spłaty długu) kształtuje się niekorzystnie dla gminy. Zbyt niskie są dochody bieżące w stosunku do wydatków bieżących. Jest to zasadniczy problem dla rozwoju gminy na lata następne. I chociaż wskaźnik kwoty obsługi długu do łącznej

wysokości dochodów gminy oraz wskaźnik wielkości zadłużenia do dochodów ogółem wg tzw. „starej ustawy o finansach publicznych” kształtują się zdecydowanie poniżej dopuszczalnych limitów, to jednak należy zważyć na to, że :

- wskaźniki te obowiązują do końca 2013 roku,
- decydujące znaczenie mają zapisy ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (przede wszystkim sposób obliczania zdolności gminy do obsługi długu zawarty w art.243)

Gmina posiada Wieloletnią Prognozę Finansową na lata 2011-2021. W tabeli poniższej przedstawiono najważniejsze pozycje prognozowanego budżetu oraz wskaźniki obsługi zadłużenia gminy.

*Tabela 30 Prognoza budżetu i wskaźników obsługi długu na lata 2011-2015*

Pozycja, wskaźnik	Prognoza na rok (wartości w zł)				
	2011	2012	2013	2014	2015
Dochody budżetu gminy, w tym:	24 065 011,65	23 028 619,77	22 308 583,57	22 866 298,16	22 866 298,16
dochody bieżące	22 738 335,11	21 764 471,77	22 308 583,57	22 866 298,16	22 866 298,16
dochody majątkowe	1 326 676,54	1 264 148,00			
Wydatki ogółem, w tym	27 867 451,65	21 642 625,77	22 804 000,00	22 684 888,16	22 684 888,16
wydatki bieżące	22 684 137,65	21 045 000,00	21 704 000,00	22 274 000,00	22 355 000,00
Zaciągnięte kredyty i pożyczki	2 627 748,00	171 500,00			
Kwota obsługi długu (raty kapitałowe i odsetki)	620 940,00	1 702 494,00	401 346,00	261 410,00	236 410,00
Kwota długu	2 859 619,88	1 473 625,88	1 176 279,88	994 869,88	813 459,88
Zadłużenie/dochody ogółem (%) - max. 60%	7,61%	6,40%	5,27%	4,35%	3,56%
Kwota spłaty zobowiązań do dochodów ogółem - max 15%	2,58%	7,39%	1,80%	1,14%	1,03%
Maksymalny dopuszczalny wskaźnik spłaty	<b>7,03%</b>	<b>1,08%</b>	<b>-0,88%</b>	<b>2,02%</b>	<b>2,81%</b>
Rzeczywisty wskaźnik spłaty	<b>2,58%</b>	<b>7,39%</b>	<b>1,80%</b>	<b>1,14%</b>	<b>1,03%</b>

Tabela 31 Prognoza budżetu i wskaźników obsługi długu na lata 2016-2020

Pozycja, wskaźnik	Prognoza na rok (wartości w zł)				
	2016	2017	2018	2019	2020
Dochody budżetu gminy, w tym:	22 866 298,16	22 866 298,16	22 866 298,16	22 866 298,16	22 866 298,16
dochody bieżące	22 866 298,16	22 866 298,16	22 866 298,16	22 866 298,16	22 866 298,16
dochody majątkowe					
Wydatki ogółem, w tym	22 684 888,16	22 739 888,16	22 739 888,16	22 739 888,16	22 739 888,16
wydatki bieżące	22 335 000,00	22 322 000,00	22 318 000,00	22 312 000,00	22 309 000,00
Zaciągnięte kredyty i pożyczki					
Kwota obsługi długu (raty kapitałowe i odsetki)	216 410,00	148 410,00	144 410,00	138 410,00	135 410,00
Kwota długu	632 049,88	505 639,88	379 229,88	252 819,88	126 409,88
Zadłużenie/dochody ogółem (%) - max. 60%	2,76%	2,21%	1,66%	1,11%	0,55%
Kwota spłaty zobowiązań do dochodów ogółem - max 15%	0,95%	0,65%	0,63%	0,61%	0,59%
Maksymalny dopuszczalny wskaźnik spłaty	<b>2,51%</b>	<b>2,38%</b>	<b>2,31%</b>	<b>2,37%</b>	<b>2,40%</b>
Rzeczywisty wskaźnik spłaty	<b>0,95%</b>	<b>0,65%</b>	<b>0,63%</b>	<b>0,61%</b>	<b>0,59%</b>

W wyniku zaciągnięcia zobowiązań na realizację zadań inwestycyjnych (określonych w Wieloletniej Prognozie Finansowej, a także przyjęte w strategii rozwoju), w roku 2012 i 2013 nastąpi przekroczenie wskaźnika spłaty długu poza limit określony w ustawie o finansach publicznych. Po roku 2014 jest możliwa realizacja dalszych zamierzeń i planów inwestycyjnych określonych w strategii (głównie cele operacyjne związane z poprawą infrastruktury gospodarczej) przy udziale zewnętrznego finansowania.

W tabeli przedstawiono przedsięwzięcia związane z realizacją programów, projektów lub zadań uwzględnionych także w strategii rozwoju na najbliższy okres czasu, a finansowane w ramach wydatków bieżących i majątkowych z budżetu gminy.

Tabela 32 Wydatki budżetu na programy i projekty na lata 2011-2015

Pozycja	Nazwa	Łączne nakłady finansowe	Projektowana łączna max. wysokość nakładów (zł) w roku				
			2011	2012	2013	2014	2015
1	Programy, projekty (razem)	5 775 102	3 852 642	674 460	1 248 000	0	0
1.1	- wydatki bieżące	931 658	527 658	256 000	148 000	0	0
1.2	- wydatki majątkowe	4 843 444	3 324 984	418 460	1 100 000	0	0
2	Programy, projekty lub zadania realizowane z udziałem środków Unii	3 999 692	3 267 232	584 460	148 000	0	0
2.1	- wydatki bieżące	706 248	392 248	166 000	148 000	0	0
2.2	- wydatki majątkowe	3 293 444	2 874 984	418 460	0	0	0
2.2.1	Budowa placu zabaw wraz z parkingiem w Hażlachu	113 500	113 500				
2.2.2	Budowa oczyszczalni ścieków w Hażlachu II etap wraz z zakupem wozu asenizacyjnego	3 179 944	2 761 484	418 460			
3	Programy, projekty lub zadania pozostałe	1 775 410	585 410	90 000	1 100 000	0	0
	- wydatki bieżące	225 410	135 410	90 000	0	0	0
3.1	Planowanie przestrzenne - zmiany planów miejscowych	225 410	135 410	90 000			
	- wydatki majątkowe	1 550 000	450 000	0	1 100 000	0	0
3.2	Zmiana konstrukcji dachu wraz z ociepleniem ścian budynku oraz budowa łącznika z salą gimnastyczną dla Szkoły Podstawowej w Zamarskach	1 550 000	450 000	0	1 100 000		

Na rok bieżący i następny planuje się w ramach wydatków bieżących i przy udziale środków unijnych realizację projektów wykazanych w tabeli.

Tabela 33 Projekty realizowane z wydatków bieżących w latach 2010-2013

L.p.	Nazwa projektu	Jednostka wdrażająca	Okres realizacji		Łączne nakłady finansowe (zł)
			od	do	
1	Efektywna pomoc społeczna na terenie Gminy Hażlach- aktywizacja zawodowa i społeczna podopiecznych GOPS, a także zmniejszenie zagrożenia wykluczeniem społecznym	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	2008	2013	373 000
2	Przedszkole szansą naszych dzieci - utworzenie dwóch nowych oddziałów przedszkolnych w przedszkolu w Pogwizdowie	Przedszkole w Pogwizdowie	2009	2011	107 238
3	Magiczne drzwi do przyszłości - otworzymy je razem utworzenie nowego oddziału przedszkolnego dla 5-latków w Szkole Podstawowej	Szkoła Podstawowa w Hażlachu	2009	2011	147 159
4	Z komputerem na ty - podniesienie poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych oraz promocja i rozwój usług edukacyjnych na terenach wiejskich	Urząd Gminy w Hażlachu	2010	2011	17 517
5	Angielski-nasza przyszłość - zwiększenie integracji społecznej mieszkańców wsi oraz aktywizacja inicjatywy lokalnej o charakterze szkoleniowym mającej na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców	Urząd Gminy w Hażlachu	2010	2011	19 435
6	European tour - międzynarodowa współpraca w zakresie rozwoju umiejętności sportowych, historii, kultury	Szkoła Podstawowa w Kończycach Wielkich	2010	2012	41 900

### 6.3. Fundusz sołecki a realizacja strategii

Ustawa z dnia 20 lutego 2009 r. o funduszu sołecznym dała upoważnienie radom gmin do wyodrębniania w budżecie gminy środków stanowiących fundusz sołecki. Ustawodawca jednoznacznie określił, że środki funduszu przeznacza się na realizację przedsięwzięć, które, są zadaniami własnymi gminy, służą poprawie warunków życia mieszkańców i są zgodne ze strategią rozwoju gminy. Analizując przyjęte w strategii cele operacyjne oraz zadania w ramach celów operacyjnych najbardziej właściwe wydaje się skoncentrowanie środków z funduszu sołeckiego na celu strategicznym związanym z infrastrukturą społeczną

zdefiniowanym jako „Dążenie do najpełniejszego zaspokajania psychicznych, społecznych, gospodarczych i kulturalnych potrzeb mieszkańców gminy”. Składane przez sołectwa wnioski (na podstawie uchwał zebrań wiejskich, uchwał rad soleckich czy grupy 15 dorosłych mieszkańców sołectwa) winny wskazywać przedsięwzięcia w zakresie celów operacyjnych wymienionych w w/w celu strategicznym.

#### **6.4. Monitoring realizacji strategii**

Zmierzając do wyznaczonej w Strategii przyszłości niezbędne jest cykliczne sprawdzanie postępu. Tylko w drodze monitorowania i raportowania zmian, jakie są uzyskiwane dzięki realizacji kolejnych programów rozwojowych możliwe jest zweryfikowanie postępu prac przy realizacji celu strategicznego. Czynności te umożliwiają dokonywanie weryfikacji i modyfikacji przygotowywanych kolejnych programów tak, aby były bardziej dostosowane do potrzeb, a co za tym idzie uzyskane zostały lepsze ich efekty końcowe. Proponuje się:

- sporządzenie raz w roku sprawozdania z realizacji Strategii,
- badanie zgodności zapisów wieloletnich planów i wydatków budżetowych z zapisami Strategii w odstępach dwuletnich,

Zaleca się aby monitorowanie poziomu osiągnięcia celów operacyjnych i zadań wynikających ze Strategii realizować poprzez przedkładane Radzie Gminy sporządzonego sprawozdania. Sprawozdanie to winno być sporządzone w oparciu o takie same lub łatwo porównywalne ze sobą wskaźniki. W celu umożliwienia monitorowania strategii, w tabelach poniższych (Tabele 34 - 40) przedstawiono zadania, jednostki koordynujące zadania, proponowanych partnerów przy realizacji zadań, źródła finansowania a także przykładowe wskaźniki do oceny postępu realizacji poszczególnych zadań. .

**Cel strategiczny: Tworzenie nowoczesnej infrastruktury gospodarczej gminy zapewniającej trwały rozwój społeczno-gospodarczy**

Tabela 34

<b>Cel operacyjny I - Rozwój kanalizacji i oczyszczanie ścieków</b>					
Nr zadania	Zadanie	Jednostka Koordynująca	Partnerzy	Źródła finansowania	Wskaźnik do monitoringu
1	Budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków	Urząd Gminy, Referat Gospodarki Komunalnej	Właściciele domów lub zarządcy	Budżet Gminy z udziałem funduszy krajowych i europejskich	1. Odsetek mieszkańców podłączonych do kanalizacji gminnej. 2. Długość sieci kanalizacyjnej
2	Budowa kanalizacji na terenie gminy				
3	Utrzymanie systemu wspierania inicjatyw mieszkańców budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach nie skanalizowanych	Urząd Gminy, Referat Gospodarki Komunalnej	Właściciele domów lub zarządcy	Budżet Gminy, środki prywatne	Ilość budynków z przydomowymi oczyszczalniami ścieków
4	Budowa małych grupowych oczyszczalni ścieków przypadku gdy podłączenie wszystkich nieruchomości do sieci kanalizacyjnej jest niemożliwe lub powoduje nadmierne koszty	Urząd Gminy, Referat Gospodarki Komunalnej	Właściciele domów lub zarządcy	Budżet Gminy z udziałem funduszy krajowych i europejskich, środki prywatne	Ilość budynków z prawidłowo rozwiązaną gospodarką ściekową

Tabela 35

<b>Cel operacyjny II- Poprawa stanu dróg na terenie gminy</b>					
Nr zadania	Zadanie	Jednostka Koordynująca	Partnerzy	Źródła finansowania	Wskaźnik do monitoringu
1	Modernizacja infrastruktury drogowej	Urząd Gminy, Referat Gospodarki Komunalnej	Zarządcy dróg powiatowych i wojewódzkich Właściciele domów	Budżet Gminy z udziałem funduszy krajowych i europejskich	Ilości dróg gminnych o polepszonym standardzie
2	Budowa chodników	Urząd Gminy, Referat Gospodarki Komunalnej	Zarządcy dróg powiatowych i wojewódzkich Właściciele domów	Budżet Gminy, budżet powiatu lub województwa	Ilość (km) chodników na terenie Gminy

3	Rozbudowa oświetlenia w miejscach publicznych na terenie gminy	Urząd Gminy, Referat Gospodarki Komunalnej	Właściciele sieci energetycznych	Budżet Gminy	Ilość opraw zainstalowanych w Gminie
---	--	---	----------------------------------	--------------	--------------------------------------

Tabela 36

Cel operacyjny III- Utrzymanie porządku i czystości w gminie					
Nr zadania	Zadanie	Jednostka Koordynująca	Partnerzy	Źródła finansowania	Wskaźnik do monitoringu
1	Objęcie wszystkich mieszkańców gminy zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych	Urząd Gminy, Referat Gospodarki Komunalnej	Właściciele i zarządcy budynków, przedsiębiorcy działający w zakresie odbioru odpadów	Budżet Gminy	Ilość odpadów komunalnych (m <sup>3</sup> )
2	Rozwój systemu selektywnej zbiórki odpadów	Urząd Gminy, Referat Gospodarki Komunalnej	Właściciele i zarządcy budynków, przedsiębiorcy działający w zakresie odbioru odpadów	Budżet Gminy	1. Ilość odebranych odpadów (worki, m <sup>3</sup> ) 2. Wskaźnik odebranych odpadów selektywnych do ogólnej ilości odpadów
3	Organizowanie zbiórki zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego na terenie gminy	Urząd Gminy, Referat Gospodarki Komunalnej	Właściciele i zarządcy budynków, przedsiębiorcy działający w zakresie odbioru odpadów	Budżet Gminy, środki prywatne	Ilość zebranego sprzętu
4	Działania edukacyjne i wdrożenie systemu zachęt do selektywnego gromadzenia odpadów.	Urząd Gminy, Referat Gospodarki Komunalnej	Właściciele i zarządcy budynków, przedsiębiorcy działający w zakresie odbioru odpadów, Dyrektorzy szkół	Budżet Gminy, środki prywatne	

5	Likwidacja „dzikich wysypisk” odpadów.	Urząd Gminy, Referat Gospodarki Komunalnej	Właściciele i zarządcy budynków, przedsiębiorcy działający w zakresie odbioru odpadów	Budżet Gminy	Ilość zlikwidowanych „dzikich wysypisk”
6	Utrzymanie wsparcia dla mieszkańców w zakresie usuwania wyrobów azbestowych	Urząd Gminy, Referat Gospodarki Komunalnej	Właściciele i zarządcy budynków	Budżet Gminy z udziałem funduszy krajowych	Ilość wyrobów usuniętych zawierających azbest
7	Zorganizowanie schroniska dla psów i grzebaliska dla zwierząt.	Urząd Gminy, Referat Gospodarki Komunalnej	Samorządy sąsiednie, przedsiębiorcy	Budżet Gminy, środki prywatne	

Tabela 37

<b>Cel operacyjny IV - Poprawa jakości powietrza atmosferycznego i pozostałe działania ekologiczne</b>					
Nr zadania	Zadanie	Jednostka Koordynująca	Partnerzy	Źródła finansowania	Wskaźnik do monitoringu
1	Wprowadzenie programu ograniczenia niskiej emisji.	Urząd Gminy, Referat Gospodarki Komunalnej	Właściciele i zarządcy budynków, Fundacje, firmy branży energetycznej	Budżet Gminy, środki prywatne	Odsetek budynków: - poddanych termomodernizacji  - z systemem grzewczym o wysokiej sprawności
2	Wspieranie przedsięwzięć energooszczędnych i zmniejszających niską emisję	Urząd Gminy, Referat Gospodarki Komunalnej	Właściciele i zarządcy budynków, firmy branży energetycznej	Budżet Gminy, środki prywatne	
3	Promowanie i wsparcie odnawialnych źródeł energii.	Urząd Gminy, Referat Gospodarki Komunalnej	Właściciele i zarządcy budynków, firmy branży energetycznej	Budżet Gminy, środki prywatne	Ilość zainstalowanych OZE na terenie gminy
4	Działania edukacyjne w zakresie ekologii	Urząd Gminy, Referat Gospodarki Komunalnej	Dyrektorzy szkół	Budżet Gminy	Ilość przedsięwzięć edukacyjnych
5	Budowa biogazowni na terenie gminy	Urząd Gminy, Referat Gospodarki Komunalnej	Firmy branży energetycznej	Budżet Gminy, środki prywatne	

Tabela 38

<b>Cel operacyjny V - Tworzenie sprzyjających warunków do rozwoju przedsiębiorczości</b>					
Nr zadania	Zadanie	Jednostka Koordynująca	Partnerzy	Źródła finansowania	Wskaźnik do monitoringu
1	Doskonalenie polityki przestrzennej gminy – studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowe plany zagospodarowania.	Urząd Gminy, Referat Planowania Przestrzennego, Rozwoju Gospodarczego i Zamówień Publicznych	Rady Sołeckie, przedsiębiorcy	Budżet Gminy	
2	Usytuowanie w polityce przestrzennej gminy terenów inwestycyjnych	Urząd Gminy, Referat Planowania Przestrzennego, Rozwoju Gospodarczego i Zamówień Publicznych	Właściciele i zarządcy nieruchomości, przedsiębiorcy	Budżet Gminy	Ilość i obszar terenów inwestycyjnych
3	Promocja gminy, wprowadzenie systemu zachęt dla rozwoju przedsiębiorczości	Urząd Gminy , Gminne Centrum Informacji	Przedsiębiorcy i ich organizacje	Budżet Gminy, środki prywatne	System zachęt

**Cel strategiczny: Dążenie do najpełniejszego zaspokajania psychicznych, społecznych, gospodarczych i kulturalnych potrzeb mieszkańców gminy**

Tabela 39

Cel operacyjny I - Poprawa jakości usług edukacyjnych					
Nr zadania	Zadanie	Jednostka Koordynująca	Partnerzy	Źródła finansowania	Wskaźnik do monitoringu
1	Budowa, modernizacja i remonty budynków placówek oświatowych	Referat Planowania Przestrzennego, Rozwoju Gospodarczego i Zamówień Publicznych	Dyrektorzy placówek oświatowych	Budżet Gminy	1. Ilość dzieci, uczniów w oddziale 2. Odsetek dzieci objętych opieką przedszkolną
2	Tworzenie nowoczesnej oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży	Referat Planowania Przestrzennego, Rozwoju Gospodarczego i Zamówień Publicznych	Dyrektorzy placówek oświatowych	Budżet Gminy	Uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu
3	Wprowadzenie rozwiązań mających na celu poprawę zarządzania placówkami oświatowymi na terenie gminy.	Referat Planowania Przestrzennego, Rozwoju Gospodarczego i Zamówień Publicznych	Dyrektorzy placówek oświatowych	Budżet Gminy	Zmniejszenie kosztów funkcjonowania placówek oświatowych
4	Stworzenie warunków do uruchomienia żłobka na terenie gminy	Referat Planowania Przestrzennego, Rozwoju Gospodarczego i Zamówień Publicznych	Przedsiębiorcy	Budżet Gminy, środki prywatne	Ilość miejsc w żłobku
5	Wdrażanie projektów współpracy z placówkami oświatowymi i innymi podmiotami krajowymi i zagranicznymi	Referat Planowania Przestrzennego, Rozwoju Gospodarczego i Zamówień Publicznych	Dyrektorzy placówek oświatowych	Budżet Gminy z udziałem funduszy krajowych i europejskich	Ilość zrealizowanych projektów współpracy
6	Organizacja kursów i szkoleń dla dorosłych	Gminne Centrum Informacji	Rady Sołeckie		Ilość zrealizowanych kursów i szkoleń

Tabela 40

Cel operacyjny II - Rozwój kultury fizycznej, rozwój terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych					
Nr zadania	Zadanie	Jednostka Koordynująca	Partnerzy	Źródła finansowania	Wskaźnik do monitoringu
1	Stąła poprawa stanu obiektów sportowych na terenie Gminy. Budowa obiektów sportowych.	Urząd Gminy	Kluby sportowe, Dyrektorzy szkół	Budżet Gminy z udziałem funduszy krajowych i europejskich	Ilość obiektów sportowych
2	Tworzenie centrów rekreacyjnych	Urząd Gminy	Rady sołeckie Stowarzyszenia lokalne OSP, KGW	Budżet Gminy	Ilość centrów rekreacyjnych
3	Wspieranie klubów sportowych i innych podmiotów działających na terenie gminy w zakresie rozwoju kultury fizycznej	Urząd Gminy	Kluby sportowe	Budżet Gminy	% budżetu gminy przeznaczony na rozwój kultury fizycznej
4	Budowa kąpieliska gminnego	Urząd Gminy, Referat Planowania Przestrzennego, Rozwoju Gospodarczego i Zamówień Publicznych	Rady sołeckie, Dyrektorzy szkół, Kluby sportowe, Stowarzyszenia lokalne	Budżet Gminy z udziałem funduszy krajowych i europejskich	
5	Rozbudowa ścieżek rowerowych, budowa ścieżek dla turystyki pieszej.	Urząd Gminy	Rady sołeckie, Kluby sportowe, Stowarzyszenia lokalne	Budżet Gminy	1. km ścieżek rowerowych 2. km i ilość ścieżek dla turystyki pieszej

Tabela 41

<b>Cel operacyjny III - Zapewnienie wysokiego poziomu porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej</b>					
Nr zadania	Zadanie	Jednostka Koordynująca	Partnerzy	Źródła finansowania	Wskaźnik do monitoringu
1	Wsparcie dla Ochotniczych Straży Pożarnych oraz wsparcie dla działalności Policji	Urząd Gminy	Zarząd Gminny OSP, Policja	Budżet Gminy	% budżetu gminy przeznaczony na wsparcie dla Ochotniczych Straży Pożarnych Policji
2	Doposażenie jednostek Ochotniczych Straży Pożarnej w niezbędny sprzęt	Urząd Gminy	Zarząd Gminny OSP	Budżet Gminy	Ilość zakupionego sprzętu
3	Organizacja szkoleń i kursów z zakresu bezpieczeństwa obywateli	Urząd Gminy, GCI,	Zarząd Gminny OSP, Policja, SANEPID	Budżet Gminy z udziałem funduszy krajowych i europejskich	Ilość szkoleń
4	Współpraca z podmiotami działającymi w obszarze bezpieczeństwa przeciwpowodziowego	Urząd Gminy	Gminna Spółka Wodna, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej, Rady Sołeckie	Budżet Gminy	Ilość zawartych umów

Tabela 42

<b>Cel operacyjny IV - Wspieranie samorządności na terenie gminy i wdrażanie projektów integracji mieszkańców i pobudzania ich aktywności</b>					
Nr zadania	Zadanie	Jednostka Koordynująca	Partnerzy	Źródła finansowania	Wskaźnik do monitoringu
1	Utrzymanie i rozwój infrastruktury sołeckiej aktywizującej mieszkańców	Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Kultury	Rady sołeckie, organizacje pozarządowe, Parafie	Budżet Gminy, środki prywatne	
2	Organizowanie imprez integrujących mieszkańców	Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Kultury	Organizacje pozarządowe, Parafie, Przedsiębiorcy	Budżet Gminy, środki prywatne	Roczna ilość imprez

3	Rozwój samorządności i społeczeństwa obywatelskiego poprzez współpracę samorządów i organizacji pozarządowych w kraju i za granicą	Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Kultury, GCI	Organizacje pozarządowe, Parafie	Budżet Gminy, Środki prywatne	Ilość zawartych umów o współpracy
---	--	--	----------------------------------	-------------------------------	-----------------------------------

Tabela 43

Cel operacyjny V - Rozwój życia kulturalnego					
Nr zadania	Zadanie	Jednostka Koordynująca	Partnerzy	Źródła finansowania	Wskaźnik do monitoringu
1	Doposażenie placówek kultury, tworzenie nowoczesnej oferty kulturalnej dla mieszkańców	Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna	Dyrektorzy szkół, Rady Sołeckie, organizacje pozarządowe	Budżet Gminy z udziałem funduszy krajowych i europejskich, środki prywatne	Czytelnicy bibliotek
2	Organizowanie, pobudzanie i wspieranie przedsięwzięć kulturalnych na terenie gminy	Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna	Rady sołeckie, organizacje pozarządowe, Parafie		Roczna ilość wspólnie organizowanych przedsięwzięć kulturalnych
3	Organizowanie spotkań, prelekcji, konkursów, przeglądów, koncertów	Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna	Rady sołeckie, organizacje pozarządowe, Parafie		Ilość zorganizowanych spotkań, prelekcji, konkursów, przeglądów, koncertów
4	Współpraca z samorządami i innymi podmiotami krajowymi i zagranicznymi w zakresie rozwoju życia kulturalnego	Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna	Samorzady i organizacje pozarządowe w kraju i za granicą, Parafie		Ilość zawartych umów o współpracy

Tabela 44

Cel operacyjny VI - Efektywna pomoc społeczna i ochrona zdrowia					
Nr zadania	Zadanie	Jednostka Koordynująca	Partnerzy	Źródła finansowania	Wskaźnik do monitoringu
1	Inicjowanie i wspieranie projektów służących poprawie ochrony zdrowia	Urząd Gminy	Zakłady opieki zdrowotnej, Rady sołeckie, organizacje pozarządowe	Budżet Gminy z udziałem funduszy krajowych i europejskich	Ilość zrealizowanych projektów
2	Rozwój systemu pomocy społecznej zgodnie z „Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Hażlach na lata 2011-2020”	Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Rady Sołeckie, Parafie, organizacje pozarządowe	Budżet Gminy z udziałem funduszy krajowych i europejskich	Zaawansowanie realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych”
3	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Rady Sołeckie, Parafie, organizacje pozarządowe	Budżet Gminy z udziałem funduszy krajowych i europejskich	Ilość zrealizowanych projektów
4	Organizowanie i wspieranie szkoleń dla osób pozostających bez pracy	Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Podmioty prowadzące szkolenia, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe	Budżet Gminy z udziałem funduszy krajowych i europejskich	1. Ilość szkoleń 2. Ilość osób wychodzących z bezrobocia
5	Budowa lokali socjalnych	Urząd Gminy		Budżet Gminy	Ilość lokali socjalnych

### 6.5. Aktualizacja strategii

Sprawozdanie z realizacji strategii winno także zawierać ewentualne wnioski dotyczące potrzeby aktualizacji strategii rozwoju. O przystąpieniu do aktualizacji strategii rozstrzyga Rada Gminy uwzględniając zmiany w otoczeniu zewnętrznym gminy (w tym zmian uwarunkowań prawnych i ekonomicznych) i wewnętrznym (zmiany zapotrzebowań społecznych i gospodarczych mieszkańców).

## 7. PODSUMOWANIE

Strategia Rozwoju Gminy Hażlach to długookresowy (perspektywiczny) program działania, określający strategiczne cele rozwoju oraz przyjmujący takie kierunki i priorytety działania (cele operacyjne i zadania realizacyjne), a także alokację środków finansowych, które są niezbędne do realizacji przyjętych zamierzeń rozwojowych (celów i zadań). Zespół ds. opracowania strategii określił dwa priorytetowe kierunki rozwoju Gminy:

1. Infrastruktura gospodarcza – cel strategiczny: Tworzenie nowoczesnej infrastruktury gospodarczej gminy zapewniającej trwały rozwój społeczno-gospodarczy
2. Infrastruktura społeczna gminy - cel strategiczny: Dążenie do najpełniejszego zaspokajania psychicznych, społecznych, gospodarczych i kulturalnych potrzeb mieszkańców gminy

Sformułowano także cel nadrzędny rozwoju (misję) Gminy Hażlach, która wytyczając główne kierunki priorytetowe podkreśla walory przyrodniczo-krajobrazowe oraz tradycję, różnorodność dziedzictwa kulturowego i gospodarczego gminy. Dla celów strategicznych zdefiniowano cele operacyjne oraz zadania.

Istotnym zagadnieniem jest monitorowanie realizacji strategii, a także w przypadku zachodzących zmian dokonywanie jej aktualizacji w zakresie celów operacyjnych i zadań.

## **8. ZAŁĄCZNIKI**

### **8.1. Źródła opracowania strategii**

1. Plan Rozwoju Lokalnego na lata 2004-2006
2. Planu rozwoju i modernizacji urządzeń kanalizacyjnych na terenie Gminy Hażlach
3. Plan Odnowy Miejscowości Rudnik w Gminie Hażlach na lata 2008 – 2015
4. Plan Odnowy Miejscowości Pogwizdów w Gminie Hażlach na lata 2010 – 2017
5. Plan Odnowy Miejscowości Hażlach na lata 2010 – 2017
6. Zasady udzielania dotacji celowej na modernizację obiektów budowlanych w zakresie usuwania wyrobów azbestowych.
7. Zasady udzielania dotacji celowej na budowę indywidualnych, przydomowych oczyszczalni ścieków.
8. Wieloletnia prognoza finansowa na lata 2011-2021
9. Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2009-2015 Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „CIESZYŃSKA KRAINA”
10. Strategia Rozwoju Śląska Cieszyńskiego 2001-2016
11. Strategia Województwa Śląskiego „Śląskie 2020”
12. Ewidencja miejsc pamięci prowadzona przez Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach
13. Główny Urząd Statystyczny - Bank Danych Lokalnych

15. Główny Urząd Statystyczny – Demografia

16. Wojewódzki Urząd Pracy w Katowicach

17. Dane z Urzędu Gminy w Hażlachu

## **8.2. Wykaz członków Zespołu ds. opracowania Strategii Rozwoju Gminy Hażlach**

1. Leszek Banot – sołtys - Brzezówka

2. Bożena Bury – radna Rady Gminy Hażlach

3. Andrzej Chrapek – radny Rady Gminy Hażlach

4. Józef Gawłowski – przedsiębiorca – Kończyce Wielkie

5. Roman Haltof - radny Rady Gminy Hażlach

6. Zdzisław Jarosz – sołtys - Rudnik

7. Czesław Konieczny - radny Rady Gminy Hażlach

8. Tomasz Matuszek - radny Rady Gminy Hażlach

9. Paweł Pniok – przedsiębiorca -Zamarski

10. Grzegorz Sikorski - radny Rady Gminy Hażlach

11. Krzysztof Szelaż - sołtys – Pogwizdów

12. Joanna Szpin – sołtys - Hażlach

13. Roman Zagóra – rolnik - Brzezówka

14. Klaudiusz Zawada – sołtys - Zamarski

15. Maria Żyła - radna Rady Gminy Hażlach

16. Stanisława Żyła – sołtys – Kończyce Wielkie

17. Jan Król - moderator procesu opracowania Strategii Rozwoju Gminy Hażlach na lata  
2011 – 2020